

SREDPOLETNA GLOSA

Mesec avgust je pri nas in tudi drugod že po svoji naravi mesec počitnic. Zato je prav, da se tudi mi v tej zadnji številki pred poletnim dopustom nekoliko zaustavimo ob tem. Skozi celo leto smo na teh straneh iznašali aktualna vprašanja domače, manjšinske in širše stvarnosti. Danes pa pogledajmo nekoliko skozi drugačna, poletna očala.

Letos smo veliko vlogo posvetili zlasti našim najvažnejšim vprašanjem. Ta zadevajo slovensko zakonsko zaščito, splošna manjšinska vprašanja, probleme Slovenije in Evrope. Vse to seveda tudi poleti ne počiva in zato tudi mi ne moremo povsem mimo. Na tem mestu pa jih zaenkrat le pustimo ob strani...

Sredpoletne počitnice, italijanski "Ferragosto" (iz latinskega Feriae Augusti) so že vsa leta nekaj sinonim za razvedrilo in počitek. Naš sodelavec je v prejšnji številki lepo in domiselno orisal pomen počitnic v članku pod naslovom Otium, ki je že nekaj uvod v naš sredpoletni čas. Tega se zaslužno vsi veselimo in ta čas težko pričakujemo. Radi pustimo za lep čas daleč proč od nas poklicne težave in probleme, pa še kaj zraven. Človeku dobro de, da prekine z običajno dejavnostjo in se oddahne, nasmeje (filozof Bergson lepo pravi: "Smeh je družbena gesta"). Prav gotovo je to lepo znamenje simpatije do drugega, torej do sočloveka in v tem je njegov socialni pomen in s tem sebi in drugim, zlasti bližnjemu, tudi po svoje pripomore. Življenje vse to resnično potrebuje in človek kot "razumna žival" med vsemi bitji najbolj občuti.

Ljudje danes iščejo vsakovrstne oblike počitniškega razvedrila. Prevladuje prepričanje, da se mora za elitnejši oddih čim bolj oddaljiti. Pa kaj nudijo, recimo, otoki Maldive, Seychelles itd.? Kaj nam povedo samo dolge peščene plaže, morda palme in podobno? Osebnost raje obišče stara evropska srednjeveška oz. renesančna mesta, kot so gotski Louvain v Belgiji, Chartres z bajno katedralo v Franciji ali našo lično in premalo upošteevano Škofjo Loko z monumentalnim srednjeveškim gradom in pisanimi hišnimi fasadami.

Kdaj so pravzaprav nastale počitnice? Odgovor na to zelo banalno vprašanje (podobno onemu, kdo je izumil dežnik...) je lahko raztegnjen kot harmonika. Že Sveto pismo omenja sedmi dan, ki ga je Gospod določil počitku. Sicer pa vsa človeška zgodovina na neki način skozi posamezne dobe in običaje gotovo zaobjema tudi to letno obdobje. Ni seveda naš namen poglobljati tega vprašanja, čeprav bi lahko tudi to bilo po svoje zanimivo.

Kaj še pomeni poletni oddih? Gotovo ima lahko tudi globlji značaj. Poleg golega počivanja in postopanja nam daje tudi možnost za kulturno obogatitev. To lahko izkusimo sami zase kot tudi v širšem sklopu. Poleti je marsikdaj čas večjih glasbenih ali drugih festivalov, koncertov na odprtem ali v vabljivih grajskih in samostanskih prostorih. In prav tu lahko še bolj zaživi naš stik z umetnostjo.

Vsem pa želimo vesele počitnice!

ANDREJ BRATUŽ

Vprašali me boste: ali je mogoče danes biti sveti? Če bi morali računati samo na človeške moči, bi se podvig zdel resnično nemogoč. Dobro poznate svoje uspehe in poraze; poznate bremena, ki potiskajo človeka ob tla, nevarnosti, ki mu grozijo, posledice, ki jih povzroča greh. Kdaj pa kdaj nas lahko prevzame obup in privede do misli, da ni mogoče spremeniti ničesar ne v svetu ne v nas. Toda čeprav je pot težavna, vse zmoremo v njem, ki je naš Odrešenik.

JANEZ PAVEL II.: IZ SPOROČILA MLADIM PRED SVETOVNIM SREČANJEM MLADIH V RIMU

PRIMERJAVA STANJA MED MANJŠINAMI JE NUJNA

ZA POZITIVNO RECIPROČNOST

DRAGO LEGIŠA

Slovenski državni zbor je v četrtek, 27. julija, skoraj soglasno odobril spremembo in dopolnilo tako imenovanega "zakona o evidenci volilne pravice" pripadnikov italijanske in madžarske narodnostne skupnosti v Republiki Sloveniji. O tem sklepu smo v našem časniku kratko poročali že prejšnji teden, a se k zadevi vračamo, saj je prav, da je naša javnost dobro seznanjena, kako mlada slovenska država ravna s svojimi narodnima manjšinama, to je z italijansko in madžarsko avtohtono narodnostno skupnostjo. Samo po sebi se razume, kako se nam zdi potrebna in celo nujna primerjava s stanjem pri nas, tembolj v času, ko naj bi italijanska država bila na tem, da z zakonom

zavaruje osnovne pravice naše slovenske manjšine.

O čem je pravzaprav sklep slovenski parlament konec prejšnjega meseca? Če hočemo dobiti izčrpen odgovor na to vprašanje, moramo pojasniti, da imata po slovenski ustavi obe omenjeni narodni manjšini v Sloveniji tudi pravico, da izvolita po enega poslanca v državni zbor ali parlament. To pomeni, da je vsakemu pripadniku italijanske in madžarske narodne manjšine priznana dvojna volilna pravica: splošna, kot ostalim državljanom, in posebna pravica, da v parlament izvoli kandidata italijanske oz. madžarske narodnostne skupnosti. V skladu s tem ustavnim določilom sta bila na obeh dosedanjih državnozborskih volitvah v Sloveniji (leta 1992 in leta 1996)

izvoljena italijanski in madžarski poslanec. Pred dvema letoma pa je slovensko ustavno sodišče razsodilo, da so bili predpisi, ki so urejali vpis italijanskega oz. madžarskega upravičenca v volilni imenik, pomanjkljivi in neskladni z ustavo, zato je pozvalo zakonodajalca, naj do prihodnjih državnozborskih volitev (zdaj vemo, da bodo 15. oktobra letos) omenjene predpise ustrezno spremeni in dopolni. Po novem zakonu, ki sta ga predlagala poslanca obeh prizadetih manjšin, Battelli in Pozsonec, so natančno določena merila, ki jih pristojne komisije italijanske in madžarske narodnostne skupnosti morajo upoštevati, ko vpisujejo pripadnike italijanske in madžarske narodnosti v posebni volilni imenik (ta mora biti na vsakem

volišču na narodnostno mešanem ozemlju). V dvomljivih primerih komisija izvede ustrezni ugotovitveni postopek, ki poteka po zakonu o splošnem upravnem postopku. Če ugotovi, da prizadeta stranka nima pogojev za vpis v volilni imenik, mora izdati posebno odločbo.

Ko to pišem, mi miselvenomer uhaja k znanstvenemu posvetu, ki ga je pred leti priredila Slovenska skupnost (mislim, da je potekal v Finžgarjevem domu na Opčinah) prav z namenom, da se s pravnega vidika poglobi vprašanje izvolitve slovenskih manjšinskih zastopnikov v vse italijanske zakonodajne zbore, pri čemer sta bila mišljena predvsem rimski parlament in deželni svet Furlanije-Juljske krajine. Slovenska skupnost je namreč dobro vedela, da se italijanski politiki temu odločno protivijo, pri čemer navajajo predvsem ustavno načelo enakosti vseh državljanov ne glede na jezik, raso, veroizpoved itd.

STRAN 12

SLOVENSKI ZUNANJI MINISTER LOJZE PETERLE V ŠTANDREŽU

ŠTANDREŽCI NISO VEČ SAMI

ERIKA JAZBAR

Štandreški ljudje so v prizadevanju za preživetje in dostojno življenje slovenskega rajona v soboto, 5. t.m., gostili uglednega gosta, in sicer zunanjega ministra RS Lojze Peterleta. Slovenske zunanje ministre prejšnjih vlad so sicer že vabili, da bi jim predložili številne probleme, s katerimi se ukvarjajo zaradi posegov, ki jih goriška občinska uprava namerava uresničiti spet na njihovi zemlji, vendar zaman. Minister Peterle pa je dva meseca po imenovanju izkoristil prvo priložnost in se napotil v Štandrež.

STRAN 10

OBVESTILO

ZARADI POLETNEGA DOPUSTA BO PRIHODNJA ŠTEVILKA NAŠEGA LISTA SPET IZŠLA V ČETRTEK, 31. AVGUSTA

02 Ivo Jevnikar
VARSTVO ZGODOVINSKIH JEZIKOVNIH...

03 Erika Jazbar / intervju
GIORGIO BRANDOLIN

06 Breda Susič / pogovor
ŽARKO PETAN BO GOST DRAGE MLADIH

07 ZANIMIV VODNIK PO GRADU KROMBERK

13 Marjan Drobež
USTANOVLJENA NOVA POLITIČNA STRANKA

16 Janez Povše
MED VERSKIM PRAZNIKOM IN POČITNIŠKO...

VARSTVO "ZGODOVINSKIH JEZIKOVNIH MANJŠIN" IN NAŠA SKUPNOST

IVO JEVIČNIKAR

Medtem ko Slovenci v Italiji z mešanimi občutki nestrpnostno pričakujemo, da senat dokončno odobri zakonsko besedilo o varstvu naših narodnostnih in jezikovnih pravic, ki ga je izglasovala poslanska zbornica 12. julija, se nekaj premika v zvezi z uresničevanjem splošnega zakona o varstvu jezikovnih skupnosti v Italiji, ki ga je parlament odobril 25. novembra 1999. Kot zakon št. 482 z dne 15. decembra 1999 je bil z uradnim naslovom *Določila glede varstva zgodovinskih jezikovnih manjšin* objavljen v Uradnem listu 20. decembra lani in je stopil v veljavo 15. dan po objavi.

Naš in splošni (netočno smo ga imenovali tudi "okvirni") zakon sta dolgo živela vzporedni življenji, saj je zamisel zanj nastala skoraj sočasno. Vrsto let je prevladovalo mnenje, da gre za čisto ločena ukrepa, zato se je razprava o našem zakonu redno začela v senatu, o splošnem zakonu pa v poslanski zbornici. V njem je dolgo tudi pisalo, da njegova določila ne veljajo za francosko, nemško in slovensko govorečo manjšino.

Potem je dobil splošni zakon znaten pospešek, tako da ga je svojčas že odobrila ena veja parlamenta, ki pa je bil nato razpuščen. V seznam manjšin, za katere naj bi veljala njegova določila, pa smo prišli tudi Slovenci.

V tej zakonodajni dobi se je postopek za oba zakona začel v poslanski zbornici. Prednost je dobil splošni zakon, ki ga je poslanska zbornica sprejela 17. junija 1998, senat pa, kot rečeno, 25. novembra lani. Ker smo v njem izrecno navedeni tudi Slovenci in ker ima nekaj stičnih točk tudi z besedilom "našega zakona", nam seveda postavlja več vprašanj.

A začnimo z novostmi glede uresničevanja splošnega zakona. V 17. členu je rečeno, da je treba v roku šestih mesecev sprejeti pravilnik o uresničevanju določil. No, s takimi roki (v "našem zakonu" jih kar mrgoli!) je stara pesem... Vlada je po šestih mesecih šele imenovala tehnično komisijo, ki naj pripravi pravilnik. V njej so poleg predstavnikov različnih ministrstev tudi zastopniki dežel,

pokrajnin (zastopa jih predsednik goriške pokrajine Brandolin) in občin (zastopa jih videmski župan Cecotti) ter strokovnjaki (med njimi tudi Bojan Brezigar za manjšinsko zvezo CONFEMILI). Komisija je konec julija odobrila svoj predlog. Zdaj morajo o njem izreči svoje mnenje predstavniki trinajstih dežel, v katerih živijo manjšine, dokončno pa ga mora sprejeti vlada. Če se bo to zgodilo v kratkem, bo možno izkoristiti v zakonu predvidena sredstva tudi za leti 1999 in 2000.

Komisija je skušala v pravilniku razčistiti nekatere nejasnosti in okrepiti tako tolmačenje določil, ki je v prid manjšin. Za vključitev posameznih občin ali njihovih delov v območje, kjer naj veljajo varstveni ukrepi, je na primer v splošnem zakonu mehanizem, ki so ga potem vnesli tudi v "naš" zakon: zahtevo mora postaviti 15% volilnih upravičencev ali ena tretjina občinskih svetovalcev. Območje zaščite v splošnem zakonu nato določi pokrajinski svet, potem ko zasliši prizadete občine, v "našem" zakonu pa območje oblikuje paritetna komisija in ga potrdi odlok predsednika republike (torej vlada). No, tehnični odbor za splošni zakon je v predlog pravilnika zapisal, da morajo pokrajine praviloma upoštevati zahtevo in morebitno zavrnitev utemeljiti, odločiti pa se morajo v roku treh mesecev.

Komisija je tudi predlagala svojo uzakonitev: tudi vnaprej naj bi zasedala vsaj dvakrat na leto in nadzirala uresničevanje zakonskih določil.

Določanje območja zaščite se je sicer že začelo, čeprav še ni pravilnika. Na Goriškem so znane težave zaradi zadržanja goriške, a tudi ronške in tržiške občine. Iz drugih krajev, recimo iz okcitanskih dolin v Piemontu, prihajajo dolgi sezname občin, ki so

se že prijavile kot okcitanske.

Za našo skupnost se je postavilo vprašanje, ali naj se naše občine prijavijo, ali pa se nas ta zakon ne tiče, ker čakamo na svojega in smo vseeno vsaj na Tržaškem in Goriškem, že priznani zaradi mednarodnih sporazumov, razsodb ustavnega in drugih sodišč, občinskih statutov. Dejstvo je, da se problem rešuje brez skupnega, vsemanjšinskega stališča.

Stališč tistih, ki menijo, da nam poseben zaščitni zakon ni potreben, češ da je dovolj že odobreni splošni zakon, bi tu sploh ne komentiral, saj se glavnina naše skupnosti tri desetletja utemeljuje in z najboljšimi energijami poteguje za naš zakon. Resno vprašanje, ki se postavlja, je to, ali nam lahko pride prav tudi splošni zakon, tudi če bo vendarle sprejet "naš" zakon. Z odgovorom se sicer strašno ne mudi. Počakamo lahko na razplet zakonodajne dobe in odobritev pravilnika za splošni zakon, pa vendar.

V čem je splošni zakon za nas zanimiv? Prvič v tem, da nas našteva med manjšinami, ki morajo biti deležne varstvenih določil. Drugič v tem, da bi Slovenci v videmski pokrajini v odsotnosti specifičnega zakona za našo narodnostno skupnost tudi po splošnem zakonu lahko naredili pomemben korak naprej, kar zadeva šolstvo, rabo jezika v upravnem življenju in izvoljenih svetih ter v toponomastiki.

Pravzaprav je treba poglobiti vprašanje, ali niso nekatera določila splošnega zakona tudi za Slovence ugodnejša od vsebine besedila, ki ga je za nas odobrila poslanska zbornica. Pri tem mislim na dvojezične krajevne napise (v splošnem zakonu se zanje lahko odloči občinski svet, v "našem" pa določi seznani krajev, ki bodo deležni dvojezičnih napisov, predsednik deželne vlade na predlog paritetnega odbora in po zaslišanju občin) in na sicer oh-

lapno, a bolj velikodušno napisana določila o spreminjanju imen in priimkov v izvirno manjšinsko obliko. Ravno ta člen splošnega zakona pa ustvarja tudi dvome v skladnost z ustavo. Pravica do imena je temeljna osebna pravica. V tem zakonu se manjšinam priznava pravica do imena v izvorni obliki, kar pa je v bistvu le podrobna razlaga enega izmed vidikov pravice do imena. Težko si je predstavljati, da je v skladu z ustavo določilo, da sme tako temeljno pravico uveljavljati le tisti, ki ne le pripada priznani manjšini, temveč ima tudi stalno bivališče v eni izmed občin, ki so vključene v zaščiteno območje. Ali član iste družine, ki je bil glede imena deležen enakega nasilja in živi v sosednji ulici, ki pripada drugi občini, te pravice nima?

Splošni zakon je za nas nadalje zanimiv zaradi čl. 18, ki med drugim pravi, da ostajajo v veljavi določila za varstvo manjšin, ki že veljajo v deželah s posebnim statutom. Če pa so določila v novem, splošnem zakonu ugodnejša, se njihova uporaba določa z izvršilnimi normami za uresničevanje posebnih statutov. Posl. Caveri je glede tega člena večkrat opozoril, da bi lahko marsikatero vprašanje naše skupnosti v Furlaniji-Juljski krajini rešili ravno z iz-

vršilnimi normami za statut, kot se to dogaja v Dolini Aoste in na Južnem Tirolskem, torej brez zamudnih in "preveč odmevnih" zakonodajnih postopkov v parlamentu, le na podlagi sklepov paritetne komisije država-dežela, ki pripravlja omenjene norme.

Končno naj omenim, da se "naš" zakon vsaj na štirih mestih izrecno sklicuje na splošni zakon za varstvo jezikovnih skupnosti v Italiji. V čl. 1 je med drugim rečeno, da za nas "veljajo določila zakona z dne 15. decembra 1999, št. 482, z izjemo tega, kar izrecno določa ta zakon".

V čl. 5, ki govori o Nemcih (in štirijezičnosti) v Kanalski dolini, je zapisano, da je treba zanje sprejeti posebne ukrepe v okviru določil splošnega in načel slovenskega zakona.

V čl. 7, ki govori o izvornih imenih in priimkih, je (nerodno) zapisano, da se lahko poslužimo določil splošnega zakona, če po ostalih "ne pridemo skozi". Čl. 23 pa bo, če bo "naš" zakon sprejet, dopolnil z dodatnim členom splošni zakon in tako vse jezikovne manjšine v Italiji s kazenskimi določili zavaroval pred nestrpnostjo in nasiljem. "Kazenska zaščita" je bila dolga desetletja ena izmed temeljnih zahtev Slovenske skupnosti, od časa prvega deželnega svetovalca odv. Škerka prek svetovalca odv. Štoke do raznih osnutkov za globalno zaščito. Glede tega je bilo slišati tudi več omalovažujočih pripomb. Zdaj bi italijanski zakonodajalec to načelo rad uveljavil v korist vseh manjšin.

25 LET DEŽELNE SSK

Stranka Slovenske skupnosti praznuje letos 25. obletnico delovanja v prid slovenske narodne skupnosti, ki živi v Italiji. SSK je edina slovenska stranka v Italiji. V svojem političnem delovanju si prizadeva v prvi vrsti za problematike, ki so neposredno ali posredno vezane na slovensko narodnostno skupnost. V svojih smernicah je torej sorodna ostalima dvema strankama narodnih manjšin v Italiji, in sicer Südtiroler Volkspartei in Union Valdôtaine, s ka-

terima goji zelo dobre stike in tudi volilne povezave.

V zadnjih 25 letih se je na italijanskem političnem prizorišču marsikaj spremenilo, padla je marsikatera ideologija in nekoč impozantnih strank danes ni več. SSK je v vsem tem času ostala zvesta svojim idealom, svojemu simbolu in svojemu imenu, ter seveda svojim volilcem. Ostala je, to kar je vedno bila: edina narodna stranka slovenske manjšine v Italiji.

ŠE KRIZA NA BLIŽNJEM VZHODU

Minuli teden je Barakova vlada doživela nov potres. Zunanji minister je odstopil, parlament ji je izglasoval nezaupnico. David Levy je že dolgo napovedoval, da bo zapustil vlado. Morda zato, ker je čutil, da mu Barak prav glede zunanje politične vprašanj ne zaupa zaradi njegovih radikalnih stališč do Arafata in zaradi njegovih nacionalističnih idej. Pogajanj v Camp Davidu se ni udeležil, pa tudi na predhodnih pripravah in na pogovorih s Palestinci ni sodeloval.

Njegov odstop bi ne tako odmeval in bi ne imel tako hudih posledic, če bi bila drugače Barakova vlada močna in stabilna. V resnici pa se je kriza, ki jo je pred meseci sprožil izstop treh strank ("ruskega" Israel Be Aliya, skrajno pravovernega "Shas-a" in nacionalistov) iz koalicije, zdaj še poglobila. Dvaindvajsetčlanska vlada je ostala brez štirinajstih ministrov.

Ankete so pokazale, da Barak ne uživa več podpore ljudstva in da večina misli, da bi bile primere predčasne volitve.

Kljub nekaterim nespodbudnim dogodkom, kot so bile nestrpne izjave rabina Ovadia Yosefa na eni strani in neuspešni pogovori med Barakom in egipčanskim predsednikom Mubarakom - ki ni hotel obljubiti, da bo Arafata pripravil na zavzemanje za zmernjša stališča - je bilo tudi nekaj pozitivnih premikov.

Tako je v ponedeljek palestinski pogajalec Sajeb Erekat za izraelski radio dejal, da je mogoče, da bo ameriška vlada že v nekaj tednih sklicala novo izraelsko-palestinsko vrhunsko srečanje, na katerem bi obe strani sklenili celovit sporazum. Clinton je dejal, da bi do vrhunškega srečanja lahko prišlo deset dni po demokratični nominaciji za predsedniškega kandidata na ameriških volitvah. Clintonovo izjavo je potrdil tudi Arafat sam, tiskovni predstavnik izraelskega premiera pa je zanikal, da potekajo priprave na skorajšnji vrh, saj po njegovem na strani Palestincev še ni pripravljenosti za kompromis in za napredek v spornih vprašanjih.

Isti dan je izraelski dnevnik Haaretz objavil vest, da je Arafat pripravljen na odložitev enostranske razglasitve, ki je bila napovedana za 13. september. Razlog za večjo previdnost je ugotovitev, da bi marsikatera država pod takimi pogoji ne priznala samostojnosti palestinske države. Možnost za preložitve razglasitve je torej konkretna, saj se govori o 15. novembru ali celo 1. januarju, ko bo obletnica ustanovitve organizacije Al-Fatah. Če bi bila objavljena vest resnična, bi to gotovo pomoglo k pomirni duhov in k večanju zaupanja med sptima stranema.

BREDA SUSIČ

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

SLOVENSKA SKUPNOST
TRST - GORICA - VIDEMob 25-letnici delovanja v naši deželi
prireja 26. in 27. avgusta

NAŠ PRAZNIK

med Borovci v Števerjanu

Sobota, 26. avgusta: ob 18. uri odprtje kioskov; od 20. ure dalje ples z ansamblom Kraški kvintet.

Nedelja, 27. avgusta: ob 17. uri odprtje kioskov; ob 18. uri koncert godbe na pihala; pozdravi in politični govor; od 20. ure dalje ples, igra skupina MI.

VABLJENI!

INTERVJU / GIORGIO BRANDOLIN

ALI SMO PRIPRAVLJENI NA VSTOP SLOVENIJE V EVROPSKO ZVEZO?

Inženir Giorgio Brandolin, predsednik goriške pokrajinske uprave, je v petek, 28. julija, predal predsedniško mesto Čezmejne zaveze novogoriškemu županu Črtomiru Špacapanu. Kot smo že poročali, so isti dan podpisali Protokol o sodelovanju, ki ga je tudi uradno priznala italijanska vlada.

Ali ste z dosežkom zadovoljni?

Seveda, saj smo v ustreznem času dosegli pomembno priznanje s strani italijanske vlade; s svojim dejanjem je obenem tudi pokazala, da pozitivno ocenjuje delo, ki smo ga doslej opravili, oz. sodelovanje med krajevnimi upravami, stanovskimi in drugimi organizacijami na obeh straneh meje. Naše obmejno območje nudi pomembne možnosti za sodelovanje, priznanje nas krepi v naših prizadevanjih.

Obenem velja poudariti, da gre pri Čezmejni zavezi za prvi primer sporazuma med krajevnimi upravami dveh držav, od katerih ena pripada EZ (Italija) in druga je izven nje (Slovenija). Mislim torej, da smo lahko z dosežkom povsem zadovoljni.

Kako pa naprej?

Državni sekretar Republike Slovenije Zorko Pelikan se je pred številnimi prisotnimi obvezal, da se bo v kratkem času za Protokol o sodelovanju angažiral v Ljubljani. Z novogoriškim županom Špacapanom pa sva že zmenjena, da bova po 20. avgustu, t.j. po poletnih počitnicah, na obisku v slovenski prestolnici, kjer upava na potrebno priznanje slovenske vlade. Po tem bomo lahko začeli z izvajanjem vseh načrtov, za katere smo se domenili sodelujoči pri Čezmejni zavezi.

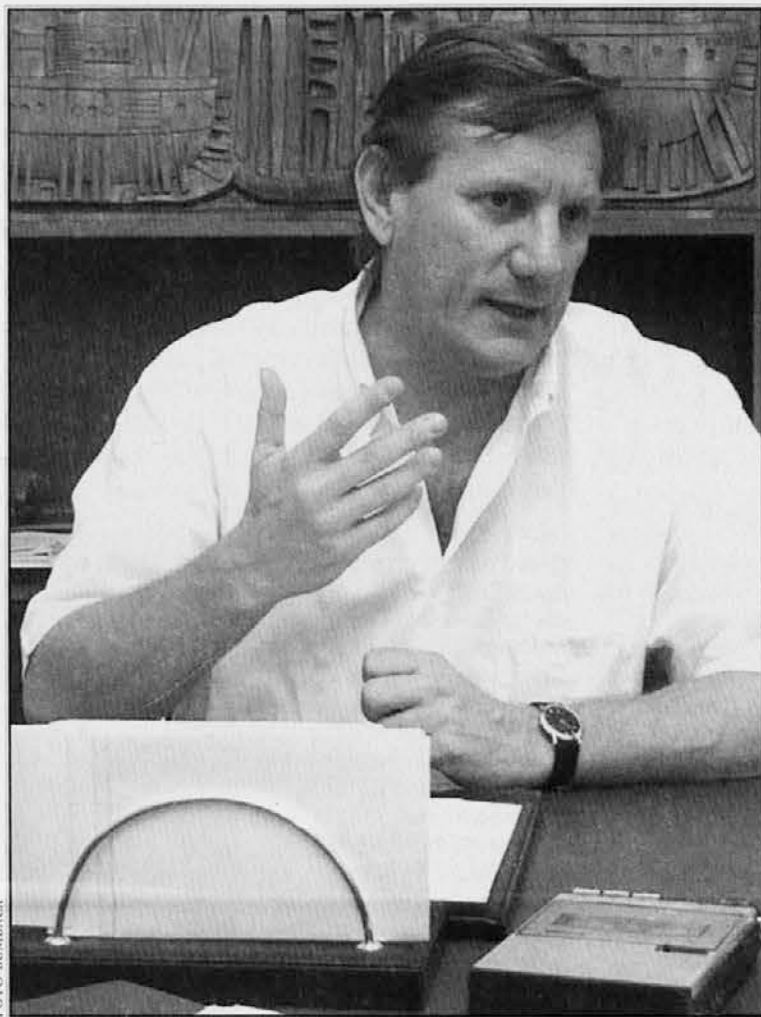
Kaj se bo torej spremenilo?

Sporazumi, na podlagi katerih smo doslej delali, in skupni načrti niso zaenkrat veljavni, saj ne razpolagajo s potrebnim priznanjem s strani slovenske države. To pomeni, da, če prosimo deželo ali državo finančna sredstva za ta ali oni načrt ali samo pooblastilo, ne razpolagamo s potrebnimi dokumenti, da bi lahko trenutni sogovorniki ugodili našim prošnjam. Priznanje pomeni, da vsaka naša skupna pobuda lahko postane resničnost. Poslati jo je treba v Rim in Ljubljano, in če je načrt dober in izvedljiv, ga odobrijo.

S Čezmejno zavezo smo dejansko dobili način za konkretno sodelovanje ob meji, za snovanje skupnih načrtov, to pomeni tisto pot, ki nam omogoča, da se lahko naša prizadevanja uresničijo in nam obenem nudijo možnost, da lahko razmišljamo naprej v luči sodelovanja med obmejnimi ljudmi.

Kaj pa pripravljate?

Veliko stvari: študije za načrtovanje med mestoma Gorica in Nova Gorica, pomembne študije gradimo za vrednotenje obmejnega območja v Brdih in na Krasu. Radi bi čimprej predali smernice krajevnim upravam in organizacijam, ki so prisotne na teritoriju. Vzemimo npr. sodelovanje v Brdih: za načrt agroturistične valorizacije obmejnega briškega območja odgovarjajo občine in stanovske organizacije z obeh strani meje na podlagi skupnega načrta, za koordinacijo pa skrbi pokrajina. Druga pomembna zadeva, za katero se angažiramo že precej časa, je prošnja, ki smo jo vložili pristojnim oblastem za odprtje nekaterih mejnih prehodov našega

območja 24 ur dnevno oziroma za spremembo njih kategorije z druge na prvo. S priznanim Čezmejno zavezo imamo možnost, da uradno prosimo odprtje Škabrijelove ulice oz. spremembo mejnega prehoda pri Devetakih ali v Števerjanu v mejni prehod prve kategorije.

Tisti, ki spremljajo krajevno politično dogajanje, bodo znali povedati, da si je pokrajinska uprava s predsednikom na čelu dosledno in včasih tudi osamljeno prizadevala za sodelovanje s slovensko stranjo. Kako torej pojmuje sodelovanje ob meji?

S pomočjo Slovencev, ki živijo v Italiji, - pri tem bi omenil predvsem senatorja Bratino -, sem kaj kmalu razumel, da se prihodnost goriške pokrajine in Gorice igra z bližnjim vstopom Slovenije v EZ. V novem kontekstu bosta Gorica in Nova Gorica ponovno središče obsežnejšega območja, ki bo zajemal Vipavsko in Soško dolino. Rast in prihodnost omenjenega teritorija in obeh mest pa lahko gradimo le s sodelovanjem omenjenih realnosti. Samo na tak način bomo kos izzivom. V tem čutim tudi svojo nalogo v svojstvu predsednika pokrajine, ki leži na meji. Moja naloga je, da v mejah svojih moči in pristojnosti nudim možnost sodelovanja našemu območju s slovenskim na oni strani meje. Med obema imamo mejo in državi, od katerih le ena pripada EZ, imata v resnici slične interese glede novih izzivov, ki jih ponuja skupna Evropa.

Na eni strani torej goriška pokrajina, ki se je glede sodelovanja izkazala, na

drugi pa nekateri italijanski podpisniki Čezmejne zaveze, ki pogosto le z besedami kažejo svojo naklonjenost do čezmejnega sodelovanja. Ali se za tem zadržanjem skriva politična računica?

Nedvomno. Vsi dobro vemo, da je naše območje utrpelo v prejšnjem stoletju in tudi prej težke zgodovinske preizkušnje. Zapletljivi z mejo, fašizem, fojbe, protislovenska gonja v našem mestu itd.; vse to poznamo. Nujna podlaga za čezmejno sodelovanje je najprej iskreno prepričanje. Tako prepričanje pa gradiš najprej na kulturni, politični in družbeni ravni, šele nato lahko poprimeš za gospodarstvo, strategijo in infrastrukturo. Logika odnosov med našima skupnostima mora biti v premagovanju ideoloških pregrad, ki so še prisotne na naši meji. Naloga politične opcije, ki jo sam predstavljam, je v tem, da posredujem našim ljudem to prepričanje: če bo meja preživela v naših glavah, bo sodelovanje s Slovenijo nemogoče, kakršenkoli naj bo že načrt. Ob visokodonečih besedah, ki so lastne predvsem mojem goriškemu občinu (pred tremi leti so bobnali, da bodo dobili za obmejno načrte 300 milijard, medtem ko je prišlo le nekaj sto milijonov za študije), je nujno potrebno, da se same krajevne uprave angažirajo v prvi vrsti pri premagovanju političnih in ideoloških zaviralnih momentov. V tem je moja primarna naloga. Mislim, da je tudi naravno, saj večina, ki jo oblikujeta NZ ali MSI, gotovo ne bo gradila sodelovanja na meji med Gorico in Novo Gorico.

Po dveh letih dela si lahko pričakujemo finančno

pomoč iz evropskih ali drugih fondov?

Danes razpolagamo s potrebnimi finančnimi instrumenti, ki se imenujejo v Italiji Interreg III in Phare cross border za Slovenijo. Za čezmejno sodelovanje med Italijo in Slovenijo imamo v Italiji na razpolago s strani EZ 200 milijard, za celotno območje seveda; slovenska stran pa razpolaga s 50 milijardami, kar pomeni, da je v seštevku 250 milijard.

Srčno upam, da bo dežela kot pristojna ustanova za delitev in upravljanje omenjenih sredstev opravljala svojo nalogo na smotrni način; upati je, da bo upoštevala naše obmejne načrte in ne bo odgovarjala običajni logiki števil, teritorija oz. prebivalcev, temveč bo vrednotila opravljeno delo na teritoriju.

Ne morem vam povedati, koliko denarja se bo streslo na naše območje. Finančna pomoč, ki jo nudita Interreg III in Phare cross border, predvideva skupni načrt, ki ga finančno skupno podpirata slovenska in italijanska stran. Na razpolago nimamo ravno veliko časa za planiranje načrtov, ki bi odgovarjali obema stranema in ki bi jih finančno podprli v manjši meri slovenska in v večji meri italijanska stran. Ob evropskih finančnih sredstvih pa mislim, da se morajo v naša prizadevanja vključiti tudi krajevne uprave in posamezniki oz. zasebniki. Vzemimo npr. načrt vrednotenja briškega območja: če se zanj ne bodo angažirali v prvi vrsti tisti, ki imajo v bistvu pri tem največji interes, in podprli pobudo tudi z lastnimi finančnimi sredstvi, načrt ne bo imel velike vrednosti. Poglejmo še časovne parametre: finančna sredstva so predvidena za obdobje 2000-2006, prva bodo na razpolago od leta 2001.

Poseg, ki ste ga imeli na nedavni okrogli mizi o zaščitnem zakonu v Selcuh, je vzburil v manjšini nemalo zaskrbljenosti. Posredovali ste namreč le tri imena občin, ki so se odzvale na vaše pismo o prisotnosti slovenske manjšine na njih teritoriju, da bi čimprej pokrajinski svet objel območje, kjer naj bi veljale zaščitne norme zakona 482/99. Ali je naša zaskrbljenost upravičena?

Zakon 482/99 zelo dobro poznam, ker sem bil sam soudeležen v državni tehnični komisiji, v kateri so bili predstavniki občin, funkcionarji ter zastopniki urada za manjšine. Zakon predvideva zaščitne norme, ki so, če povzamemo, vezane na svet šole in univerze ter pisne in ustne rabe manjšinskega jezika v javnosti oz. v odnosu s krajevnim javno upravo. V naši pokrajini je glede prisotnosti slovenskih šol stvarnost precej dobro urejena (slovenske občine, Gorica, Krmin in Ronke). V goriškem primeru zakon lahko prinese zanimive novosti glede uporabe slovenskega jezika v javni upravi in z raznimi uradi, kar pomeni odprtje posebnih okenc, ki bi omogočala omenjeno pravico za tiste posameznike, ki bi po tem povpraševali. Zakon nadalje predvideva, da povpraševanje po uresničevanju omenjenih pravic pride s terena in da nato pokrajinski svet, na

ERIKA JAZBAR

podlagi prošnji občin, izriše območje, kjer naj bi veljale zaščitne norme. Teritorij lahko zajema celotno občino ali njen del (rajon, zaselek ipd.). Do današnjega dne sem dobil pisma treh slovenskih občin, t.j. Sovodenj, Števerjana in Doberdoba. Kar se tiče ronške občine, bi bilo nujno, da bi se občinski svet izrekel glede slovenske prisotnosti vsaj za območje Romjana. To je najmanj, kar si lahko pričakujemo. Občina Zagraj nam še ni odgovorila. Občina Tržič nam je poslala pismo, v katerem specifično ne omenja nobene manjšine, temveč govori o multietničnem območju, ki je nastalo zaradi priseljevanja ljudi. Vendar moram povedati, da je omenjena občina že večkrat pokazala svojo naklonjenost in občutljivost do slovenske prisotnosti, zato mislim, da ne bo velikih problemov. Bojim se, da bo glavni problem predstavljala občina Gorica. Zato pozivam vse občinske svetovalce, naj se čimprej pozitivno izrečejo za slovensko prisotnost v občini ali delu le-te.

Vsekakor pa se bom pred diskusijo v pokrajinskem svetu o pomembnem vprašanju conizacije poglobljeno pogovoril na seji pokrajinske konzulte za slovensko manjšino.

Od vsega začetka ste pokazali pozitiven odnos do zakonskega predloga za zaščito slovenske manjšine v Italiji, ki čaka po mučnem postopku na končno odobritev v senatu. Ali mislite, da bo omenjeni zakon pozitivno deloval na odnose med italijansko in slovensko stvarnostjo v goriški pokrajini oziroma za njuno rast?

Zaščitni zakon se v marsičem naslanja na normative zakona 482/99 in jih izpopolnjuje. Brez poglobljanja specifičnih členov bi rekel, da je zaščitni zakon za slovensko manjšino pomemben predvsem zato, ker se z njim končno zapira obdobje treh desetletij zahtev, ki jih je italijanska država dolžna izpolniti zadnji (kronološko gledano) narodni manjšini, ki živi na njenem teritoriju. Pomembnost dokumenta je zato predvsem v dejstvu, da italijanski parlament prizna slovensko manjšino in jo z omenjenimi normami vrednoti in ščiti. Ali je zakon dober, slab ali se lahko izboljša, to je drugo vprašanje. Ponavljam: pomembno je, da je italijanska država rešila omenjeno odprto vprašanje. Pomembnost zakona je nadalje v njegovem združevalnem momentu, objema namreč v en dokument zaščitne norme, ki jih slovenska manjšina že pozna, nudi potrebno finančno kritje ter predvideva nova poglavja zaščite.

Slovenci sami bodo imeli pri izvajanju zakona veliko vlogo, saj je na njih samih, da razumejo raven zaščite, ki je primerna na danem teritoriju in se razlikuje od drugega. Na tak način ne bodo nudili zagrenjeni desnici pogojev za zlonamerne napade in instrumentalizacije predvsem v Trstu, pa tudi v Gorici, ki bi lahko zavlačevale uresničitev zaščitnih norm. Paritetni odbor mora čimprej začeti z delom.

STRAN 12

3

ČETRTEK
10. AVGUSTA
2000

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU BZLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

MARIJINO VNEBOVZETJE

14.8.2000 - maša zvečer: 1 Krn 15, 3-4.15-16; 16, 1-2. Ps 131. 1 Kor 15, 54-57. Lk 1, 27-28.

15.8.2000 - dnevna maša: Raz 11, 19a; 12, 1-6a. 10ab. Ps 44. 1 Kor 15, 20-26. Lk 1, 39-56.

Opustimo premišljevanje 19. navadne nedelje, da se lahko predamo veselju velikega šmarna, poletni veliki noči.

Da je Mati Božja popolnoma odrešena ali pri Bogu tudi s telesom, da je torej od mrtvih vstala in bila telesno vzeta v nebo, nas Cerkev pouči po t.i. dogmi ali slovesni razglasitvi. To je pred vsem svetom definiral v sv. letu 1. novembra 1950 papež Pij XII.

Nekateri so menili, da bo to dejanje utegnulo zavirati napore in razgovore za edinstvo z brati evangeličani in anglikanci, ki ne poznajo sinovskega češčenja Božje Matere.

V katoliškem taboru pa so nekateri imeli težave z resnico o Marijini smrti, češ da tako odlična žena ni mogla umreti. To prepričanje je zastopal npr. p. T. Gallus, madžarski jezuit.

Toda prav v tistem času je več uglednih evangeličanov, celo pastorej in teologov s celimi župnijskimi skupnostmi prosilo za sprejem v katoliško Cerkev. Med temi je izstopal znani teolog-biblicist dr. H. Schlier.

Poleg tega se je cerkev za resnico o Marijinem vnebovzetju kljub vsemu opirala na trdne dokaze iz Sv. pisma, četudi neposrednih dokazov za to ni iz sv. izročila, opirala se je na cerkvene očete in na ljudsko češčenje Božje Matere.

Posebno trdno versko podlago je čutila v koncilu v Efezu v Mali Aziji, sedanji Turčiji, kjer so 431. l. vsi cerkveni očetje škofje skupaj s papežem slovesno razglasili resnico, da je Marija Bogorodica, t.j. Božja Mati. Množica vernikov je tedaj v nepopisnem veselju zavpila in slavila to ponižno ženo, ki nam je rodila Odrešenika, ki nas je rešil strahote večne, tudi telesne smrti in nam je daroval že tu na zemlji, v umiranju, v grobeh, poroštvo in upanje na celostno rešitev. Zato je kot prvo obudil iz kraljestva smrti mater Marijo, ženo sedmih bolečin.

Znani mozaik v prezbiteriju sv. Marije Velike ali Snežne v Rimu prikazuje tudi prehod, t.j. smrt ali spanje Božje Matere: Kristus drži v naročju dušo, mater Marijo, kot majhno deklico.

Verni ljudje niso nikoli prenehali s češčenjem Božje Matere, tudi pravoslavni bratje ne. Raslo je v prelepe, doživete načine odkrivanja vse resnice o Mariji. Toda Vnebovzetje je krona vse Marijine veličine, dasi se o Mariji ne zmore vsega povedati. Kajti to dekle, ta žena, devica in mati, ta novi človek v Jezusu, je prva za Bogom človekom, svojim Sinom, dokaz ljubezni Boga Očeta do človeka kot takega. In ker je ona tudi naša mati, strmimo v skrivnost človeka, v katero se je sam Bog zaljubil. Od vekomaj jo je načrtoval. Od vekomaj je gledal sebe v Mariji in v nas, v naši zgodovini. "Sveti Duh je napolnil najprej Božjega Sina, ko je postal Sin človekov. Hotel je, da bi se z njim privadil bivanja v človeškem rodu, da bi se odpočil med ljudmi; da bi bival v božji stvari in v njej uresničeval Očetov načrt" (sv. Irenej, AH 3., 17, 1-3). Po Mariji se je hotel torej privaditi na bivanje v solzni dolini, da bi nas vse dvignil v svoj načrt veselja, svobode, življenja.

Sredi poletja, na veliki šmaren, množično romamo v Marijina svetišča, pri nas zlasti na Sv. goro, Barbano, Staro goro, Repentabor, v Log pri Vipavi, Strunjan, k Mariji Obršljanski in še kam.

Zato ne smejo izostati sv. rožni venec, pete litanije Matere Božje z odpevi, Marijine pesmi, ki dosežejo svoj višek v evharistični daritvi, ki jo želimo obhajati po dobri spovedi in zaužitju nebeškega kruha. Kajti Marija nas vodi k cilju vsega našega bogoslužja in vsega življenja, k Bogu. Sv. leto pa naj to poživimo.

Jezus je kot Sin Očeta in matere Marije spolnjeval četrto zapoved: Spoštuj očeta in mater. Zato je moral poveljati svojo mater: vzeli jo je v nebeško slavo.

Gotovo ni krivoversko, če pridamo: vzeli jo je v vstajenje tudi ponižnega, a junaškega krušnega očeta Jožefa.

Vsi litanjski vzkliki naj najdejo odmev v našem srcu; naj preplavijo dušo z otroško vero v nebeško mater. Grešnik, bolnik, to smo vsi, najdemo v njej varstvo, spreobrnjenje, moč, zdravje za telo in dušo.

Ker pa je vstajenje od mrtvih sad Jezusove pokorščine Očetu, skušamo tudi mi po Marijinem zgledu spolnjevati Božjo voljo. "Volja mojega Očeta je namreč, da ima vsak, kdor gleda Sina in veruje vanj, večno življenje, in jaz ga bom obudil poslednji dan" (Jn 6, 40).

Skrinja zaveze (1 Krn 15, 3-4, 15-16; 16, 1-2), devica mati bo nosila v telesu Boga kot zavezo novih časov, Boga, ki je zvest do konca (2 Tim 2, 13).

Luka podaja materni kompliment, ki ga je neznana ženska naslovila Jezusu: "Blagor telesu, ki te je nosilo, in prsim, ki so te dojile!". On pa je rekel: "Še bolj blagor tistim, ki Božjo besedo poslušajo in se po njej ravnaajo" (Lk 11, 27-28); (vse po NDM, 162 nss.).

Marija, v nebesa vzeta, prosi za nas!

PRED JUBILEJNIM SVETOVNIM
SREČANJEM MLADIH V RIMU

MARTIN MARUSSI

Kakor smo že poročali v našem tedniku, bo od 15. do 20. avgusta potekalo v Rimu Svetovno srečanje mladih (GMG), ki bo letos dobilo poseben pomen zaradi slavljenja jubilejnega leta. Organizatorji srečanja pričakujejo več kot milijon mladih, ki bodo v petih dneh spletli lepe prijateljske vezi in poglobili svojo pripadnost v veri. Med to množico bo tudi kakih deset slovenskih fantov in deklet iz Gorice, ki se bodo napotili v Rim že teden prej, in sicer 7. avgusta, ker se bodo postavili kot prostovoljci na razpolago za vse priprave, ki so potrebne za sprejemanje mladih.

Vprašali smo Sašo Černic, doma z Vrha sv. Mihaela, zastavonošo slovenske skupine, kako bodo pravzaprav potekale te priprave.

"Najprej moram povedati, da odhajamo v Rim dve vrsti romarjev: prva gre že teden prej, da bi pomagala pri pripravi, druga bo poromala v Rim za svetovno srečanje mladih s sv. očetom."

Ali ste imeli kaka srečanja pred odhodom v Rim?

Imeli smo tri pripravljala srečanja bolj splošnega značaja. Pri prvem smo dobili največ informacij o tem, kaj nas čaka. Dobili smo knjižico z naslovom A, B, C prostovoljca, v kateri niso bila našta samo praktična navodila, ampak bolj značajska navodila srečanja: razloženo nam je bilo, kaj je pravzaprav jubilej, kaj bo vsak okvimo delal, kako je potrebno sprejemati romarje in kaj sploh pomeni sprejeti nekoga. V "dekalog" dela namreč spadajo tudi: dobra volja, odgovornost, strokovnost, disciplina, pozornost in ob vsem tem tesen stik z odgovornim voditeljem. Ostali dve srečanja sta bili posvečeni bolj vprašanjem posameznikov na prebrano knjižico. Porodila so se zanimiva vprašanja: npr. kaj pa pravzaprav obleka? Kako naj bomo mi mladi prostovoljci oblečeni? Povedano nam je bilo, da smo mi v prvi

"Molimo, da bi to pomembno srečanje v osrčju jubileja bilo velika priložnost za mlade z vsega sveta, da obnovijo svojo velikodušno pripadnost Kristusu." S temi besedami je Janez Pavel II. prejšnjo nedeljo povzel smisel dogodka, ki je pred nami. Na Rim naj bi od 15. do 20. t.m. navalil poldrugi milijon mladih od vsepovsod za eno od osrednjih svetoletnih pobud: 15. svetovno srečanje mladih. Brez dvoma bo to v jubilejnem letu 2000 odmeven dogodek, ki se ga bo v Večnem mestu udeležila največja množica romarjev. Samo organizatorjev bo osemsto, prostovoljnih redarjev in koordinatorjev pa kar 25 tisoč. Pol milijona mladih bo v dneh srečanja bivalo v javnih strukturah (šolah in telovadnicah), 150 tisoč v cerkvenih ustanovah, 45 tisoč v prostorih zasebnih ustanov (trgovinskih centrih), petnajst tisoč v šotarišču, enajst tisoč v univerzitetnih strukturah in približno 30 tisoč v domovih zasebnikov. Petnajst mladih (po tri z vsake celine) bo gostil sam sveti oče v prostorih rezidence v Castelgandolfu.

vrsti podoba Cerkev, ikona Cerkev in da smo zato posredovalci med romarji in cerkvenimi institucijami. Zato moramo biti pozorni, da smo v prvi vrsti mi sami kljub poletni vročini dostojno oblečeni na posvečenih krajih in da k temu obnašanju vabimo še ostale romarje in turiste.

Kako boste razporejeni v Rimu? In kje boste bivali?

Že ko smo se vpisovali, smo na prijavnem listu izbrali, v kateri skupini hočemo delovati: prva je bolj logistične narave: prostovoljci bodo morali pripravljati izbrane prostore, graditi in pripravljati razne stojnice za informacije, prvo pomoč, material za program. Gre bolj za praktično in fizično delo. V drugi skupini je spremljanje aktivnosti romarjev: tukaj gre bolj za pomoč in oskrbo mladim invalidom, ki bodo vključeni v program. V tretji pa, kakor sem že povedala, gre za nadzorovanje obnašanja romarjev. Prostovoljci bomo bivali pod šotorom: namenili so nam kraj v Tor Vergate (nekoliko izven centra Rima), kjer je celo naselje napolnjeno s šotori, ki sprejemajo po 6 ali 8 oseb. Imenuje se Šotarišče Lombardia. Tukaj bo potekalo 19. in 20. avgusta, torej zadnja dva dneva pobude, bdenje vseh romarjev na srečanju, 13. avgusta pa bomo i-

meli jubilejni dan prostovoljcev, ko se bomo še zadnjič duhovno pripravili na naše služenje romarjem.

Kaj osebno pričakuješ kot mlada zamejka od tega svetovnega srečanja mladih s sv. očetom?

Množična srečanja mladih me zelo nagovarjajo. Že ko smo imeli v Ogleju deželno jubilejno srečanje mladih štirih škofij, me je razveselilo videti toliko mladih, ki skupaj potrjujejo in pričujejo pripadnost krščanski veri. Tudi srečanje s sv. očetom, ki je karizmatična osebnost, je veliko pričakovanje, saj imam lepe

spomine šes srečanja mladih v Postojni pred štirimi leti.

Veliko sem vložila v to, da bi navdušila in prepričala tudi druge mlade; in res se nas je zbralo kakih deset, ki prihajamo večinoma iz skavtskih vrst in nekateri posamezniki iz župnij. Ko se je bližal odhod, sem malo obupala, ker mi je študij na fakulteti vzel veliko časa in sem se kmalu mislila odpovedati romanju, toda vse se je srečno izteklo.

Med letom si kot edina Slovenka bila vključena tudi v škofijski odbor, ki je pripravljala srečanja mladih pod geslom Meeting Jesus. Kakšen se ti je zdel odnos, ki ga imajo italijanski verniki do slovenskih?

Moram povedati, da je odnos, ki ga imajo italijanski mladi verniki do nas Slovencev, zelo odprt. Zelo se trudijo, da bi se mi čimbolj vključili v škofijsko delovanje in da bi bili čim bolj prisotni. Zdi se mi, da nas oni sami začenejo sprejemati kot obogatitev in kot velik dar. Začutila sem prav neko pozornost, ker sem Slovenka. Škoda pa, da mi sami Slovenci zamujamo take priložnosti, da bi se jim pridružili in bi se z njimi, kolikor se da, povezali in poglobili stike. Res je, da nas je številčno malo in da zato ne bomo mogli nikoli biti povsod v velikem številu, in vendar si moramo za to toliko bolj prizadevati. Za vse mlade Slovence, ki odhajajo v Rim, sem vesela, ker bodo tako prekorčili ozki krog domače župnijske stvarnosti in se bodo odprli svetovnemu dogajanju mladih. Velikokrat pogrešam prav to povezanost naših slovenskih župnij s škofijsko stvarnostjo. Res pa je, da manjka stalen povezovalni člen med škofijskim odborom mladih in med Slovenci. Za zadnje srečanje mladih na začetku maja so se italijanski verniki naučili celo slovensko pesem; ker pa sem jaz zbolela, je šlo vse po vodi. Kljub vsemu se mi zdi pomembno, da se je nekaj le začelo premikati, in upam, da bo naša prisotnost rasta še naprej.

PODPIRAJMO JIH ŠE NAPREJ

SLOVENŠKI MISIJONARJI
V ŠTEVILKAH

Trenutno deluje v svetu skoraj sto slovenskih misijonarjev; točneje jih je 98. Med njimi so duhovniki, redovniki, redovnice ter laični misijonarji in misijonarke. Ker ne gre samo za duhovnike, opravljajo različne službe od zdravnikov in medicinskega osebja do učiteljev in vzgojiteljev.

Največ misijonarjev je v Afriki (58), v Srednji in Južni Ameriki jih je štirinajst, v Aziji

in Oceaniji pa 24 (med te prištevamo tudi dva duhovnika v Sibiriji, čeprav ne gre za misijonarja v klasičnem pomenu). Prav tako najdemo dva slovenska misijonarja v Albaniji, saj je ta dežela po polstoletnem ateističnem režimu ostala skoraj brez svojih duhovnikov in redovnikov.

Koprski škofija ima svoj misijon na Slonokoščeni obali. Tam delujejo štirje duhov-

niki: brata Ivan in Pavel Bajc s Cola, Janko Kosmač iz župnije Novaki in Aleksander Skapin iz župnije Vipava. Vzdrževanje teh misijonarjev in podpiranje njihovih projektov je ena prvih misijonskih nalog koprski škofije. Nekateri slovenski misijonarji so znani tudi v svetu. Eden najbolj znanih je Peter Opeka, misijonar na Madagaskarju, ki je zgradil celo mesto upanja za brezdomce in reveže. Zlasti na nemškem govornem področju pa je tudi znana slovenska sestra usmiljenka, zdrav-

nica v Albaniji, Mirjam Pra-protnik (tudi zaradi njene pomoči kosovskim beguncem v Albaniji ob intervenciji Nata na ZR Jugoslavijo).

Lepo število slovenskih misijonarjev ohranja lepe stike tudi z zamejskimi ljudmi. V pismih tukajšnjim prijateljem se pogosto zahvaljujejo za številne tudi anonimne darove velikodušnih darovalcev, za molitve vernikov in naši upravi za redno pošiljanje našega časopisa, ki - tako pišejo - jim pomeni veliko.

V ČOLNU PO LETOVIŠČARSKIH KRAJIH SEVERNEGA JADRANA

MATI BOŽJA Z BARBANE NA ROMANJU

"Vesel sem romanja Mater Božje z Barbane, vesel sem, ker se bo okrog nje lahko zbralo še več ljudi in vernikov, kot bi se jih sicer zbralo v molitvi na Barbani, od koder je stari kip Mater Božje, ki danes odhaja na romanje!" je dejal goriški nadškof v pokoju msgr. Antonio Vitale Bommarco, ko je na tiskovni konferenci 4. t.m. predstavil v Gradežu Marijino romanje-Peregrinatio Mariae, o katerem smo v našem tedniku že poročali.

Na dobro obiskani tiskovni konferenci, ki je bila v prostorih Ustanove za razvoj in pospeševanje turizma v Gradežu in Ogleju, je msgr. Bommarco izpostavil duhovni in verski pomen romanja kipa z Barbane, saj bo Mati Božja obiskala pet večjih turističnih središč ob Jadranskem morju v naši deželi in Sloveniji. Od 5. t.m. je kip z Barbane že v Lignanu, kamor so ga prepeleli na slovesno okrašenem čolnu, ki ga je za čas nevsakdanjega romanja dala na razpolago gradeška kapitanija.

Namen jubilejnega romanja najstarejšega kipa Mater Božje z Barbane (na sliki), ki je bil narejen najkasneje v 14. stol. - nekateri trdijo, da gre iskati njegov izvor v 13. stol. - je duhovnega pomena, saj želijo organizatorji romanja spomniti množico turistov, ki se v poletnih mesecih zgrnejo v obalna mesta ob Jadranskem morju, da tudi med počitnicami ne smejo pozabiti na molitev.

Msgr. Bommarco je na tiskovni konferenci tudi poudaril, da je še najbolj vesel dejstva, da bo kip Mater Božje z Barbane obiskal tudi Portorož, kjer ga bodo sprejeli verniki slovenske in italijanske narodnosti in oba koprška škofa, msgr. Metod Pirih in dr.

Jurij Bizjak. Msgr. Bommarco je poudaril združevalni pomen molitve in češčenja Mater Božje, ki je naša priprošnja pri Bogu. Dodal je, da bodo med romanjem kipa prisotni tudi pridigarji, ki bodo nagovarjali vernike v treh jezikih: italijanskem, nemškem in slovenskem. Če bodo verniki po eni strani lahko spoznali kip Mater Božje z Barbane, se bodo lahko seznanili tudi z božjepotnim središčem, je menil msgr. Bommarco, ki ni pozabil se toplo zahvaliti frančiškanom; ti namreč že stoletja zgledno skrbijo za svetišče na Barbani.

Mati Božja z Barbane je torej sedaj v Lignanu, kjer bo ostala do 15. t.m., ko bodo

priredili veliko slavo; zvečer bo kip s čolnom odšel v Bibione, kjer bo ostal do 22. avgusta. Odtod ga bodo 22. t.m. prepeljali v Portorož; v slovenskem letoviškem kraju bo Mati Božja ostala do 27. avgusta, ko bo spet krenila na pot, in sicer v Milje pri Trstu, kjer bo ostala do 3. septembra, ko jo bodo prepeljali s čolnom v Gradež, kjer bo ostala do Malega šmarna, 8. septembra, ko se bo v spremstvu okrašenih čolnov vrnila na Barbano.

Msgr. Bommarco je tudi povedal, da so se skupno s frančiškani odločili, da bo na romanje odšel najstarejši kip Mater Božje z Barbane, t.i. *Madonna mora*, in to pred-

vsem zato, da bi med poletnimi meseci svetišče na Barbani ne ostalo brez kipa Mater Božje, novejšega, a tudi bolj poznane, na katerega so verniki na Barbani tudi najbolj navezani. Po mnenju izvedencev naj bi bilo potovanje najstarejšega kipa Mater Božje z Barbane sicer nevarno, a so bili organizatorji vseeno mnenja, da gre na pot, in to zato, ker ni samo umetniški kip, ampak zlasti liturgična upodobitev Mater Božje, ki služi verskim namenom.

Msgr. Bommarco je tudi dejal, da bo romanje starega kipa Mater Božje odlična priložnost za molitev in verske pobožnosti, romarsko pot na Barbano pa bodo lahko spoznali tudi nemško govoreči verniki in turisti, ki čez poletje napolnijo letovišča središča, v katerih bodo gostili kip Mater Božje. Organizatorji romanja so tudi povedali, da so imeli vrsto birokratskih težav, ker so morali dobiti ustrezna dovoljenja iz Rima, da bo lahko Mati Božja z Barbane odšla v Slovenijo, obenem pa so tudi poudarili vlogo krščanske vere pri krepitvi sožitja ob meji.

Msgr. Bommarco je navedel zanimiv podatek, da je sicer res, da je prva cerkev, ki je bila kdajkoli posvečena Materi Božji, cerkev Marije Snežne v Rimu, a je naglasil dejstvo, da je bila oglejska bazilika prvo središče, ki je posvečeno devici Mariji, kjer je bil nekoč sedež škofije. In prav na oglejsko krajevno cerkev so se organizatorji sklicevali, ko so se odločili za jubilejno romanje Mater Božje z Barbane. Iz Ogleja se je namreč krščanstvo razširilo tako med nemško govoreče kot tudi med slovansko govoreče ljudi.

JUP

SVETNIK TEDNA

18. AVGUST

SILVESTER ČUK

HELENA, CESARICA

Tega dne obhaja svoj godovni praznik lepo število slovenskih žena in deklet, ki jim je ime Helena, pa tudi Alenka, Alena, Jelka, Jelica, Ela, Elica, Ilonka, Lenka. Ime Helena je grškega izvora - po naše pomeni "sijajna, bleščeča", tudi "plamenica". Iz grške mitologije poznamo Heleno, hčerko najvišjega božanstva Zeusa in boginje Lede. Veljala je za posebej lepo žensko lepoto. Poročena je bila z Menelajem, kraljem iz Sparte. Paris jo je zapeljal in jo odvedel v Trojo, kar je dalo povod za trojansko vojno, ki jo opeva pesnik Homer v *Iliadi*.

Drugačno lepoto, lepoto srca in duše, je gojila Helena, mati cesarja Konstantina Velikega, ki je l. 313 dal krščanstvu v rimski državi versko svobodo. O njeni mladosti je malo znane. Rodila se je okoli leta 255 v Mali Aziji. Menda je bila gostilničarka, ko se je vanjo zaljubil rimski častnik Konstancij Klor. Poročila sta se v mestu Naissus (današnjem Nišu v Srbiji). Leta 274 se jima je rodil sin Konstantin. Ko je Konstancij Klor postal sovladar cesarja Maksimijana, vladarja zahodnega dela rimskega cesarstva, se je ločil od Helene ter se poročil z Maksimijanovo pastorko Teodoro. Toda pred smrtjo je za svojega naslednika določil Heleninega sina Konstantina. Ta je poklical svojo mater Heleno k sebi na dvor v Trier v sedanji Nemčiji, ji dal sezidati lepo palačo, ji podelil naslov cesarice ter dal kovati novce z njeno podobo. Ko je Konstantin v znameniti bitki pri Milvijskem mostu pred Rimom z znamenjem križa na vojaškem praporu premagal sovladarja Maksencija, je naslednje leto dal krščanstvu v rimskem cesarstvu svobodo. Njegova mati Helena je kmalu zatem prejela sveti krst, Konstantin pa se je dal krstiti šele tik pred svojo smrtjo, leta 337.

Helena je po krstu živela zgledno krščansko življenje in po svojih najboljših močeh skušala vplivati na svojega sina, ki je bil precej krut človek. Ko je bila že v letih, se je odpravila na romanje v Sveto deželo. Tam je ostala dve leti, hodila je po Odršenikovih stopinjah in molila. Dala je postaviti dve cerkvi: nad votlino Jezusovega rojstva v Betlehemu ter na Oljski gori. Cesar Konstantin pa je naročil, naj na kraju Jezusovega križanja in pokopa zgradijo dve cerkvi, ki sta bili med seboj povezani s čudovitim stebriščem. Med kopanjem temeljev so našli Jezusov križ. S tem najdenjem svetega križa legende povezujejo sveto Heleno, vendar je to brez zgodovinske podlage. Zaradi te legende upodablja krščanska umetnost sveto Heleno z Jezusovim križem v rokah.

Ko je cesarica Helena opravila svojo nalogo, se je vrnila v Rim k sinu Konstantinu ter živela pri njem vse do svoje smrti okoli leta 330. Pred smrtjo je Konstantina prosila, naj skrbí za Cerkev in naj vlada modro in pravično. Blagoslovila ga je in, ko je umirala, je bila njena roka v sinovi. Njeno truplo je dal Konstantin prepeljati v Konstantinopol ali Carigrad, svojo novo prestolnico - vzhodni Rim, in sicer v cerkev svetih apostolov, kjer so leta 337 pokopali tudi njega. Postavil ji je veličasten nagrobnik iz rdečega kamna s križem na vrhu. Na Vzhodu so jo kmalu začeli častiti kot svetnico. Leta 841 so zemeljske ostanke svete Helene prenesli v francosko benediktinsko opatijo Hautvillers pri Reimsu in tako se je njeno češčenje razširilo tudi na krščanskem Zahodu.

Sveto Heleno upodablajo s cesarsko krono, z modelom cerkve v roki, ki nosi križ in žeblice. Za svojo zavetnico so jo izbrali žebjarji, barvarji - je tudi priporočnica proti blisku in gromu ter nevarnosti ognja.

5

ČETRTEK
10. AVGUSTA
2000

ZLATA POROKA DR. BONUTTIJA

ŽIVLJENJSKI JUBILEJ SLOVENSKEGA AMBASADORJA

Pred dnevi je slovenski veleposlanik v Vatikanu dr. Karel Bonutti obhajal zlato poroko. Pred petdesetimi leti se je namreč poročil z goriško rojakinjo Herminko Rijavec. Sam v širšem smislu goriški rojak (doma je namreč iz bližnje Bukovice v Sloveniji) se je po vojni skupno z družino preselil v ZDA, kjer je živel v Clevelandu. Postal je univerzitetni profesor ekonomskih ved, kasneje pa je predaval tudi v Ljubljani. V dobi nove slovenske države je dr. Bonutti postal častni konzul republike Slovenije v Clevelandu, simbolični slovenski prestolnici v ZDA. Nekaj let pa zastop-

pa Slovenijo kot ambasador pri Svetem sedežu.

Njemu in gospe izrekamo v imenu Novega glasa priske čestitke!

KRAJKA

VELIKI ŠMAREN V KOPRSKI ŠKOFIJI

Dne 15. avgusta, na praznik Marijinega vnebovzetja, bo koprski škof Metod Pirih ob 10. uri vodil slovesno somaševanje na največji primorski božji poti na Sveti gori pri Gorici. Pri maši bo tudi obnovil tradicionalno posvetitev Materi Božji. Posvetitev bodo opravili tudi na drugih romarskih krajih in po župnijah v koprski škofiji ter v Sloveniji. "Z Marijo smo stopili v novo tisočletje, v zavesti, da nas ona spremlja na poteh našega življenja, zato naj bo letošnja posvetitev še posebej slovesna in prepričljiva. Naša posvetitev naj bo zaveza in obljuba, da bomo škofija žive vere, svetosti in življenja", pravi o posvetitvi koprski škof.

Na predvečer praznika Marijinega vnebovzetja, 14. avgusta, bo koprski škof Metod Pirih vodil mašo, po njej

pa procesijo z lučkami v obmorski božjepotni cerkvi v Strunjanu. Koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak pa bo na praznik Marijinega vnebovzetja dopoldne maševal v romarski cerkvi v Logu pri Vipavi. Zvečer pa bo ob 19. uri prvič kot škof vodil slovesno somaševanje v koprski stolnici, ki je tudi posvečena skrivnosti Marijinega vnebovzetja. Kakor bo kot škof prvič vodil tudi somaševanje v koprski stolnici, podobno se bo dopoldne kot škof prvič predstavil vipavskim rojakom na božji poti, kamor je že kot otrok rad romal.

SLOVENSKA MAŠA PRI MARIJI NA OTOKU

Na praznik Marijinega vnebovzetja bo v torek, 15. t.m., ob 10. uri pri Mariji na Otoku (Maria Wörth ob Vrbskem jezeru na Koroškem) slovenska romarska sveta maša. To je edina maša v celnem letu, ki se v tej lepi romar-

ski cerkvi bere v slovenskem jeziku. Daroval jo bo hodiški župnik Lovro Kaselj, pel pa bo zbor iz Hodiš. Vabljeni!

URNIKI SVETIH MAŠ NA SVETI GORI

Redne svete maše na Sveti gori so ob delavnikih ob 17. uri, v nedeljah in praznikih pa ob ob 8., 10., 11.30 in 16. uri.

Za spovedovanje je v Marijinem svetišču dobro poskrbljeno, saj na delovni dan patri spovedujejo pred mašo in med njo; spovedi željni ljudje pa se lahko obrnejo na pastre tudi tako, da jim pozvonijo pri vходу v samostan. Ob nedeljah so spovedi v baziliki od 7. do 12. ure in v popoldanskem času od 14. do 18. ure.

Marijanski muzej je na Sveti gori odprt ob sobotah in nedeljah od 9. do 12. ure in od 15. do 17. ure; izven tega urnika pa se lahko vsakdo vnaprej dogovori za ogled.

Na Sveti gori je sedaj likovna razstava z naslovom *Stvar-*

jenje. Akvareli umetnika Branke Čušina in vezanine njegove žene Kati Čušin so na ogled v Frančiškovi dvorani; odprta je ob nedeljah od 9. do 12. ure in od 15. do 17. ure. Izven tega časa si jo lahko ogledate po dogovoru z brati frančiškani.

OBNOVLJENA KAPELICA PRI BLEDU

V naselju Zasip blizu Bleda stoji ena najbolj slikovitih slovenskih kapelic. Poslikana je s freskami sv. Uršule in sv. Blaža, v njej pa je kip Lurške Marije. Župan občine Bled Boris Malej je Novi glas obvestil, da je kapelica prečudovit kulturni spomenik, ki ga je v jubilejnem svetem letu, ko obhajamo 146-letnico proglasitve Marije za Brezmadežno in stoto obletnico obstoja kapele, temeljito obnovila priznana ruska akademska slikarka Maša Bersen. Kapelico so ob koncu obnove blagoslovili v nedeljo, 30. julija.

KNJIŽNA NOVOST PRI ZALOŽBI BRANKO

POGOVOR / ŽARKO PETAN

NARODNI DOM OSEMDESET LET KASNEJE

ŽARKO PETAN BO GOST DRAGE MLADIH

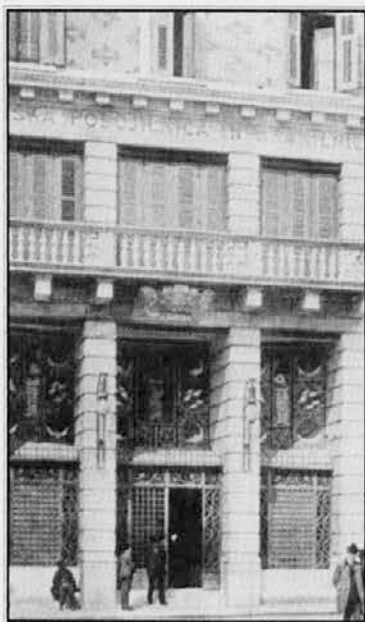
BREDA SUSIČ

Ob 80-letnici požiga Narodnega doma-Balkana v Trstu je izšla pri založbi Branko iz Nove Gorice lepa publikacija, ki jo je za tisk pripravil dr. Erik Dolhar v sodelovanju z absolventom na Fakulteti za arhitekturo na ljubljanski univerzi Markom Korosicem. Knjigo so predstavili na nedavni slovesnosti obletnice zločinkega dejanja v Trstu in z njo med številnimi ljudmi poželi izjemen uspeh, kar je tako za avtorja kot za založnika najboljše poplačilo za vložen trud v delo.

Kaj naj rečemo o publikaciji in kaj o Narodnem domu, tem današnjem mitu in simbolu slovenstva, ki je danes s strani oblasti zamolčan, a med nami še vedno živi kot simbol trpljenja slovenskega naroda pod fašizmom in podzavestno tudi kot pomnik, ki nam nemo govori, da tudi danes ni v odnosu do slovenskega naroda v Italiji vse tako, kot bi moralo biti? O Narodnem domu se je veliko povedalo, veliko se še bo, morda pa je najbolj važno dejstvo, da spomin nanj ostaja živ in je zato tudi publikacija dr. Erika Dolhara o njem več kot samo dobrodošla, saj je narejena sodobno, ker na prepričljiv način in predvsem pa z dejstvi, dokumenti ter fotografijami govori o eni najtemnejših strani naše zgodovine. Kako globoko je ta tragedija zarezala v družbeno tkivo tedanjega časa in ljudi, si lahko samo predstavljamo; a že dejstvo, da še danes na pročelju nekdanjega Balkana ne stoji noben napis, ki bi pričal o tem sramotnem dejanju, je dovolj zgovorno; nas prav ta odsotnost vsakega obeležja uči, kako tudi danes v Trstu ni lahko biti Slovenec, kako tudi današnji Trst noče priznati svojih preteklih zmot in noče enakopravno upoštevati svojih someščanov slovenskega rodu.

Dr. Eriku Dolharju gre zasluga, da nam je poklonil zbornik zapisov, razprav in izjav, predvsem pa dokumentov, ki govorijo sami zase; kratek povzetek v italijanskem jeziku, ki je v knjigi, nam govori, da je avtor odprto do italijanskega sogovornika, saj mu ponuja vpogled v dokumentacijo, ki je sicer sam v italijanskih knjigah o polpretekli zgodovini in tudi časnikih ne bi našel.

Morda je največja zasluga dr. Erika Dolhara, da je organiziral ekipo ljudi, ki je bila pripravljena pri publikaciji sodelovati. Prav je, da jih naštejemo: prof. Marko Pozzetto, prof. Jože Pirjevec, zgodovinar Milan Pahor, Marko Korosic, prof. Samo Pahor, dr. Jože Škerk, dr. Davorin Devetak, dr. Marij Čuk, prof. Aleksander Rojc, prof. Bojan Pavletič, mag. Sandi Volk, dr. Dušan Jelinčič, dr. Slavko Tuta, dr. Peter Močnik, Chiara Comandi, Goran Čuk; gotovo si imenitno mesto v publikaciji zasluži tudi oče dr. Erika Dolhara dr. Alojz Dolhar, čigar dnevniški zapiski so objavljeni v knjigi. Mirno lahko zapišemo, da je ta del knjige izjemno lep, saj nam kaže mladega, pokončnega slovenskega študenta, ki neposredno zapisuje svoje vtise ob požigu. Avtor je tako postavil simbolični spomenik svojemu starem očetu in prav je tako, saj nam odkriva stran življenja dr. Alojza Dolhara, ki je do sedaj še nismo poznali. Zakaj nismo navedli vsebin zapisov in zraven še navedli, kaj vse so strokovnjaki o Narodnem domu napisali? Predvsem zato, ker gre večina za kratke, neposredne in slikovite zapise različnih strokovnjakov, ki si zaslužijo, da jih vsakdo pri nas prebere; pravzaprav bi morali to knji-

go uvrstiti v niz šoloobveznih knjig, in to predvsem zato, ker je knjiga napisana sočno, hitro berljiva je, pregledna, polna iskrivih domislic in mnenj, napisana je neposredno, skrajda bi lahko rekli televizijsko. Ne gre torej za "špeh", kot radi rečemo dolgočasnim knjigam, ki so sicer strašno podkovano strokovne, a ponavadi tudi zaradi tega največkrat neberljive. Tu pa gre za hitro razumljivo knjigo, ki ima še to odliko, da je dr. Erik Dolhar vanjo vključil ogromno slikovnega materiala, predvsem fotografskega in ne nazadnje tudi slik, ki so na-stale prav za to priložnost.

Morda bi bilo zato več kot prav, da rečemo še besedo, dve o akvarelih Andreja Kosiča, umetniški upodobitvi Zore Koren Škerk in o upodobitvi Edija Žerjale. Vsem tem umetniškim upodobitvam je lastno predvsem to, da z odmaknjenostjo umetniškega detajla govorijo prepričljivo o veliki tragediji za ves slovenski narod, tudi za nas, ki na pogorišču Narodnega doma danes delamo v slovenski narodni skupnosti naprej, a v srcu še vedno nosimo spomin na enkratnost in nezamenljivost Narodnega doma.

Že prej smo omenili, da danes vsi, ki nam slovenska stvar kaj pomeni, pogrešamo Narodni dom. Nič čustvenega in nostalgичnega noče biti v tej trditvi. Gre preprosto za dejstvo, ki se ga zavedamo vsak dan, ko pogrešamo center, okrog katerega bi se zbirali, se v njem prepoznavali, bi v njem dihal in živeli in zrl v prihodnje dni. Zato ima prav dr. Davorin Devetak, ko v svojem zapisu v skopih, a jasnih besedah pove, da bi morali tudi danes stremeti za vsem tistim, kar je nekoč Narodni dom pomenil, da bi morali tudi danes Slovenci v Italiji združiti sile tako na šolskem, kulturnem kot gospodarskem področju, da bi si torej spet zgradili nov Narodni dom, ki bi temeljil na vzajemnosti in medsebojnem oplajanju na vseh področjih žitja in bitja slovenske skupnosti pri nas v Italiji.

Dr. Eriku Dolharju naj gre javna zahvala za garaško delo, ki ga je opravil, ko je združil toliko ljudi in misli, da nam je lahko poklonil paleto mavrične in obenem harmonične uglašenosti, kar je Narodni dom gotovo bil. Iz preteklosti nam tako vstaja več kot le zgradba, vstaja nam simbol združevanja in enotnosti in ne nazadnje tudi moči slovenskega naroda, ki je zmožni preživeti tudi takrat, ko je bilo najhuje.

JUP

"Narod si bo pisal sodbo sam - pod pogojem, da ga boste prej naučili pisati."

"Slovence bolj spodbuja zavist kot zavest."

"Slovenci uvažamo Bosance, jih predelujemo v Slovence in izvažamo med Nemce."

"Slovenija je predpražnik Evrope; na našo srečo si večina tistih, ki vstopajo v Evropo, ne obrišejo čevljev."

Prav zanimivo bo odkriti, kaj misli danes avtor teh posrečenih aforizmov o Sloveniji, narodnem ponosu njenih državljanov in o njihovem državiški čutu. Priložnost za srečanje na to temo s pisateljem in režiserjem Žarkom Petanom bo na okrogli mizi 10. Drage mladih, 1. septembra, ob 10. uri v parku Finžgarjevega doma na Opčinah. Njegova sogovornika bosta tržaški pisatelj in publicist Boris Pahor in predstavnica mlajše generacije in mladinske umetnosti, pevka Darja Švajger.

Pred septembrskim srečanjem smo se pogovorili z Žarkom Petanom, da bi predhodno izvedeli kaj malega o tem, kar bo povedal na Dragi mladih.

PRI ZALOŽBI MLADIKA

ZBORNİK O LANSKI DRAGI

Pred kratkim je pri založbi Mladika v Trstu izšel zbornik lanskih, 34. študijskih dnevov Draga 99, ki so potekali od 3. do 5. septembra lani v parku Finžgarjevega doma na Opčinah. Zbornik, katerega naslov se glasi *Med zgodovino in sedanjostjo*, je izdalo Društvo slovenskih izobražencev (ki je tudi organizator Drage), založila založba Mladika, uredili so ga Sergij Pahor, Saša Martelanc in Marij Maver, fotografsko gradivo so prispevali Peter Cvelbar, Foto Kroma in Marij Maver, tiskala pa ga je tiskarna Graphart. V knjigi, ki šteje 216 strani, so objavljeni prispevki predavateljev, pridiga msgr. Oskarja Simčiča pri vsakoletni maši za udeležence Drage v nedeljo, 5. septembra 1999, in posegi diskutantov na lanskih študijskih dnevih. Kot piše na začetku zbornika, so prispevki objavljeni v celoti, kot jih je zabeležil magnetofonski trak, zato ima bralec pred sabo tudi prosti govor, kot se je diskutantom spontano oblikoval ob mikrofoni.

Kot znano, je Draga lani gostila okroglo mizo o prihodnosti slovenske manjšine v Italiji, na kateri so spregovorili Milan Bufon, Marko Štavar, Peter Černic in Breda Susič, nato pa še predavanje tržaškega športnega delavca in šolnika Bojana Pavletiča o Južnem Sokolu, predavanje literarnega komparativista in kritika Matije Ogrina na temo *Slomškovo delo za kulturo in naš čas*, na koncu pa še predavanje zgodovinarja Vaska Simonitija na temo *Med zgodovino in sedanjostjo* (naslov Simonitijevega predavanja je tudi naslov zbornika lanske Drage).

Zbornik je izšel mesec dni pred začetkom letošnjih 35. študijskih dnevov Draga 2000, ki bodo potekali od 1. do 3. septembra letos v parku Finžgarjevega doma na Opčinah.

iž

ODMEVNI PRIREDITVI

ŠTUDIJSKI DNEVI NA OPČINAH

Le nekaj tednov pred začetkom letošnje, 10. Drage mladih in XXXV. študijskih dnevov Draga 2000, ki bodo potekali - kot običajno - v parku Finžgarjevega doma na Opčinah, objavljamo njihov spored.

10. DRAGA MLADIH

V četrtek, 31. avgusta, bo ob 16.45 predaval prof. Jože Pirjevec na temo: *Kako smo se Slovenci ohranili do danes?* Ob 20.30 gledališka predstava (dramski odsek PD Štandrež).

V petek, 1. septembra, bo ob 10. uri okrogla miza na temo: *Ali ima danes še smisel biti Slovenec?* Sodelujejo Žarko Petan, Boris Pahor, Darja Švajger. Ob 14. uri bodo delavnice mladinske ustvarjalnosti (folklorna, obrtna, kulinarčna, pevka, častnikarska). Ob 20.30 bo "fešta" narodnosti s popevkami z vseh koncev sveta, plesom, prikazom sadov delavnic mladinske ustvarjalnosti.

V soboto, 2. septembra, bo ob 10. uri debata: *Kaj bo jutri pomembno za naš obstoj?* Sodelovala bosta uglebna gosta iz Slovenije France Bucar in France Arhar.

XXXV. ŠTUDIJSKI DNEVI
DRAGA 2000

V petek, 1. septembra, bo ob 17. uri okrogla miza, pri kateri bodo sodelovali Marta Ivašič, Vojko Kocjančič in Marjan Kravos, na perečo temo *Kakšno šolo želi in potrebuje slovenska manjšina?*

V soboto, 2. septembra, ob 16.30 bo Aleksander Zorn govoril o *Težavah s slovensko identiteto*.

V nedeljo, 3. septembra, ob 10.30 bo govoril dr. Tone Jamnik o *Spravi - procesu osvoboditve in znamenju poguma*, ob 16. uri pa dr. Stane Granda o *Združeni Sloveniji in slovenski državi*. Ob 9. uri bo na prireditvenem prostoru daroval mašo tržaški škof msgr. Evgen Ravignani.

Ste na začetku poletja morda kaj sledili evropskemu nogometnemu prvenstvu in podvigom slovenske reprezentance? Se vam zdi, da se je po zaslugi športa med mladimi in manj mladimi prebudilo kaj čuta narodne in predvsem državne pripadnosti?

Mislím, da že. Tem športnim dogodkom sem z velikim veseljem sledil, ker sem se tudi sam s športom veliko ukvarjal. Ne z nogometom, pač pa sem igral ping pong, bil sem reprezentant za tenis, igral sem tudi roket v prvem slovenskem moštvu. Vendar je treba nekaj drugega povedati. Ti športni dogodki, ki gotovo pripomorejo, da se mlada država uveljavi in dobi neko identiteto, vsebujejo tudi nevarnost. Nevarni so zato, ker zlasti na športnem področju lahko pride do izraza negativna plat nacionalizma. Tudi na tem prvenstvu smo videli pretepe. Nacionalizem se lahko kmalu sprevrže v šovinizem. No, jaz mislim, da so Slovenci malo imuni pred tem... Upam! Pa vendar se včasih kaj takega pokaže, kot na primer pri prvi tekmi, ko smo imeli srečo - ali pa smolo - da smo igrali z Jugoslovani. Hud preobrat, ki se je zgodil po treh slovenskih golih: mogoče se je zgodil tudi zato, da smo pridobili neko spoštovanje do Jugoslavije, glede na to da Jugoslavija nekaj pomeni v nogometu. Vsekakor sem bil po eni strani zelo vesel, da smo tako uspešno igrali, po drugi strani pa bi bil še bolj vesel, če bi zmagali.

Kakšna je po vašem mnenju narodna zavest Slovencev danes? Kako gledate na mlade, ki se obračajo proti Evropi in pogosto pozabijo ali premalo cenijo lastno identiteto?

Slovenci so res vedno v nevarnosti. Nismo zelo odporni proti tujim vplivom, to se kaže skoraj na vsakem koraku. Skoraj vedno se godi, da cele generacije, ki so se odselile v Ameriko ali Avstralijo, zelo kmalu zgubijo jezik - veliko prej kot npr. Italijani. Mogoče tudi zaradi tega, ker imajo ti neki smisel skupnosti. Slovenci pa se zelo hitro prilagodijo, ker so navadno zelo uspešni. In to asimilacijo štejejo celo kot nekaj dobrega. Saj v principu je res nekaj dobrega, ampak to dobro prinaša s sabo tudi kaj slabega. Toda nekaj drugega je bolj važno: zdi se mi, da v Matici malo upoštevajo enotni kulturni prostor, ki obsega veliko več kot pa meje Republike Slovenije. Pri nas v Sloveniji vedo malo ali nič o vseh slovenskih manjšinah. Govori se o tem enotnem prostoru, vendar ta še ni zaživel. Zakaj ni zaživel? Zdi se mi, da je bil nekoč neka politična parola, vsebine pa ni bilo. In to vsebino bi moral človeku vcepiti. Dobro bi bilo, da bi - če smo že majhni - skušali vsaj priključiti naše obrobne postojanke, ki jih imamo preko državnih slovenskih meja.

Za konec še vprašanje, ki bo dalo naslov okrogli mizi, na kateri boste septembra sodelovali: je danes sploh še smiselno biti Slovenec?

Na to vprašanje si mora vsak odgovoriti sam. Mogoče jaz sodim v isto generacijo, ki misli, da na področju, na katerem delujem - jaz sem seveda pisatelj, predvsem pa gledališčnik -, ne morem delovati v drugem jeziku kot v svojem. Jaz sem sicer režiral v tujini, vendar so bili to nekakšni izhodi v sili, ker to niso bile čisto moje predstave. Moje predstave in moje pisanje so vezani na Slovenščino. Brez Slovenščine jaz ne morem ustvarjati. Če bi mogoče kot otrok šel kam ven, ne bi tega tako čutil, kot sedaj čutim. Ampak mislim, da bi moralo ostati neko "sidro" tudi za tiste, ki so zunaj slovenskih meja že veliko časa. Kajti človek ne more zamenjati domovine; lahko zamenja ženo - in še marsikaj drugega, domovine pa ne more zamenjati. Tudi če je ta domovina včasih - na žalost - mačehovska.

NOVI MLADIKA IN RAST

ZANIMIV VODNIK PO GRADU KROMBERK

»JE, KAR JE«

O ZAŠČITI
IN ŠE
MARSICEM

V začetku meseca je v Trstu izšla šesta številka revije *Mladika*. Platnica prinaša fotografske utrinke z nekaterih pomembnejših kulturnih dogodkov, ki so se pred kratkim zvrstili na Tržaškem (npr. desetletnice družstva Cerovlje-Mavhinje, odkritja spomenika padlim pri Ferlugih in spominske svečanosti ob 80-letnici požiga Narodnega doma). Uvodnik izpod peresa Sergija Pahorja ima naslov *Ni več obrabljena fraza?* in se nanaša na nedavno sprejetje zaščitnega zakona za slovensko manjšino v italijanski poslanski zbornici. Nedorečenosti tega zakona po Pahorjevem mnenju niso razlog za njegovo zavračanje, saj je dejstvo, da bo manjšina dobila zakonsko besedilo, ki končno priznava vse Slovence v deželi Furlaniji-Juljski krajini kot celoto, česar se resnično veselijo ravno Benečani. Nedorečenost zakonske zaščite, nadaljuje Pahor, pomeni v bistvu preizkušnjo naše trdnosti in volje po preživetju. Še naprej se bomo morali borovati za pravice, toda tokrat bomo imeli na voljo instrumente in vladno jamstvo. To bo v veliki meri odvisno od volje in sposobnosti slovenske manjšine. Ob tem bo nujno urediti skupnost kot enoten organ, ki zna celovito skrbeti za svoje potrebe in svoje cilje. Zato si mora manjšinska družba omisliti dolgoročno strategijo, katere glavni cilj je ohranitev slovenske prisotnosti na vsem našem teritoriju in zagotovitev take kvalitete skupnega življenja, ki bo privlačna za nove rodove in nagrada za tiste, ki bodo vztrajali.

V nadaljevanju si lahko preberemo novelo Franja Frančiča *Pismo*, zatem peto nadaljevanje spominov Petra Merkuja na starše, drugo nadaljevanje zgodbe o pogrešanem primorskem padalcu Marjanu Fegecu ter pesmi hrvaškega pesnika Tadiмира Božinovića, Dušana F. Moravca (slednji je prejel drugo nagrado na literarnem natečaju *Mladike*) in Katarine Fistrovič. *Mladika* poleg tega objavlja tudi razmišljanje Justina Stanovnika o pomenu klasične gimnazije, ki je bilo objavljeno v reviji *Zaveza*, članek Mitje Petarosa o izdelovanju kovancev ter več literarnih in likovnih ocen izpod peresa Magde in Martina Jevnikarja. Ciril Velkovič pa priporoča nekaj izletniških knjig oz. vodnikov o Ljubljani, njeni okolici in Snežniku. Rubrika *Antena* prinaša tudi večje število vesti o dogajanju v matici, zamejstvu in zdomstvu, vrsto zanimivosti pa si je mogoče prebrati v rubriki *Mogoče vas bo zanimalo zvedeti, da...*

Skupaj z *Mladiko* je tudi tokrat izšla njena mladinska priloga *Rast*, ki jo je uredila Breda Susič. Uvodnik izpod peresa Alenke Hrovatin z naslovom *Ljubi, ne ljubi... napredek* je posvečen razmišljanju o odnosu do novih tehnologij, sicer pa *Rast* ponuja v branje tudi poročila o pripravah na 10. Drago mladih, o skavtskih taborih, o Festivalu Rock Otočec in vrsto drugih prispevkov.

LITERARNI NATEČAJ MLADIKE

Kot smo v prejšnjih številkah že poročali, razpisuje *Mladika* XXIX. nagradni literarni natečaj za izvirno, še neobjavljeno črtno, novelo ali ciklus pesmi. Razpis narekuje, da je treba rokopise poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih na naslov *Mladike*, ul. Donizetti 3, 34133 Trst, do 15. decembra letos. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, in o katerem bo sklepala strokovna komisija, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku na javni prireditvi in po časopisu. Poleg denarne nagrade bodo izbrana dela objavljena v letniku 2001 revije *Mladika*.

12

NEZAMENLJIVOST MUZEJA

Po daljšem obdobju je Goriški muzej izdal nov muzejski vodnik, ki obravnava vse zbirke te kulturne ustanove. Kot znano, ležijo zbirke predvsem na ozemlju zgodovinske dežele Goriške oz. v Posočju, na severu še v osrčju Alp, na jugu pa že na Krasu. Te muzejske zbirke oz. muzejski objekti so: Trentarska muzejska zbirka na Logu v Trenti (sedaj v okvirju Informacijskega središča Triglavskega narodnega parka), rojstna hiša Simona Gregorčiča na Vrsnem, grad Dobrovo v Brdih z Galerijo Zorana Mušiča in kulturnozgodovinsko zbirko, Muzejska zbirka soške fronte na Sveti gori, vila Bartolomei v Solkanu z zgodovinsko razstavo *Primorska 1918-1947*, grad Kromberk z lapidarijem, galerijsko in kulturnozgodovinsko zbirko ter z arheološkim in etnološkim oddelkom, Galerija Lojzeta Spacala in Kraška hiša v Stanjelu.

Od Goriškega muzeja se je 1. aprila letos sicer odcepila Tolminska muzejska zbirka in sedaj deluje kot samostojni zavod z imenom Tolminski muzej, kljub temu pa Goriški muzej še nadalje ostaja vodilna muzejska institucija na tem ozemlju z izrazito pokrajinskim značajem, ki presega pomen Nove Gorice in bližnje okolice. To je navsezadnje tudi naravno in potrebno glede na sosesčino z bližnjo Italijo, kjer zlasti v Gorici delujejo podobne kulturne ustanove in je dvogovor na enakopravni ravni z njimi potreben. Tako kot mnogi slovenski muzeji, ki imajo sicer kvalitetne zbirke, se tudi Goriški muzej ne more pohvaliti s pretirano visokim obiskom, saj slovenska publika v prostem času ob počitnicah večinoma ni navajena obiskovanja muzejev in galerij, kar je v tujem razvitem svetu normalno. Tudi zaradi popularizacije svojih zbirk, prav tako v pomoč ljubiteljem starin

ter dijakom in študentom, se je Goriški muzej odločil, da izda nov vodnik v sodobni grafični opremljeni. Besedilo je napisala direktorica muzeja Slavica Plahuta, knjižico pa je uredil Marko Vuk. Snov je razporejena tako, da nas v poljudni besedi kratko popelje skozi vse zbirke Goriškega muzeja v različnih krajih, zato obsega knjižica njihove natančne naslove, telefonske številke in napotke, kako se v te kraje pride, pri vsaki muzejski zbirki pa je objavljen tudi njen kratki opis s podatki o vsebini razstav. Knjižica, ki nosi naslov *Goriški muzej. Kratek vodnik* (v italijanski verziji: *Goriški muzej. Guida breve*), je obogatena s 24 barvnimi fotografijami, od katerih je večina nastala prav za to priložnost

in so tako prvič objavljene. Goriški muzej se je odločil, da slovensko izdajo vodnika natisne v 3.000 izvodih, italijansko pa v 1.000 izvodih (besedilo je v italijanščino prevedel Joško Vetrh). Ob knjižici je natisnila Grafika Soča iz Nove Gorice. Seveda bi ta pobuda ne bila mogoča brez finančne pomoči Mestne občine Nova Gorica.

Istočasno je Goriški muzej izdal še eno podobno publikacijo, ki nosi naslov *Grad Kromberk. Kratka zgodovina in opis zbirk*. Gre za zloženko, natisnjeno v 10.000 izvodih z besedilom v slovenskem in italijanskem jeziku (prav tako v prevodu Joška Vetrha) in s 14 barvnimi fotografijami. Besedilo najprej na kratko predstavi Goriški muzej, nato preide na zgodovino gradu Kromberk in samega muzeja in strnjeno predstavi posamične oddelke na gradu Kromberk.

Ob koncu naj poudarimo še dejstvo, da se je Goriški muzej z obema publikacijama, ki sta bogato ilustrirani, ob domiselnem oblikovanju in upoštevanju možnosti sodobne tiskarske tehnologije, na evropski ravni želel predstaviti javnosti.

GM

NAŠA ZAŠČITA, PETJE IN ŠE KAJ...

Jakec: Več ku mislen, več se mi zdi, de zdej se usak hip muore zečent sreča našega naroda tle u zamejstvu. Pomisle, se zavjedeš, de končno vidimo konec tunela, de je hlapec Jernej izterjal pravico, zdej ke je poslanska zbornica odobrila zaščitne zakon, zetu ke so za zakon glasovali poslanci levosredinske večine jen so ble glasovalne izjave v umirjenen ozračje jen so ble tude ocene u manjšini pozitivne?

Mihc: Ja, jen sedaj je na vrsti senat, če vre čes me vlečt na dan same naslove ued našeh časnikov, ki so piseli ued zaščitnega zakona. Ma se ti ne zdi, de be lahko končali sez ten hvaljenjen poslanske zbornice jen zaščitnega zakona, de ne bomo zgledeli kuker tiste kmet, ki sojga kuanja hvale, tedi če se jema ze se zvrnit u brazdo.

Jakec: Pej kaj je?! Če lahko ued zeščitnega zakona jen njega uodobritve u poslanski zbornice govorijo Budin jen Spetič ne vsjeh šagrah jen srečanjeh partje jen komunistov, zekaj ne be tedi midva rekla kešno?

Mihc: Midva gvišno, ma tedi Slovenska skupnost bi se lahko malo zbedila jen organizirala kešen sestanek sez ledmi, al pej še bulše kešen praznik, de be ledjen, tistin ki ne grejo na tiskovne konference jen ne kupavejo vsaki dan Primorskega dnevnika jen tedi ne berejo tega našga časnika, lepu jasno jen glasno povjela, kej misle ued zaščitnega zakona jen usega, ker je blo do zdej nerjenga. Če ničejo uane se zamjeret kešne-mi, nej pej povabejo Cavereta, de uan povje, keku je blo na raznih se-stankeh jen sejah po ministrstveh, keder so pripravljale jen ueblale zakonsko besedilo. Prou be po muoajen tedi blo, de be ti politiki ued Slovenske skupnosti lepu obrazložili, keku nameravajo djelet za naprej. Anti ja ne bojo čakeli, de bojo razni šte-

ljoti al pej Katje dajeli direktive, kej se smje jen kej be blo prute sožitje, beri taljansen interesen.

Jakec: Jest be gvišno povabo na govorniški oder tedi Sergija Pahorja, sej mu kuker predsedniku SSO-ja prtiče, de nastupe tedi na tašnih praznikih. Jen tedi, zetu ke, če čje, zna lepu povedet, kuker je uni tjeđen u intervjuji ne trečji strani tega časnika, na vprašanje, kako naj bi se manjšina organizirala, de be ued zakona jemela kešno korist, jasno reko, de bo potrebno še veliko naporov in potrpljenja, a tudi domišljije. Vsi se že dolgo zavedamo šibkih strani našega organiziranega življenja, ki je v politiki neenotno, v kulturi razparcelirano s številnimi dvojniki, ustanove zabetonirane v šolstvu brez vrhovnega šolskega organa, na kerveni ravni brez pravega načrta itd."

Mihc: Ma, glej ti, sej prave glih isto ku mi. Kr nej čim več govori po šagreh jet opasileh. Tedi zatuo, de be ga spoznali tedi navadni ledje, jen ne samo tisti, ki huedejo poslušet predavanja ued zobraženco v Drago, al pej manifestacije pred sv. Antona.

Jakec: Ajs! Pesmo, de ne bo nezej kešne zamjere. Dejmo se rejše menet ued pjetja. Sen slišo, de se nezej sestavlja an močen združen zbor, de be nastopo na spominski svečanosti ued bazoviških junahov ob 70-letnici ustrelitve. Končno se bo zepjelo, kuker prtiče.

Mihc: Ja, ja. Tedi jest sen slišo. So tedi rekli, de se bi pjelo glih tisto, ker so združeni zbori pjele na zborovanje na placi pred Novin sv. Antuonen u Trste, se prave Zdravljico ued našga rajnkiga Vrabca, (Buh mu dej nebjesa, samo njega smo jemjeli, ke

nes je kej pošaco!), Lipo ued Jenkota, Ustalo Primorsko, brez problema use kitive, jen - se zna - tedi Odo radosti.

Jakec: Ma, oprosti, zakej pej nezej tu Beethovnovu Odo radosti, kej čjejo, de bojo čikireli tisti sez matične domovine, de mi smo vre u Evropi ueni pej še ne, jen se tedi ne zna, če kedej bojo?!

Mihc: Ne, ne. Zetu ke pevci tu vre znajo. Malo se ofriša, jen bo. Ze tak združeni zbor pej je samo tu, de so se organizatorji zavjeli, de nima smisla nerdet, kuker je blo za kome-moracjo ued požiga Narodnega doma, kemer se je pred uhoden zbra-la tista peščica pevco, lepu u bjeleh srajce, jen je pod vodstvom ravnateljna Glasbene Kralja se martrala sez Triglaven jen Zdravljico, nuter pej je en drugi Kralj dirigiro nezej eni drugi perščici pjevco, ki so tedi peršli v Trst u bjeleh srajceh, kuker se spo-duobe za pjeuce. Usi so se pej sprašavali, de kej se niso znali uštuket, jen be teku lahko rato jen spoduoben moški zbor, ki be snažno zepjel, ker je blo treba. Sej, če ne felin, so tisti, ki so pjele u hiše na predstavitve ued zbornika, nastopili pred Narodnin domem tedi za 70-ljetnico požiga.

Jakec: A, dragi muj, tu nej teku lahko. Pjeuci, jen še bolj pevovodje, kuker je pravo neš ranjki Vrabec, so delikatne ledje. Jen pole se zna, de so mladi zdravo ambiciozne jen...

Mihc: Ben, pestmo, pestmo... Glej, se vre veselin, de se nejdemo v Bazovici na komemoraciji, tu bo lepu! Upejmo, de bo ureme ljepo jen fejest družba.

Jakec: Ti, oprosti, ma kej so u Bazovico povable D'Alema?

Mihc: Buh pomagaj! Ma si strešen. Pesti stat. Pej, gremo kej spet, če ne ne boš dal miru.

OTIUM ZA
POLITIKE

Kot smo zadnjič že ugotavljali, je politika vedno bolj ločen svet, ki ima svoje težave in vprašanja, ki se pa navadnega človeka velikokrat ne tičejo. Tako je med procesom, v katerega je bil vpleten ameriški predsednik Clinton zaradi zadeve Lewinsky, ameriško gospodarstvo cvetelo kot še nikoli prej kljub hudi politični krizi. Italija je še lepši dokaz velike ločenosti med politiko in vsakdanjim življenjem. Po vsaki vladni krizi, ko je oblast prevzela kaka izmed številnih "tehniških vlad", je država še naprej živela in gospodarstvo ter vse ostalo napredovalo, morda še bolje kot prej. Takrat sem pomislil, da bi morali izumiti otok politikov in vse zapreti tja. Treba bi jim bilo zgraditi parlamente in ministrstva pa seveda fine restavracije in gledališča ter jih potem pustiti na otoku, da se sredi udobnosti kregajo, sklepajo in rušijo koalicije, spletarijo in počno vse možno, medtem pa naj pustijo države, da mirno živijo svoje življenje.

Vendar je tudi to prepričanje zmotno, saj je politika še kako potrebna za nadaljnji razvoj držav. Sama uprava ni zmožna pripraviti sprememb in se prilagoditi novim okoliščinam. Sami politiki pa bi se morali veliko več ukvarjati s tem. Problematično je predvsem eno dejstvo: da večji del svetovne politike živi še po nekih zastarelih vzorcih, ki ne odgovarjajo vrto-glavo se spreminjajočemu svetu. Na veliko političnih vprašanj se pač ne da več odgovoriti s tradicionalnim oz. starim načinom razmišljanja.

Ko je nastala politika v današnjem pomenu, še ni obstajal fenomen globalizacije in globalnih medijev. Medijske oblasti takrat še ni bilo in niso mogli upoštevati še te - zraven zakonodajne, izvršilne in sodne. Prav tako nismo še imeli izdelkov, ki bi jih ameriško podjetje sestavljalo na Madžarskem iz korejsko-japonsko-nemško-ameriško-španskih delov in prodajalo v Evropi in Afriki. In takrat še ni bilo medijev v tretjem svetu, ki bi jim ustvarili lažno podobo dobrobiti v Evropi in bi jih tako privabilo, da plačajo mafiji po nekaj tisoč dolarjev, da jih v ta televizijski raj ilegalno pripeljejo na ladjah ali v kamionih, da bi jih potem rajsko policija takoj ujela in odposlala domov, ali pa bi se zadušili v zmrzovanih kamionih. Tega še ni bilo. Zato današnji politiki ne znajo odgovarjati na ta vprašanja, ne da bi zapadali v protislovne rešitve, ki niso odgovori, temveč nesposobno jecljanje.

Še hujsi problem pa je, da se politiki zaradi narave politike same ukvarjajo bolj s politiko kot pa z državo. To je kot pisatelj, ki piše o pisanju ali, še slabše, o spletkah med pisatelji, namesto da bi pisal zgodbe. Namesto da bi se politiki ukvarjali z vprašanji, ki zadevajo vse nas, in predvsem jih reševali, velikokrat spominjajo na čevkave ženske, ki ves dan užaljeno opravljajo, češ "da je ona rekla, da sem jaz rekla, da ji je ona povedala, ker sem slišala..." Od vsega tega ni koristi, so le zamere.

Predlagam torej politikom, da izkoristijo poletni otium zato, da se pogledajo v sama vprašanja politike in ugotovijo, kaj lahko naredijo, da bi se približali državljanu in državi - politiku - ter kaj koristnega ukrenili. Je res, da je konec velikih sprememb in si nihče več ne zna zamisliti česa korenito novega? Dvomim. Otium je kot nalašč za oblikovanje novih velikih misli, odličen je za snovanje revolucij ali kovanje zarot. Slednjega ne svetujem, toplo pa priporočam prvi dve. Če politiki tega ne bodo naredili, se bom morda nekega dne razjezil in stvar naredil sam ter jim začel krasti glasove. Dragi politiki, pomislite, preden bo prepozno...

PETER SZABO

7

ČETREK
10. AVGUSTA
2000

VENCA NA NARODNEM DOMU

SKRUNITEV, NA KATERO DOSLEJ NI BILO ODZIVA

Le nekaj dni po svečanosti ob 80-letnici požiga Narodnega doma v Trstu se je pred Fabianijsko palačo v ulici Filzi ponovno zbrala množica ljudi. Tudi ti ljudje so se hoteli spomniti 80-letnice požiga Narodnega doma, vendar na svoj način. Manifestacija, ki jo je priredila tržaška Lega Nazionale skupaj z drugimi begunskimi in desničarskimi organizacijami, je imela kot cilj počastitev spomina na žrtve incidentov v Splitu leta 1920, ki so bili povod za požig, in na poročnika Luigija Casciano, ki je umrl med požigom Narodnega doma.

Ob tej priložnosti so prisotni (med katerimi so bili poslanec Nacionalnega zvezištva Roberto Menia, predsednik tržaške pokrajine Renzo Codarin, bivši poslanec Renzo De' Vidovich in drugi) postavili na pročelje Fabianijske stavbe dva velika lovova venca, ki po velikosti krepko prekašata tista, ki so ju med svečanostjo ob 80-letnici požiga postavili krovni organizaciji SKGZ in SSO ter stranka Slovenske skupnosti.

S tem dejanjem so manifestanti hoteli v bistvu opravičiti požig Narodnega doma in ga prikazati kot reakcijo na umor nekaterih italijanskih vojakov v Splitu. Razen ostrih tiskovnih not Sveta slovenskih organizacij in Slovenske skupnosti, glose prof. Jožeta Pirjevca in nekaterih pisem uredništvu Primorskega dnevnika, se na to potezo ni odzval v bistvu nihče. Kolikor nam je znano, venca še vedno "krasita" pročelje Narodnega doma. Nihče v "demokraciji" Trstu ni izrazil svojega ogorčenja. Morda prevladuje prepričanje, da takim podvigom krajevnih desnic res ni treba delati prevelike reklame (od tu zanemarljiva medijska pozornost dogodku). A vendar: 2. avgusta je minilo natanko dvajset let od strašnega pokola, ki ga je na železniški postaji v Bologni povzročila eksplozija peklenskega stroja. Pomislite, kaj bi se zgodilo, če bi danes kdo postavil na pročelje bolonjske postaje venec v spomin na tiste, ki so tja bombo podtaknili...

OBISK MLADIH MANJŠINCEV

FRIZIJCI SPOZNAVAJO NAŠO STVARNOST

Od sobote, 5. t.m., se na Tržaškem in Goriškem nahaja skupina trinajstih mladih predstavnikov frizijske manjšine na Nizozemskem, ki jih gostijo Mladi v odkrivanju skupnih poti. Namen tega srečanja je tako v utrjevanju in poglobljanju prijateljskih vezi, ki so nastale zlasti med delovanjem v mednarodni manjšinski organizaciji YEN kot tudi v popolnejšem spoznavanju stvarnosti slovenske manjšine v Italiji. Ravno prikaz naše stvarnosti bo namreč predmet dokumentarca oz. reportaže, ki jo na tem desetdnevnem obisku pripravljajo mladi Frizijci in ki jo bodo predvajali na svoji lokalni televiziji.

Sporod desetdnevnega obiska mladih Frizijcev pri nas je karseda natrpan in predvideva obisk najpomembnejših ustanov naše manjšine. Že v soboto, ob prihodu, so jim člani MOSP-a priredili kratek sprejem v župnijskem domu Andrej Zink na Opčinah, kjer jih je v imenu organizatorjev pozdravil Tomaž Susič. V nedeljo, 6. t.m., so se odpravili v Slovenijo, kjer so si ogledali kraški biser, in sicer Škocjanske jame. Vedno v nedeljo so se gostje v Trstu seznanili z delovanjem Sveta slovenskih organizacij, Slovenske prosvete in drugih društev in ustanov, ki delujejo v njunem okviru (o tem jim je spregovoril predsednik SSO Sergij

Pahor). O delovanju Radijskega odra pa jim je spregovoril Marko Kandut. V ponedeljek, 7. t.m., so dopoldanski del posvetili obisku Trsta. Mlade Frizijce in njihove spremljevalce so sprejeli na Infopointu Europa, na tržaškem županstvu pa so se srečali z občinsko odbornico za vzgojo Mario Tesoro Bassa Poropat. Po skupnem kosilu v Dijaškem domu Srečko Kosovel so se manjšinci podali v Gorico, kjer so se seznanili z delovanjem tamkajšnjih javnih uprav in ustanov slovenske manjšine in so obiskali tudi osrednje uredništvo našega časopisa (o tem poročamo na goriških straneh). V torek, 8. t.m., pa so v dopoldanskih urah obiskali tržaški Kulturni dom in Slovensko stalno gledališče, kjer jih je sprejel Marjan Kravos. Sledil je obisk deželnega sedeža RAI oz. njegovega slovenskega oddelka, kjer so med drugim tudi posneli intervju za mladinsko radijsko oddajo. V popoldanskih urah so bili mladi Frizijci gostje repentarske občinske uprave.

Frizijski gostje bodo v prihodnjih dneh na obisku še pri drugih zamejskih ustanovah, podali pa se bodo tudi na slovensko obalo, v Ljubljano in na Gorenjsko. Vsekakor predstavlja njihov obisk priložnost za promocijo naše manjšinske skupnosti.

OPČINE / RAZSTAVA O TRŽAŠKIH MLEKARICAH

POZNAVANJE NAČINA ŽIVLJENJA OMOGOČA RAZUMEVANJE KULTURNEGA RAZVOJA

IVAN ŽERJAL

Pred kratkim smo v našem časopisu poročali o odprtju velikih razstav o cesarici Sisi in o habsburški preteklosti Trsta. Gre za impozanten oris, za veliko "fresko" vzpona in padca habsburške vladavine in ne nazadnje za projekt, ki je terjal veliko profesionalnega dela, ki so ga opravili prestižni raziskovalci in oblikovalci na pobudo občine Trst. Tokrat pa bi radi spregovorili o razstavi, ki je prav tako terjala veliko dela, postavili pa so jo raziskovalci, ki kljub profesionalni ravni svojih dosežkov ne opravljajo tega poklica. Gre za razstavo, ki je vsekakor intimneje povezana z utripom naše skupnosti.

Njen naslov se glasi Mlekarice iz tržaške okolice, odprli pa so jo v ponedeljek, 7. t.m., v Prosvetnem domu na Opčinah. Razstavo je priredilo opensko Slovensko kulturno društvo Tabor v sodelovanju z odsekom za etnologijo pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu.

SKD Tabor je, ob priložnosti istoimenske vsakoletne avgustovske prireditve, že večkrat pripravilo zanimive etnografske razstave: tako je bilo pred dvema letoma, ko je bila na ogled razstava o pomorskem ribištvu na Tržaškem, ki jo je postavil kapitan Bruno Volpi Lisjak, ali pa lani, ko smo si lahko ogledali razstavo, posvečeno 30-letnici Kraške ohceti. Letos je izbira padla na

poklic, ki ga danes ni več, je pa bil živ še do pred tridesetimi leti in se ga zato spominja še nešteto pripadnikov starejše in srednje, v nekaterih primerih tudi mlajše generacije. Mlekarice s Krasa, iz Brega in Istre so v Trst vsak dan vozile na tisoče litrov mleka. Po podatku, ki je zabeležen na razstavi in tudi v katalogu, je leta 1950 tržaško prebivalstvo (200.000 ljudi) porabilo dnevno 47.000 litrov mleka. Od tega so 17.000 litrov prispevale mlekarice, ki so vsak dan na ogled razstava o pomorskem ribištvu na Tržaškem, ki jo je postavil kapitan Bruno Volpi Lisjak, ali pa lani, ko smo si lahko ogledali razstavo, posvečeno 30-letnici Kraške ohceti. Letos je izbira padla na

speval uvodno razmišljanje k razstavi, je morala v kaki gosposki hiši utrpeti ponižanje, da ni smela naprej od stopnic. Pa tudi drugače meščani niso radi spuščali mlekaric v svoja stanovanja. Z opensko razstavo pa so vendarle dobile delno zadoščenje.

Kot je ob odprtju dejal ravnatelj NŠK Milan Pahor, je razstava živ prikaz nekega določenega poklica. Obiskovalec si ogleda panoje, dokumente, fotografije, statistike, video, spletne strani trebenške osnovne šole, predvsem pa predmete, kot so vrči, lempe, merice, tablice, izkaznice, svitki, tovarna sedla, kolesa, jerbasi, golide, pribor openskega živinozdravnika dr. Edka Križniča idr. Poleg tega je

na voljo tudi bogat katalog, za katerega je treba odšteti le 10.000 lir. S pomočjo vsega tega človek lahko spozna, kakšen je bil ta poklic, kakšna je bila usoda vseh teh žensk, ki so dnevno hodile v Trst prodajati ne samo mleko, ampak tudi druge domače pridelke. Skozi pričevanja se seznanimo z načinom življenja, ki je nekoč prevladoval v tržaški okolici, seznanimo se z odnosom med mlekaricami in oblastmi, prej avstrijskimi, pozneje pa italijanskimi, jugoslovanskimi in zavezniškimi ter ponovno italijanskimi.

Poznavanje načina življenja in usod prebivalcev pa, kot je na ponedeljkovem odprtju dejala mag. Mojca Ravnik, ravnateljica Inštituta za slovensko narodopisje pri SAZU v Ljubljani, omogoča razumevanje kulturnega razvoja nekega področja. Razstava je tako pravi poklon številnim generacijam žensk, ki so dan za dnem nahranjevale Trst. Vprašati se je treba, kakšno bi bilo to naše mesto, če ne bi bilo odločilnega doprinosa njegovega zaledja.

Raziskovalno delo in postavitev razstave so opravili Aleksej Kalc, Kristina Kovarčič, Živa Pahor, Martina Repinc, Magda Starec Tavčar, Dragica Ule Maver in Bruno Volpi Lisjak. Gre za domače raziskovalce, ki opravljajo svoje delo na profesionalni ravni, čeprav to ni njihov glavni poklic. Ravno zato se pri NŠK trudijo, da bi prispeli do dveh pomembnih ciljev: do uresničitve stalne etnološke muzejske zbirke in do delovanja poklicnih etnologov v našem prostoru.

Razstavo Mlekarice iz tržaške okolice, katere odprtje je popestril nastop skupine Ano ur'co al' pei dvej, si bo mogoče ogledati do 28. avgusta, pa tudi od 11. do 23. septembra z urnikom od 16. do 20. ure. Lahko pa bo na ogled tudi v jutranjih urah, in to za šole po dogovoru (telefon št. 040 213945).

KULTURNI UTRIP VASI

BOGATA VSEBINA 63. ŠTEVILKE GLASNIKA SKD TABOR

V času, ko je v Prosvetnem domu na Opčinah na ogled razstava o mlekaricah in poteka jubilejni Tabor 2000, je prav, da se nekoliko zaustavimo tudi pri 63. številki Glasnika Slovenskega kulturnega društva Tabor in Knjižnice Pinko Tomažič in tovariši. To je že sedemnajsto leto izhajanja Glasnika (prva številka je izšla avgusta 1983), ki zvesto beleži živahni kulturni utrip na Opčinah.

Da je kulturno delovanje na openskem koncu res živahno, priča že pregled dejavnosti, ki sta jih organizirala ali pri njih sodelovala SKD Tabor in knjižnica P. Tomažič in tovariši: od konca marca do sredine junija letos se je zvrstilo kar 27 prireditev. Urednici Glasnika Stanka Hrovatin in Nori Jerič pa sta za to številko izbrali nekaj osrednjih trenutkov. V prvi vrsti gre tu za niz svečanosti v počastitev 55-letnice osvoboditve Opčin, ki so stekle v začetku maja letos: bralca spominja na

te svečanosti bogata fotokronika. Če Glasnik listamo dalje, naletimo na 13. nadaljevanje pričevanj iz internacij in posebnega bataljona. Tokrat je na vrsti pričevanje znane učiteljice in narodne delavke Minke Lavrenčič-Pahor. SKD Tabor in knjižnica P. Tomažič in tovariši prirejata več zanimivih večerov. V 63. številki Glasnika so zabeleženi predvsem štirje: srečanje ob predstavitvi dopolnjene izdaje knjige Slovenska

Istra v boju za svobodo (objavljen je poseg urednika Vida Vremca), predstavitev knjige Sandija Volka Ezulski skrbniki (s posegoma Borisa M. Gombača in avtorja), predstavitev knjige Bojana Brezgarja Knjige v samokolnici (s posegoma Aceta Mermolje in avtorja) ter srečanje z naslovom Od Čavna tja do Nanosa ob predstavitvi knjige Franca Černigaja Znamenje na Gori (objavljen je poseg Martine Repinc). Skratka, gre za dragoceno kroniko društvenega delovanja, polno zanimivih podatkov in obogateno s slikovnim gradivom. V tokratni številki Glasnika sta objavljena tudi spored Tabora 2000 in spremno besedilo, ki ga je pisatelj Alojz Rebula napisal za zgibanko razstave o mlekaricah.

63. številka Glasnika je računalniško obdelal Devan Taučer, za tisk jo je pripravil List, tiskala pa tiskarna Atena v nakladi 250 izvodov.

IŽ

BOGATA DEJAVNOST ZVEZE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

POLETNI SEMINAR V ZREČAH ALI OBRAČUN DEJAVNOSTI OB SKLEPU BOGATE SEZONE

V nedeljo, 13. t.m., se bo začel tradicionalni poletni seminar za organiste, pevovodje in pevce, ki ga prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta (ZCPZ). V zdravilišču Zreče pod Roglo se bo zbralo približno 130 članov in nekaj njihovih sorodnikov nepevcev, da bi tako preživeli teden dni ob pevskih vajah in petju ter predavanjih in izletih. Med tednom bo orgelski tečaj vodila ugledna organistka, prof. Angela Tomanič, pri pevskem seminarju pa bo za utrjevanje vokalne tehnike pevcev skrbela prof. Pija Brodnik, za delo z zborom pa prof. Janko Ban in prof. g. Lojze Kobal. O liturgični vlogi cerkvenega petja in zbora bo na posebnem predavanju spregovoril g. Lojze Kržišnik. Poskrbljeno bo tudi za varstvo otrok, ki bodo prišli v Zreče s svojimi starši. Pevci bodo vadili v glavnem pesmi primorskih skladateljev, med katerimi naj omenimo Slamovo, Jericija, Hareja, Merkuja in Trošta ter še dela nekaterih drugih avtorjev. Udeleženci pevskega dela seminarja se bodo torej lahko naučili več zanimivih novosti, ki jih bodo koristno uporabili tudi med letom, zlasti ob nastopih združenega zbora ZCPZ, ki je pomemben sooblikovalec številnih verskih prireditev in srečanj na Tržaškem.

To enotedensko izpopolnjevanje sredi avgusta pomeni tudi nekakšen zaključek zimsko-spomladanskega peštriga in uspešnega delovanja ZCPZ. Na jesen, z novim šolskim letom, pa se bo to delovanje dejansko obnovilo.

Prvo večjo obveznost bo predstavljala predstavitev dveh pesmaric, ki ju je izdala ZCPZ v minuli sezoni. Gre za zanimivo pesmarico Zborovskih duhovnih pesmi zamejskih avtorjev, v kateri so zbrali 20 pesmi dvanajstih zamejskih skladateljev ter za izbor vokalnih skladb Staneta Maliča, v katerem so zbrane mašne pesmi Gospodov dan na besedilo Stanka Janežiča in še nekatere Maličeve cerkvene pesmi. Napovedan je tudi koncert slovenskih samospelov, ki naj bi ga konec oktobra oblikovali gojenci solopetja naših glasbenih šol v zamejstvu, konec novembra pa bo ZCPZ poskrbela za izpeljavo že tradicionalne zborovske revije Pesem jeseni.

Delovanje v tem sončnem letu je bilo pestro in uspešno. Na tradicionalnem božičnem koncertu, ki je bil letos

spet pri Sv. Justu v Trstu, smo lahko prisluhnili združenemu mešanemu zboru, ki so ga sestavljali pevci komornega zbora Resonet in MePZ Jacobus Gallus ter Oktet Vrtnica. Vsebinsko si je koncert zamislila in ga z omenjenima zboroma in oktetom izvedla Aleksandra Pertot. Priložnostno misel je povedal rodiški župnik g. Milan Pregelj.

Po tem koncertu je ZCPZ posvetila veliko pozornost organizaciji revije otroških zborov Pesem mladim, ki je bila v Kulturnem domu v Trstu, 21. aprila, ko je nastopilo kar 21 društvenih in šolskih, otroških in mladinskih zborov. Tehtno uvodno razmišljanje pa je imel znani pevovodja in vzgojitelj, g. Franc Pohajač. ZCPZ je samostojno organizirala dva koncerta revije Primorska poje, in sicer v Marijinem domu pri Sv. Ivanu in v

Marijinem domu v ul. Risor-ta v Trstu. Zelo pozitivno tudi ocenjujejo, da se je med šolskim letom nadaljeval orgelski tečaj s prof. Angelo Tomanič, ki je vodila orgelski tečaj tudi med lanskim poletnim seminarjem v Rogaški Slatini. V tem šolskem letu je tečaj stekel oktobra 1999 in obiskovalo ga je kar štirinajst tečajnikov. Seveda niso bili vsi na vseh srečanjih. Ob koncu tečaja so ti organisti nastopili na koncertu, ki je bil 2. junija v openski župni cerkvi (na sliki). Med gojenci je bilo v letošnjem letu več novih, ki so prvič sedli za orgle lani avgusta v župni cerkvi v Rogaški Slatini. Jedro pa vseeno sestavljajo redni organisti, ki obiskujejo tečaj že tretje leto in so večinoma tudi aktivni na naših korih. Predvsem to se nam zdi pomemben pokazatelj potrebe in koristi te pobude ZCPZ. Zato upamo, da bo tečaj še napredoval in da se bodo tudi ostali gojenci orgelskega tečaja odločili za aktivno sodelovanje v župnijah, od koder prihajajo. Posamezne župnijske skupnosti, z župnikom na čelu, naj jih v tem smislu tudi spodbujajo.

Že uvodoma smo omenili združenji zbor ZCPZ, ki ga vodi Edi Race. Ta zbor je v minuli sezoni imel kakih 20 nastopov, saj je sodeloval pri raznih skupnih pobudah slovenskih župnij in posebej Slovenskega pastoralnega središča v Trstu. Pri vsakem nastopu je povprečno sodelovalo 35-45 pevcev, ki so se seveda tudi zbirali na vajah. ZCPZ pa si pri tem želi, da bi sodelovanje tega zbora spodbudilo delovanje domačih cerkvenih zborov, ki so prvi poklicani, da s svojim petjem sodelujejo pri bogoslužju.

V prihodnjih mesecih bodo zato skušali na razne načine spodbuditi prav delovanje teh cerkvenih pevskih zborov, ki vsako nedeljo in praznik pojejo pri slovenskih službah božjih na Tržaškem od Miljskih hribov do Štivanja.

OBVESTILA

BRALCE IN NAROČNIKE obveščamo, da bosta uredništvo in uprava Novega glasa v Trstu zaprta od četrta, 10., do petka, 25. avgusta. Ponovno bosta odprta od ponedeljka, 28. avgusta, dalje.

ODBOR ZA proslavo bazoviških žrtev pri Narodni in študijski knjižnici poziva godbe na pihala in pevske zборе, ki delujejo med Slovenci v Italiji (v tržaški, goriški in videmski pokrajini), da svojim osrednjim organizacijam (Zveza slovenskih kulturnih društev, Slovenska prosveta, Zveza slovenske katoliške prosvete, Zveza cerkvenih pevskih zborov) sporočijo pripravljenost, da nastopijo na spominski svečanosti, ki bo v nedeljo, 10. septembra.

VELIKOŠMARENKO PRAZNOVANJE in praznik zavetnika sv. Roka na Repentabru v jubilejnem letu 2000. V soboto, 12. avgusta, bo ob 20.30 odprtje razstave tržaškega slikarja Edija Žerjale v znameniti hiši na skali. Ob tej priložnosti bo tudi predstavitev življenjskega opusa Nade Morato-Ravbar iz Dola pod Repentabrom. V nedeljo, 13. avgusta, bo ob 20.30 koncert godalnega kvarteta Glasbene matice. V ponedeljek, 14. avgusta, bo ob 20.30 koncert okteta Gallus iz Ribnice. V torek, 15. avgusta, na praznik Velikega šmarna, bosta dva osrednja romarska shoda: ob 10. uri bo bogoslužje vodil tržaški škof Evgen Ravignani, ob 17. uri pa openski dekan Zvone Štrubelj. Pete litanije se bodo nadaljevale v cerkvi in zaključile z blagoslovom. Priložnost za sveto spoved bo tako ob jutranjem kakor tudi ob popoldanskem shodu. V sredo, 16. avgusta, bo praznik sv. Roka: zjutraj bo sv. maša v čast vaškemu patronu, zvečer pa bo ob 20.30 koncert nabrežinske godbe na pihala. Vsak večer se bo mogoče okrepčati s kraškimi dobrotami.

ROMANJE Z Novim glasom v Rim od 4. do 8. septembra. Prijavljence, ki so se vpisali v Trstu, prosimo, da zaradi poletnih počitnic poravnajo celotne stroške najkasneje v ponedeljek, 28. avgusta, in v torek, 29. avgusta zjutraj, ko bo

uredništvo ponovno odprto. Potovalke in vsa potrebna navodila bodo na razpolago na uredništvu v Trstu od 29. avgusta dalje.

DOM DUHOVNIH vaj Blagari nad Trstom vabi tudi letos žene in starejša dekleta na duhovno osvežitev ali na duhovno srečanja, ki bodo od ponedeljka, 21., do srede, 23. avgusta. Prijave sprejemata gospa Norma Jež (tel. 040 299409) in kriški župnik Jože Kunčič (tel. 040 220332) po možnosti v večernih urah.

DUHOVNEVAJE za duhovnike bodo v Trstu (Dom blagrov) v dneh od 28. do 30. avgusta. Vodil jih bo kapucin br. Stefan Kožuh. Prijave na e-mail: voncina@iol.it ali na telefon 040 566244 ali na mobilni 0347 2414254.

KAKOR VSAKO leto pripravljajo Goričani tudi letos romanje na Barbano. To bo v ponedeljek, 4. septembra. En avto-bus bo odpeljal romarje na Barbano tudi z Oberdankovega trga v Trstu. Ta avto-bus bo peljal romarje po kosilu, ki bo v Gradežu, tudi v Log pri Vipavi in v Vipavo. Tam si bomo ogledali novo poslopje škofijske gimnazije. Prijave sprejema, po možnosti v večernih urah, telefonska številka 040 220223.

KONCERTNA POBUDA - Rojan razpisuje natečaj za izvirno še neobjavljeno komorno skladbo za katerikoli instrument ali glas (s slovenskim besedilom). Natečaj je namenjen mladim (starost do 35 let) slovenskim zamejskim glasbenikom-skladateljem. Dela je treba posredovati do 30. septembra letos v dvojniki z geslom na naslov: Koncertna pobuda - Rojan, ul. Cordaroli 29 34135 Rojan (Trst). Priložiti je treba v zapečateni ovojnici ime in priimek, naslov in geslo. Skladbe bo ocenila komisija treh priznanih zamejskih glasbenikov. Prva nagrada znaša 500.000 lir, druga 300.000 lir, tretja 150.000 lir.

URADI TRŽAŠKE škofije v ul. Cavana 16 so zaradi dopusta zaprti do vključno 15. t.m..

ZŠDI PRIREJA ob tridesetletnici fotografski natečaj. Prijave do ponedeljka, 30. oktobra, do 16. ure v uradih v Trstu (ul. Cicerone 8) in v Gorici (ul. Malta 2). Informacije na tel. št. 040 635627 in 0481 33029.

SVETOVNI DAN MLADIH

MNOŽICA POLJAKOV IN ARGENTINCEV NA TRŽAŠKEM

V prihodnjih dneh se bo v Trstu mudilo več kot 350 mladim iz Poljske in Argentine, ki so na poti v Rim, kjer se bodo udeležili 15. izvedbe Svetovnega dneva mladim v okviru praznovanja jubilejnega svetega leta 2000. Mladi Poljaki in Argentinci bodo v Trstu preživeli tri dni, nakar se bodo podali naprej v Rim. Kot piše v tiskovnem poročilu, ki smo ga prejeli, se bodo v teku kratkega, a intenzivnega tržaškega obiska soočili s kar pestrim in natpanim programom. Srečali se bodo namreč z različnimi verskimi skupnostmi, prisotnimi v tržaškem mestu, seznanili se bodo s tržaško polpreteklo zgodovino, udeležili se bodo molitvenih srečanj, na sporedu pa bodo seveda tudi trenutki zabave in praznovanja.

MANJŠINSKO PEVSKO SREČANJE

PRISOTEN BO TUDI ZAMEJSKI PEVEC

BREDA SUSIČ

Od 13. do 19. avgusta bo v kraju Samedan v Švici potekalo mednarodno srečanje mladim pripadnikov evropskih manjšin, oziroma članov organizacij, ki so vključene v YEN (Youth of European Nationalities). Tokrat bo šlo za prav posebne vrste srečanje, saj se bodo udeleženci posvetili skoraj izključno - petju. Voices of Europe, t.j. Glasovi Evrope, je pobuda, ki jo organizirajo člani mladinske retoromanske organizacije v sklopu velikega retoromanskega festivala Skuntrada.

Mladi v odkrivanju skupnih poti (MOSP), ki že več let sodelujejo z YEN-om in imajo dobre odnose z mladimi Retoromani, bodo s pomočjo Zveze cerkvenih pevskih zborov na srečanje poslali tudi svojega predstavnika, in

sicer Andreja Petronia, ki drugače poje v tržaškem mešanem pevskem zboru Jacobus Gallus.

Predstavniki raznih mladinskih manjšinskih organizacij bodo v Švici "ad hoc" sestavili pevski zbor in cel teden vadili ljudske in umetne pesmi zborovske zakladnice vseh prisotnih manjšin. Vsak udeleženec bo namreč s seboj prinesel note vsaj dveh pesmi v lastnem jeziku. Mednarodni zbor bo torej vadil tudi eno ali dve slovenski pesmi. Ob koncu seminarja bo zbor tudi nastopil v sklopu prej omenjenega festivala.

Mladi iz cele Evrope bodo na srečanju imeli tudi priložnost, da se med seboj srečajo, navežejo stike in prijateljstva, seveda pa tudi, da si ogledajo delček prečudovite Švice in spoznajo tamkajšnjo jezikovno manjšino.

PRAZNOVANJE SV. ROKA V NABREŽINI V LETU 2000

Sreda, 16. avgusta: god sv. Roka. Maša ob 9. uri, sledi ta odprtje slikarske razstave Claudie Raza in misijonske razstave iz Tajske ter obisk vseh bolnikov. Razstava bo odprta do 20. avgusta vsak večer.

Četrtek, 17. avgusta: večerni rožni venec s premišljevanjem v Kamnolomih.

Petek, 18. avgusta: ob 20. uri namestitev novega križa nad postajo.

Sobota, 19. avgusta: večerno pritrkovanje in spovedovanje.

Nedelja, 20. avgusta: ob 9.30 slovesna maša, pri kateri bo prisoten lanski novomašnik Franček Bertolini. Darovi za semenišče. Pri procesiji z Najsvetejšim bodo sodelovali zbor, godba, skavti in narodne noše, pred cerkvijo pa bo blagoslov. Ob 20. uri slovesne večernice. Pred župniščem bo koncert nabrežinske godbe, ki jo vodi Sergio Gratton. Ob tej priložnosti bo jubilejni pozdrav, nagajevanje za cvetlični balkon ter darovi-nagrade za streho župnišča.

VABLJENI!

ODMEV NA PISANJE DNEVNIKA IL PICCOLO

KJE SO ZLIKOVCI, KJE "FASCISTELLI"...

V času parlamentarne debate za zaščitni zakon in po njej se v italijanskem dnevnem tisku (na goriških straneh) že dolgo vrstijo polemični članki oz. objave izjav in pisem posameznikov ali organizacij. V tem se zlasti odlikuje dnevnik "Il Piccolo". Pred časom je objavil strupeno izjavo goriške Lege nazionale, v kateri se med drugim govori o zlikovcih (mascalzoni), kar naj bi bili voditelji slovenskih organizacij, ki prejemajo prispevke z državne strani. Pred kratkim pa smo lahko tudi brali povzetek izjave znanega protislovenskega dopisnika, ki ga zanimajo slovenski nacionalisti, katerim daje barvito in obenem žaljivo oznako "fascistelli slavo-comunisti". Ne bomo se tu spuščali v kako resno oceno podobnih poceni karakteristik, ki sicer že same po sebi govorijo o kakovostno ne zelo civilni ali objektivni naravi svojih avtorjev. Ti - morda bi jim v podobnem tonu lahko rekli "camerati" - se namreč ne znajo ali nočejo sprijazniti s stvarnostjo našega časa, ki je zgodovinsko že kdaj opravil s fašizmom in drugimi podobnimi ideologijami!

Morda pa bi prej omenjeni avtorji raje pogledali, kje se nahajajo resnični zlikovci in njim podobni... Kaj so bili drugega kot zlikovci vsi tisti "bojevit" škvadrasti, ki so požigali slovenske narodne domove in vasi, s palicami in ricinusovim ter strojnimi oljem grozili našim ljudem ter jim ubijali, uničevali na vse načine slovensko kulturo, pesem in besedo? Kaj vse še bi lahko tu naštel?

Obrabljene fraze o "slavo komunistih" pa so tudi že dolgo za nami v ropotarnici zgodovine. Zato je njih oživiljanje danes le znamenje nemoči, prav tako pa tudi kažejo njih skreganje s pametjo, njih mesto pa je na samem robu zgodovine... Sicer pa so "fascistelli" le bumerang, ki zelo primerno zadene prav njih same!

PEROPRASK

S 1. STRANI / MINISTER PETERLE V ŠTANDREŽU

ŠTANDREŽCI NISO...

Na vaškem trgu pred cerkvijo so Štandrežci toplo sprejeli ministra in ga nato povabili na srečanje v župnijski dom Anton Gregorčič. Slovenski izvoljeni predstavniki, trije slovenski občinski svetovalci in predsednik rajonskega sveta ter vsa slovenska društva so Peterle, državne sekretarja Pelikana in konzula v Trstu Vilarja seznanili s številnimi še odprtimi vprašanji.

Naši bralci so sicer v zadnjih mesecih veliko brali o letih, saj so bili v ospredju naše pozornosti od odobritve novega regulacijskega načrta, pa še prej. Gre predvsem za tri vprašanja, ki so po mnenju omenjenih predstavnikov bistvena za obstoj štandreške skupnosti: ohraniti Jeremitišče, neširitve obrtne cone, ki so jo v zadnjem trenutku vnesli pri obravnavi regulacijskega načrta kot tudi novo intenzivno zazidalno območje. Minister Peterle je z velikim zanimanjem poslušal slovenske predstavnike, med katerimi je bila tudi prof. Wanda Srebot-

njak za prebivalce Jeremitišča. Ugledni gost je bil z zahtevami štandreških ljudi seznanjen, saj je že velikokrat pokazal, da pozna našo zamejsko realnost in da sledi našim problematikam. V svojem posegu je zato obljubil, da si bo v mejah svojih pristojnosti prizadeval za omilitev ukrepov občinske uprave, saj se Slovenija zavzema za zaščito interesov slovenske manjšine v Italiji. "Slovenija je

zelo občutljiva tudi na urbanistična vprašanja, ko ima manjšina vtis, da se skuša z večinsko voljo posegati v njene legitime pravice. Slovenija sicer ne more vplivati neposredno na odločanje v zvezi z regulacijskim načrtom, nedvomno pa bomo izrazili naše pričakovanje, da bodo interesi manjšine in krajevnega prebivalstva upoštevani in da večinska volja s pomočjo urbanistične politike ne bo pri-

zadela slovenske manjšine same, ki je že plačala precejšnji davek v preteklosti", je dejal slovenski minister Peterle. Zunanja politika se ne premika le na smernicah Rim-Ljubljana, temveč mora biti pozorna tudi na krajevne problematike. "Gledati moramo tudi na stvarnost, ki nas čaka v prihodnjih letih, ko bo tovarno postajališče izgubilo svoj status". Omenjene izbire občinske uprave so ne nazadnje v protislovju z nastajajočim zaščitnim zakonom, ki predvideva odpiranje italijanske države do slovenske manjšine. Tega pa ne predvideva teoretično, temveč v konkretnih dejanjih.

Minister Peterle je nadalje prosil prisotne za obisk Jeremitišča, saj je o njem že veliko slišal, bral in se o njem pogovarjal, v resnici pa ni nikoli tam bil. Slovenski predstavniki so ga tako popeljali v štandreški zaselek, ki se mu že vrsto let piše ne ravno rožnata prihodnost, pokazali so mu ostanke kapelice ter ostale domačije, ob tem pa mu tudi predstavili vse pobude, ki so jih neutrudni Rumitarji ob sodelovanju domačih društev izpeljali v vseh teh mesecih.

POGOVOR / URŠKA ZAJC

NAŠI ODLIČNJI

ERIKA JAZBAR

Končno nam je uspelo najti zvezo z Urško Zajc, odličnjakinjo s Pedagoškega liceja S. Gregorič, ki je bila prejšnji teden še na počitnicah. Z njo smo se pogovorili o šoli, univerzi, maturi in še čem; z njo zaključujemo tudi niz pogovorov z našimi odličnjaki.

Urška, kako bi ocenila petletje, ki si ga preživela na Pedagoškem liceju?

Ocena je nedvomno pozitivna. Odnosi s profesorji so bili dobri, šola mi je nudila potrebno podlago za nadaljnji študij. Ko bi se lahko ponovno vpisala na višjo srednjo šolo, bi danes verjetno izbrala znanstveno smer, ki je bližja študiju, ki ga nameravam nadaljevati. Takrat te možnosti namreč nisem imela.

Kako pa je bilo z maturo?

Matura je pomembno doživetje; zame je to bila pozitivna izkušnja, komisija je bila zelo v redu. Trema je vsekakor bila, kot je to običajno, vendar moram povedati, da sva se z Urško Petrovčič večkrat srečali in skupaj ponavljali snov. Med letom sem študirala, zato je bilo v bistvu v zadnjih tednih manj dela. Z Urško sva ponavljali snov, ki sva jo že dobro predelali med letom.

Študij boš nadaljevala na univerzi v Ljubljani...

Že od otroških let sem si želela na veterini in letos sem se končno vpisala na univerzitetni študij. Informacije sem si poiskala kar sama, po internetu in informativnih brošurah, Ljubljano pa sem

izbrala zato, ker mislim, da je to zelo dobra univerza. Tudi mesto mi je zelo pri srcu in ne nazadnje bom na tak način preživela nekaj let v novem okolju.

Kako pa ti je bilo v Gorici, doma si namreč iz Šempetra...

Če primerjam pravice, ki jih uživa slovenska manjšina v Italiji, in tiste, ki jih ima italijanska v Sloveniji, lahko mirno rečem, da imate pravico premalo. V Kopru srečaš dvojezičnost dejansko povsod, v Gorici pa tega ni. Glede odnosov z večinskim italijanskim narodom osebno nisem doživela nestrpnosti, vidim pa, da se pogosto obregnejo nad manjšino. Sama pa sem videla, kako so sami Slovenci tiisti, ki pogosto tajijo korenine, zato mislim, da je tudi na Slovincih samih, da pravice odločneje zahtevajo.

Slovenska manjšina na Goriškem je živa, prireditve so številne, pogoji za udeleževanje skratka obstajajo. Odvisno je torej od posameznika, ali se v društva včlani in si zanje prizadeva ali ne.

UPOKOJENCI IN KRVODAJALCI

IZLET V KANALSKO DOLINO

Po zelo zanimivem tridnevem izletu k Plitvičkim jezerom in na otok Rab sredi junija sta Društvo slovenskih upokojencev za Goriško in Društvo krvodajalcev iz Sovodenj organizirali enodnevni izlet 23. julija v Kanalsko dolino. Najprej smo si izletniki (55 po številu) ogledali zanimiv muzej trbiških gozdov v bližini avtoceste v kraju Lužnice med Tabljo in Naborjetom. V njem so razstavljeni primerki izsekanih dreves, cvetja, listja, živali in številne druge slike, ki prikazujejo gozdno bogastvo Kanalske doline. Kmalu nato smo prišli v Ovčjo vas in se z žičnico povzpeli na Sv. Višarje, vsem zelo znano božjo pot. Vreme je bilo oblačno, a dovolj primerno, da smo občudovali gorske vrhove, kot so Montaž, Viš, Lovci itd., ki v obliki venca obdajajo Sv. Višarje. Kanalska dolina je bila že od zdavnaj stična točka treh velikih skupnosti narodov, Slovanov, Germanov in Romanov. Tu so se naselili zaradi primerne lege in po svoje živeli. Kako krasen je ta planski svet, kraljestvo čudovite narave! Kdor ga obiskuje, se vedno nad njim navdušuje. V višarski cerkvi, v kateri se zlasti ob praznikih in nedeljah zgrinjajo skupine romarjev in turistov, smo si ogledali lepe poslikave Toneta Kralja. Tudi po maši smo preživeli nekaj zelo prijetnih ur med gorami. Dvanajst udeležencev se je peš vrnilo do Žabnic. Popoldne nas je pot vodila spet po dolini. Med potjo smo obiskali tudi sirarno. Kasneje smo s ceste ob Pušji ve-

si (Venzona) krenili v slikovito vas Bordano v bližini hriba San Simeone, pod katerim je bil epicenter hudega potresa, ki je leta 1976 močno prizadel našo deželo. Bordano, bližje jezera Cavazzo, med pašniki ter gozdovi, je znan zaradi mnogih vrst metuljev. Zato krasijo pročelja hiš t.i. murali, živobarvne zidne poslikave.

ve različne vsebine, tudi mitološke, na katerih prevladujejo krasni metulji. Murali so izbrana dela svetovno znanih umetnikov, ki se udeležujejo posebnega krajevnega natečaja. Konec julija prirejajo v vasi sejem metuljev, na katerega prihajajo turisti iz raznih krajev. Tu se je razvila tudi obrt izdelovanja spominčkov, seveda zlasti metuljev.

Izlet je bil zanimiv, saj so udeleženci zvedeli marsikaj novega in med petjem ter klepetom veselo preživeli praznično nedeljo.

UDELEŽENEC

VISOK JUBILEJ

PROF. ČERNE 80-LETNIK

Dne 11. julija je dopolnil 80 let prof. Miladin Černe, ki se je rodil l. 1920 v nekdanji Gosposki ulici v Gorici, kjer je l. 1940 končal učiteljske. Med vojno je pod italijansko vojsko delil usodo primorskih fantov, katerim tedanja fašistična oblast ni zaupala in so zato bili v posebnih bataljonih; konec vojne pa je doživel v internaciji v Nemčiji. Po vojni je delal kot učitelj na Kostanjevici na Krasu in od leta 1948 deloval v Gorici, kjer je bil tudi tajnik Zveze slovenskih društev do l. 1962. Delal je kot zavarovalni agent in tudi v izvozno-uvoznem podjetju, kasneje pa je poučeval srbohrvaščino na šolskih zavodih Cankar in Zois. Eno mandavno dobo je bil tudi občinski svetovalec v Gorici. Že l. 1982 se je aktivno vključil v Društvo slovenskih upokojencev v Gorici in bil dolga leta njegov predsednik. Za to društvo je naredil res veliko dobrega in so ga zato člani soglasno izvolili za častnega predsednika, kar je najlepše priznanje za opravljeno delo. Prof. Miladin Černe je ogromno prepotoval, videl je doma la ves svet, nekdanji dijaki se ga radi spominjajo, nekateri ga še danes obiskujejo. Prof. Černetu naj gredo ob visokem jubileju tudi naše čestitke!

OBISK NA GORIŠKEM

MLADI FRIZIJCI GOSTJE NAŠIH USTANOV

V ponedeljek, 7. t.m., je bilo na našem uredništvu zelo živahno, saj so k nam prišli na obisk mladi iz Frizije, univerzitetni študentje, ki živijo na Holandskem in v Nemčiji v Friziji. V zamejstvu se mudijo na povabilo društva Mladi v odkrivanju skupnih poti in jih je zato po Goriški spremljal dr. Tomaž Susič. Mladi Frizijci, iz katerih sta kar brizgala življenje in razposajenost, so si v Gorici najprej ogledali Kulturni center Lojze Bratuž, kjer so jih sprejeli predsednica centra prof. Franka Žgavec, dr. Damjan Paulin in dr. Marinka Černic, nakar so odšli v Kulturni dom, kjer jih je sprejel član upravnega odbora Vili Princič. Vsi organizatorji slovenskih kulturnih ustanov so Frizijcem predvsem razlagali pomen teh ustanov za naš narodni obstoj in sodobno kulturno življenje.

Iz Kulturnega doma je lepa frizijska mladež prišla v goste k nam, na uredništvo Novega glasa, kjer je glavni urednik našega tednika prof. Andrej Bratuž orisal bistvene smernice pri vodenju našega tednika in ga uokviril v slovenski tisk v Italiji; ni pozabil poudariti niti vloge Placeta za Gorico, kot je tudi spregovoril o poslanstvu in vlogi manjšin v Evropi narodov. Mladi frizijski gostje naše narodne skupnosti so si nato ogledali še Kinoatelj v Križni ulici, kjer so jim spregovorili Aleš Doktorič, Igor Devetak in Sandro Scandolara, nakar so mladi Frizijci odšli v Števerjan, kjer jih je sprejel župan Hadrijan Corsi.

TABOR VOLČIČEV IN VOLKULJIC V PREGARI

POTOVANJE PO ČUDEŽNI DEŽELI

JERICA KLANJŠČEK

Letos smo najmlajši člani skavtske družine taborili v vasi Pregara v slovenski Istri. Iz Gorice smo se odpeljali 30. julija in že prvi dan smo doživeli nekaj lepega, saj smo po kosilu pri jami Vilenica obiskali Sečoveljske soline. Vodič v muzeju nam je povedal mnogo zanimivih stvari, na primer, da je tam nekoč celo poletje delalo tristo družin; pokazal nam je orodja solinarjev in stanovanjski del solinarjeve hiše. Šli smo še na sprehod med bazene, kjer nas je najbolj pritegnila vetrna črpalka. Ko smo zvečer prišli v Pregaro, smo se nastanili v bivšem župnišču. Tam smo začeli spoznavati Čudežno deželo in njene prebivalce: Korneliusa, Hano, Dareja, Fina, Sanjo, Kabada, lisico Kuru, Patrika in Brigit. V Čudežni deželi nam je kuhar kuhar Bogo.

V ponedeljek smo iskali palčka Sanjo in njegov lonec z dragocenimi cekini. Na lovu smo našli tudi pergamente, na katerih je pisalo, kako naj se

razdelimo v šestorice. Vseh šestoric je bilo pet. Palček nam je dal tudi blago za naše zastave, ki smo jih ob vrnitvi sešili in okrasili. Na dvorišču zraven župnišča smo dvignili jambor. Na tem prostoru je bil skoraj vsak večer taborni ogenj, ob katerem smo uprizorjali skeče in "bane" ter peli že znane in nove skavtske pesmice. Pri tabornem ognju so nam voditelji pripovedovali pravljico o Čudežni deželi in, preden smo zaspali, še krajšo pravljico za lahko noč.

Potem ko smo prve dni poskrbeli za vse glavne skavtske objekte, smo raziskovali okolico kraja, ki je gostil našo Čudežno deželo. Ogledali smo si cerkvico sv. Simona, v petek pa smo šli v Piran in se tudi kopali v bazenu s slano vodo. Tam smo se imeli krasno, saj je bazen imel slap, vodno masažo in druge lepe stvari.

V sredo zjutraj smo pomagali kuharju Bogu v kuhinji pripravljati kosilo. Po kosilu pa smo delali zmake, ki so sko-

raj vsi leteli. Nazadnje pa so prav vsi slabo končali. V četrtek je bil športni dan. Na programu smo imeli skavtboal, ping-pong, četverboj (zabijanje količkov, met praščka in kosoši ter prepoznavanje vonjev) in obdelavo volne. Za to igro smo lovili "ovčko" Fina in mu odrezali tri bele trakce. V petek zvečer po obisku Pirana in kopanju smo imeli nagrajevanje najlepših, najbolj simpatičnih in najbolj športnih punc in fantov med nami. V soboto smo med raznimi igrami iskali tudi važen kamen, da bi ga dali Veliki jegulji. Nato smo imeli kviz, na katerem smo po šestoricah odgovarjali na vrsto različnih vprašanj. Po tem lepem tednu pa je prišla tudi nedelja, ko se je bilo treba posloviti. V kroju smo zapeli pesem slovesa, sneli zastavo in zadnji letnik je rezal jambor. Potem ko je vsak dobil košček jambora za spomin na Čudežno deželo, se je vračal na svoj dom z veseljem, a tudi z žalostjo v srcu, saj nam je bilo v tem tednu res lepo.

OBVESTILA

BRALCE IN NAROČNIKE Novega glasa obveščamo, da bo ura prava Novega glasa zaprta zaradi dopusta od ponedeljka, 14., do petka, 18. avgusta.

ROMANJE Z NOVIM GLASOM v Rim od 4. do 8. septembra. Prijavitelje, ki so se vpisali v Gorici, naprošamo, da zaradi počitnic poravnajo stroške potovanja najkasneje od 21. do 25. t.m. Potovalke in navodila bodo na razpolago na uredništvu v Gorici od 21. t.m. dalje.

ŽUPNIJA SV. Andreja v Štandrežu vabi na srečanje s slovenskimi novomašniki. Sv. maša bo ob 20. uri v petek, 11. avgusta, v župnijski cerkvi. Po maši bodo novomašniki podelili svoj blagoslov.

ODBOR ZA proslavo bazoviških žrtev pri Narodni in študijski knjižnici poziva godbe in pihala in pevske zборе, ki delujejo med Slovenci v Italiji, da svojim osrednjim organizacijam (ZSKD, Slovenska prosveta, ZSKP, ZCPZ) sporočijo pripravljenost, da nastopijo na svečanosti, ki bo v nedeljo, 10. septembra letos.

NABIRALNA AKCIJA za obnovo župnijskih prostorov pri sv. Ivanu v Gorici na pobudo SD Sončnica: lahko prispevate z darovi in brezobrestnimi posojili. **Darove** lahko nakazete na tekoči račun št. 94981 pri Goriški hranilnici, za posojila se obrnite do župnika.

ČESTITKE

Župnijsko občestvo iz Števerjana se veseli z malo Diano, mamico Kristino Verbič in očkom Jelkom Komjancem ob rojstvu KATJE.

MARICA KARARAVIČ KORENBO na rožnico, 15. avgusta, obhajala 90 let. **Župnijsko občestvo v Števerjanu, kamor še vedno rada pribaja, ji voščila še veliko let v zdravju in obilnega božjega blagoslova.**

Dne 5. avgusta je slavil na Vrhu sv. Mibaela 94. rojstni dan ANGELO JUREN. Vse najboljše mu želijo hčeri, zet in vnuki z družinami.

DAROVİ

ZA SKLAD Nada Pertot: ob prvi obletnici smrti prof. Nade Pertot daruje Marija Češut 100.000 lir.

ZA LAČNE otroke in odrasle po mis. p. Kosa: Alma Pavletič iz Rupe 13 50.000; N.N. s Peči 400.000 lir.

ZA MISIJONE: Kristina M. 1.000.000 lir.

ZA OBNOVITEV cerkve na Peči: N.N. 300.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: Avguštin Devetak 100.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrju: Mara iz Sovodenj 30.000; N.N. za cvetje 200.000 lir.

ZA CERKVENI ZBOR iz Pevme: Gabrijela 100.000 lir.

11

ČETRTEK
10. AVGUSTA
2000

GORIŠKE PRIREDITVE V AVGUSTU

RAZNOLIKE PONUDBE ZA MALE IN VELIKE

Odraslim, predvsem pa otrokom, ki preživljajo avgustovske dni doma, so goriško odborništvo za kulturo, Projekt Ptolomej in razne druge mestne kulturne ustanove namenili razvedrilne ponudbe. Tako se otroci lahko še srečajo s pravljimi junaki v parku Lenassi 17. in 25. t.m. ob 18.30, kjer jim bosta lutkovni skupini iz Trevisa in Albizzate (VA) predstavili igrice *Bravo Pantalone in Piru*, *Demoni e Denari*. Mladi gledalci - tudi slovenski - so si že ogledali *Le avventure di Pulcinella* v izvedbi Gennara Ponticellija iz Milana in *Hansel in Gretel* skupine Teatro Laboratorio del Mago iz Mantove. Od četrta, 24., do nedelje, 27. t.m., bodo zvečer na trgu Battisti plesale v pisanih nošah skupine iz raznih kontinentov na tridesetem Mednarodnem folklornem festivalu Castello di Gorizia. Višek prireditve bo slavnostni sprevod po mestnih ulicah v nedeljo popoldne (27.), ko bodo v Spominskem parku in na Travniku cel dan stojnice ponujale neobičajne predmete in enogastro-nomske dobrote. Tudi trgovine bodo odprte.

Tisti, ki avgusta zasanjano upirajo oči v nebo in upajo, da se jim bodo ob pogledu na zvezdni utrinek izpolnile vse tihe želje, lahko gredo v petek, 11., v Spominski park, kjer bodo na ogromnem ekranu v živo spremljali podobne iz daljnega vesolja.

Malčki, a tudi odrasli, ki skrivajo v sebi otroško dušo, bodo z veseljem spremljali Alpe-Jadran Puppet festival, ki ga že devet let prireja Dežel-

no središče za animirano gledališče (CTA) in goriško odborništvo za kulturo v sodelovanju z drugimi ustanovami, tudi s Kulturnim centrom L. Bratuž in Kulturnim domom ter letos prvič s PGD Nova Gorica. Festivalske predstave bodo namreč sočasno - od 1. do 3. septembra - tudi v Novi Gorici in okoliških krajih. Pod taktirko umetniškega vodja Roberta Piaggia se bodo od 28. avg. do 3. sept. zvrstile lutkovne skupine iz Italije, Češke, Nemčije, Madžarske, Slovenije, Francije in Poljske. V popoldanskih urah se bodo za otroke mali leseni junaki s pravljicnimi vsebinami prikazali v prijetnih kotičkih goriških parkov. Odrasli pa bodo odkrivali nova pota lutkovnega ustvarjanja in izražanja zvečer v slovenskih kulturnih domovih. V vrtu državne knjižnice bodo vsak dan pod večer v produkciji festivala prikazali s figurami po eno črno obarvano ali v skrivnost ovito pripoved. V ta namen je zgodbe pisalo sedem avtorjev iz naše dežele. Druga letošnja novost je Vlak figur - vozila ga bo častljiva parna lokomotiva -, ki bo v okviru Gledališča ob meji brez meja odpeljal izpred goriške železniške postaje (3. sept.), peljal prek Nove Gorice do Kanala ob Soči in nazaj. Postanek bo imel v Kanalu, kjer bo predstava. Navdušenje nad "lovom na pravljico" je bilo lani tako veliko, da se bodo vodeni oz. animirani dopoldnevi povrnili v čudoviti Coroni-nijev park. Spored festivala je torej res zelo natrpan.

IK

POLETNO SREDIŠČE V SOVODNJAH

VEDRI KRATKOČASNIK

Medtem ko se poredni avgust obnaša kot muhasti april, preživljajo malčki iz vrtca, osnovnošolci in tudi srednješolci iz Sovodenj in okolice pa tudi iz mesta prijetne dneve v poletnem središču Kratkočasnik v osnovni šoli Peter Butkovič-Domen v Sovodnjah. Že tretje leto je prireditelj in podpornik središča Sklad Mitja Čuk. Počitniški dnevi so se začeli 31. julija, sklenili se bodo 31. avgusta, vmes bo za Veliki šmaren enotedenski premor. Prejšnji teden je zahajalo v središče 25 otrok, sedaj jih je okoli 20. Otroci prihajajo med osmo in deveto, z redkimi izjemami odhajajo med 16. in 17. uro. Njihov dan je zelo pester; zjutraj telovadijo, pred malico in po njej delujejo delavnice, med temi sta najbolj zanimivi raziskovalno-novinarska in ustvarjalna ročnih spretnosti. Po skupnem obedu pod oboki se malčki podajo na počitek, večji pa se lotijo družabnih iger. Če sonce toplo sije, jih zvabi v hladni objem bazenček, po kopanju je še čas za ustvarjalno delo, za njim je na vrsti vabljalja malica, nato pa pot domov.

Ko smo v ponedeljek zvedavo pokukali k njim, so se ravno pripravljali na TV nastop. Lani so si omislili radijski dnevnik, letos pa kar televizijsko oddajo. Dva postavna fantiča, Jurij in Martin, sta s ponosom povedala, da sta sodelovala pri pripravi iznajdljivih črnih snemalnih kamer iz lepenke, zamaškov iz plutovine, plastike in drugega odpadnega materiala. Sodelujoči so prejeli topel aplavz od najmlajših gostov, animatorjev in pomočnikov. O dejavnostih Kratkočasnika smo se

pogovorili s koordinatorko Damijano Češut, ki je hkrati tudi povezovalka vseh središč Sklada na Tržaškem, in z animatorko Mijo Češut, ki skrbi predvsem za ustvarjalno delavnico in za zelo dobrodošle telesne vaje. Razkazala nam je veliko žareče sonce, lepe risbe v iskrivih barvah, kolaže iz žitaric in testenin, ki so jih izdelali za razstavo Sonce miru 2000 v goriškem Kulturnem domu, a žal so zaradi nesporazuma iz nje izpadle. Stene "ustvarjalne" sobe krasijo raznobarne ribice, na mizicah so sloni iz lepenke, lutke, mlinci na veter in velike pole z barvnimi odtisi sonca in nogic. Mala Mateja je med grizljaji solate nekoliko sramežljivo dejala, da je narisala veliko sovo kar s prstki. Živahni Riccardo je priznal, da mu je najbolj všeč, ko igrajo nogomet, Beatrice pa rada izdeluje ročna dela; sedaj šiva ježke.

Poleg gospe Mije sta animatorki še Greta in Mila, njihove pomočnice so Eva, Valentina, Marija, Erika in Majda, pa tudi Tadej in Ivan. Marija je rekla, da je najlepše poslušati, kako otroci izzivajo in čakajo, kakšen bo odziv.

Kot sta nam povedali Mija in Damijana, imajo v načrtu še veliko zanimivega, med drugim izlet z avtobusom (25. t.m.) do Gradeža, od tam bodo z ladjo odpluli na štirirno "križarjenje" po laguni. Če jim bo uspelo, bodo ob koncu meseca šli v Lignano v novo zabavišče. Bili so že na krajših sprehodih ob Soči. Načrtujejo tudi končno prireditve. Lani so ob sklepu pripravili lično brošuro.

IK

PODELJENA NAGRADA SERGIO AMIDEI

ARGENTINSKI LAGER NA FILMSKEM TRAKU

Film *Garage Olimpo* je prejel na goriškem gradu letošnjo nagrado Sergio Amidei za najboljši scenarij. Nagrada je šla v roke Marca Bechisa in Lare Fremder, ki sta napisala

OBETAVNI NAČRTI

KINOATELJE PO SLEDOVIH NORE GREGOR

Kinoatelje nadaljuje raziskavo o igralki Nori Gregor, rojeni v Gorici leta 1901, ki jo je oktobra lani predstavil Film Video Monitor. Nora Gregor je l. 1918 zapustila Gorico in po sledeh njenega izgnanstva se je v preteklem tednu namenila skupina raziskovalcev goriškega Kinoateljeja. Imeli so delovno srečanje na Dunaju z direktorjem Film Archiv Austria in se domenili za raziskovalno sodelovanje, ki predivdeva tudi predstavitev igralkin rojstva Nore Gregor, 3. februarja 2001, pripravljajo namreč Kinoatelje razstavo, ki se bo iz Gorice selila tudi v nekatere srednjeevropske prestolnice.

Raziskovalci so v mestu Eferdingu v Zgornji Avstriji srečali tudi kneza Georga Adama von Starhemberga, zadnjega dediča Nore Gregor. Knezovo domovanje je danes palača, v kateri je muzej v spomin prednikov družine in predvsem Ernesta Ruedigerja, ki je bil mož Nore Gregor in pomemben politični mož Avstrije med vojnama.

scenarij o argentinskem lagerju; na goriškem gradu jima je 5. t.m. izročil režiser Franco Giraldo v imenu žirije, ki so jo sestavljali znani scenaristi Age, režiserji in scenaristi Etore Scola, Franco Giraldo, Mario Monicelli, Enzo Monteleone, Suso Cecchi d'Amico ter kritik Paolo d'Agostini in igralka Giovanna Ralli. Strokovna žirija je v obrazložitev nagrade zapisala, da filmska pripoved filma *Garage Olimpo* prikazuje svetle in temne strani človeka, sij in bedo, junaštvo, žrtev in dvočelnost rabljev v argentinskem lagerju konec '70 let. Marco Bechis je tudi sam okusil argentinske zapore; potreboval je veliko časa, da je našel primerno razdaljo do trpljenja, ki ga je preстал, da je lahko pisal scenarij o stvarih, ki so se dogajale v Argentini v '70 letih. Bechis je sicer leta 1997 že prejel nagrado Amidei za film *Il cantiere* o dogajanju v BiH. Ravno pri pisanju scenarija za film o grozotah v bosanski vojni se mu je porodila misel, da bi napisal film o nasilju v argentinskih lagerjih, iz katerih se ni vrnilo nad 30 tisoč ljudi, ki so izginili neznano kam in jih poznamo pod imenom "desaparecidos". Bechis je povedal, da se je zavestno izognil prizorom nasilja, ker je filmsko prikazovanje nasilja po njegovem mnenju ceneno. Film o garaži Olimpo, argentinskem skrivnem zaporu, je po mnenju režiserja Giralda pretresljiva zgodba, ker ji uspe prikazati trpljenje in smrt nedolžnih ob vsesplošnem nezanimanju svetovne javnosti.

ROMANJE "TREH SLOVENIJ" NA SVETE VIŠARJE

ČAKAJOČ NA PRAVICO

MIRAN MIHELIČ

Slovenci "treh Slovenij" so se tudi letos zbrali na Svetih Višarjah - po besedah pomožnega škofa Bizjaka - kot ena družina pred Očetom v prošnji za priporočilo miru v sebi in svetu. Za mir, ki temelji zlasti na resnici, ker prav resnica osvobaja človekovo notranjost in v medsebojnih odnosih, je naša dolžnost neprestano delovati in moliti v njen prid, da se v Sloveniji zgodi, kar se še ni zgodilo. Resnica namreč osvobaja z mote tako žrtve kot krivce, da ne bomo obsojeni.

Letošnje tradicionalno predavanje o odkrivanju in zakrivanju resnice o škofu dr. Gregoriju Rožmanu in revoluciji je ta dan spregovoril bivši državni tožilec dr. Anton Drobnič. Poudaril je, da je bilo življenje in delo ljubljanskega škofa Rožmana na številne načine in močno vpeto v dogajanje v Sloveniji med drugo svetovno vojno in komunistično revolucijo. Govoriti o škofu Rožmanu in revoluciji zato pomeni govoriti o bistvenih stvareh najusodnejšega obdobja slovenske zgodovine in zato tudi o pomembnih stvareh naše sedanjosti. Bil je

hud nasprotnik nacizma in fašizma ter seveda proti uničujoči protiverski in nasilni politiki komunizma. Po italijanski zasedbi Ljubljane se je zaprl v škofijski dvorec in kar devet dni ni hotel z novimi oblastniki vzpostaviti niti običajnih protokolarnih stikov, čeprav so mu njegovi svetovalci to predlagali. Italijani pa zahtevali z grožnjo, da bodo škofovo nadaljnjo osamitev šteli za njim sovražno dejanje.

Možnost izbire je postala zanj še posebno težko breme, ko so v Ljubljano pribežali številni duhovniki in drugi slovenski izobraženci iz nemškega okupacijskega območja in več sto Judov iz Zagreba. Šele ko se je prepričal, da brez uradnega stika z italijanskim okupatorjem ne bo mogel ničesar narediti za ljudi v stiski, je prekinil bojkot, šel 20. aprila, torej devet dni po zasedbi Ljubljane, do Italijanov in pomagal ljudem, kjer je mogel in kolikor je mogel. Komunisti so mu obisk pri visokem komisarju Grazioliu očitali kot izdajo in se pri tem sklicevali na časopisna poročila, da je škof italijanskemu komisarju obljubil "popolno sodelovanje s fašistično Italijo". Rožman je vse to odločno

zanikal, vendar so revolucionarji raje verjeli fašistični propagandi in škofa obsodili, da je pri tem obisku Italijanom "zagotavljal popolno sodelovanje duhovščine s fašistično Italijo". V resnici so bile stvari povsem drugačne, bi lahko ugotovili, po do takaj skoraj preveč skrajšanem povzetku predavanja.

Nekateri se resnice bojijo, jo celo sovražijo, o njej nočejo ničesar slišati. Rožmanova zadeva je v tem poučna tudi na ravni državne oblasti. Razlogi za obnovo postopka so tako nedvoumni, da vprijejo v nebo, vendar jo moč neke politike že pet let zavrača. Kot razlog za zadnji umik zahtev za varstvo zakonitosti je bila navedba, da "ni v narodnem interesu". Proti koncu predavanja se navaja del teksta obtožbe, v kateri je škof obsojen kot vojni zločinec, ker je "izvršil izdajstvo naroda in domovine ter da je skupaj z okupatorjem, predvsem pa z obtoženim Roesnerjem v usvarjanju imperialističnih načrtov okupatorjev zatiranja in uničenja narodov Jugoslavije in slovenskega naroda, organiziral, odredil, izvrševal in nasnoval neštete vojne zločine: ubijanje in izročanje ra-

njenecv okupatorju, umore in pokole, zapiranja, mučenja, odvajanja v koncentracijska taborišča in na prisilno delo v korist okupatorjev, prisilno mobilizacijo, požige, ropanja in uničevanja javne in privatne imovine in druge vojne zločine, vsled česar nosi odgovornost za smrt in trpljenje na desetisočev mož, žena in otrok" in kljub sedaj splošno znanim množičnim pobojem med drugim zato, ker je "pred osvoboditvijo Slovenije protinardni del duhovščine pod vplivom dotedanjega delovanja obtoženega Rožmana širil zmešnjavo in lažno propagando med ljudstvom, da jugoslovanska armada vrši pokole civilnega prebivalstva...".

"Takšni sodbi še vedno verjamejo tudi verni Slovenci, saj škof Rožman, razen napačno postavljenega reliefa na novih vratih stolne cerkve v Ljubljani, nima v domovini niti enega kipa, spominskega poimenovanja, stalne prireditve ali objekta ter je celo podstavek za njegov kip med uglednimi Korošci v Svečah na Koroškem edini že dolga leta prazen.

Komunistična revolucija je bila temeljita in je segla tako globoko in daleč, da mora škof Rožman še čakati na pravico, na pokop in na javni spomin v domovini", je predavanje zaključil Anton Drobnič.

DESETI PRAZNIK MIRU V SEDILAH

ZA NOVO EVROPO MIRU IN SLOGE

Kljub slabemu vremenu, ki je zdesetkalo prisotnost ljudi in prisililo sodelujoče v zaprte prostore, se je v nedeljo, 6. avgusta, v Sedilah pri Čenti uspešno zaključil tridnevni praznik miru.

Letošnje srečanje je bilo že deseto po vrsti, pobuda torej ohranja svoje pomembno sporočilo, in sicer udržitost stikov med sosednjimi narodi, v našem primeru med Slovenci, Furlani in prebivalci Koroške, kar pripomore k medsebojnemu spoznavanju, razumevanju in posledično miru.

Z omenjeno mislijo je uvelodel srečanje msgr. Duilio Corgnani v imenu pobudnikov nadškofijskega vikariata za kulturo, domače župnije in pokrajinske uprave - z njim pa je soglašal nadškof Alfredo Battisti v Molitvi za novo tisočletje. Na to tematiko sta med recitacijami in komorno glasbo predstavila svoje poglede slovenski in furlanski besedni ustvarjalec, Alojz Rebula in Elio Bartolini. Slovenski pisatelj je posvetil svojo molitev priljubljenemu škofu Lovrencu Bellomiju, prosil je za naš ogroženi planet, za Evropo, da bi ohranila svojo dušo, in za košček

zemlje, na katerem nam je dano živeti, da bi se na njem nikoli več ne ponovile grozote, ki smo jih utrpeli v polpretekli zgodovini.

Sobotni program srečanja je bil posebno pomemben, saj je predvideval okroglo mizo na temo *Tri ljudstva za evroregijo*. Spregovorila sta evropski komisar Avstrijec Fischer in zunanji minister RS Peterle, medtem ko je bila italijanska ministrica za stike s parlamentom odsotna. Zelo zanimivo razpravo je vodil rektor videmske univerze Marzio Strassoldo. Slovenski zunanji minister je predstavil svoje poglede na sožitje s sosedi, na spoštovanje manjšinskih pravic in evropske integracijske tokove. Sogovorniki za mizo pa so si bili složni v ugotovitvi, da je nujen temelj za gradnjo miru med narodi, ki živijo na tem koščku zemlje, pa tudi za gradnjo nove Evrope, vzor sožitja, ki nam ga je v naši zgodovini ponudil primer Ogleja.

Praznik v Sedili se je zaključil, kot rečeno, v nedeljo s slovesno mašo, ki jo je daroval pred kratkim imenovanemu ljubljanski pomožni škof msgr. Andrej Glavan.

EJ

S 3. STRANI

ALI SMO PRIPRAVLJENI...

Pred tem pa si moramo vsi prizadevati in na vse možne načine pritisniti na pristojne predstavnike, da senat čimprej odobri zakon v isti obliki. Mislim, da naloga ne bo ravno zelo lahka. Zakon 482/99 je imel največ problemov v senatu, pri tem pa velja spomniti na negativno stališče, ki ga je iznesel dosmrtni senator Giulio Andreotti. Upam, da se podobno ne bo ponovilo z zaščitnim zakonom.

Kako lahko preprečimo zapetljaje?

Najprej velja nadaljevati z vsemi možnimi akcijami, da bi stalno spominjale senatorje in javno mnenje na nujnost odobritve omenjenega dokumenta.

V svojstvu predsednika pokrajine iščem vse možne načine, da bi o tem prepričal vse tiste, ki pri stvari lahko pomagajo. Ne gre tu za besedičenje po časopisih, temveč za konkretne akcije temu v prid.

Po odobritvi pa bodo morale slovenske ustanove najti čim širšo podporo na deželni ravni in omogočiti, da bo dežela čimprej ustanovila paritetni odbor. V tem vidim največji problem. Kar se mene tiče, lahko mirno povem, da bom vedno na razpolago za pomoč, podporo ali pritisk na odgovorne ljudi.

Pred časom se je veliko govorilo o "zgodovinski Furlaniji", o cepitvi goriške pokrajine ter o nastanku novih upravnih enot. Ali so omenjene debate še

aktualne in imajo kakšno izvedljivo podlago?

Polemika oz. debata o zgodovinski Furlaniji je v zadnjih mesecih utihnila. Od vsega začetka sem bil mnenja, da gre za veliko neumnost, in tega prepričanja ostajam še danes. Pri tem sem dobil zaveznika le v predsedniku pordeonske pokrajine Deanni. Žal mi je, da sta se za zgodovinsko Furlanijo, t.j. za ustanovitev nove upravne enote na jezikovni podlagi, strinjala in to tudi javno povedala goriški župan Valenti in odbornik za kulturo Devetag. Osebo sem bil vedno proti, kar mi je prineslo nemalo grobih napadov tudi na osebni ravni, ki so ne nazadnje značilni za desnico. Uspelo pa nam je usmeriti deželno pozornost na tehtnejše probleme, in sicer na devolution, t.j. na nujen prehod nekaterih pomembnih pristojnosti z dežele na krajevne uprave. Poglavitni problem naše dežele je ravno v tem, da se je v imenu avtonomije, s katero razpolaga, spremenila v pravo centralistično strukturo. Medtem ko desnosredinska opozicija v Rimu bobna v prid federalizmu, se desnosredinska večina, ki upravlja našo deželo, premika v nasprotno smer. Trst v bistvu odjema kompetence občinam in pokrajinam, medtem ko bi se moral ubadati le z zakoni in splošnim načrtovanjem ter kontrola nad resorji, ki so v njegovi pristojnosti. Ostalo bi moralo biti v rokah krajevnih uprav, po-

dobno kot se to dogaja drugod po Italiji v deželah z navadnim statutom.

O tem smo se pred tedni pogovarjali tudi z ministrom Bassaninijem. Sam minister se je v tem oziru obrnil na predsednika Antonioneja, predsednika sveta Martinija in na odbornika Pozza ter jim jasno povedal: ne hodite po pomoč k državi, dokler ne prenesete pristojnosti in proračuna na pokrajine in občine. V bistvu moramo zahtevati uresničitev federalizma v naši deželi.

Kako se pripravlja goriška pokrajina na bližnji vstop Slovenije v EZ?

Prepričati moramo srca naših ljudi, da v nekaj letih meje ne bo več. Meje ne bodo odpravili, ker si tega želijo Špacapan, Brandolin ali Valenti, temveč zato, ker taka je pot zgodovine, gospodarstva, Evrope. Dobro moramo pomisliti na vse možnosti, ki nam jih nudi omenjena epohalna sprememba, sicer bodo za nas skrbeli drugi, Evropa, Nemčija, Avstrija. Prepričati moramo naše ljudi, da lahko postane to velika priložnost. Načrte smo že preučili, razpolagamo z večjimi in manjšimi zamislimi, pomembnejšimi in manjšimi projekti. Pomemben zasuk naprej pa moramo uresničiti na naši meji, med Gorico in Novo Gorico. V prihodnosti bosta omenjeni mesti tesno povezani ne glede na naše želje ali prizadevanja, to je dejstvo in v tej luči moramo začrtati naše korake. Nujno je, da že danes snujemo načrte, ki bi Gorico in Novo Gorico tesno povezovali na ravni urbanisti-

ke, infrastruktura ipd. Dovolj je, da se dvignemo na Kekec in bomo jasno videli, da je meja med dvema mestoma nekaj umetnega in s pogledom težko zaznavnega. Če mejnja zaveza pa ima nalogo snovati omenjeno načrtovanje skupnega prostora na ostalem območju zgodovinske goriške pokrajine z uresničitvijo avtocest, železniških prog, preustrojem mejnih prehodov, javnega prevoza in cestnih povezav.

Pomembna neznanka ostaja vsebinska preureditev tovrstnega postajališča v Štandreu, o katerem vsi veliko govorijo, jasnih načrtov pa je malo. Pri tem moramo upoštevati dve dejstvi: ni rečeno, da bodo Slovenijo vključili v Projekt 1, in ni rečeno, da bo z vstopom Slovenije v EZ na-

še območje izgubilo 1200 delovnih mest. Ko razmišljamo o prihodnosti našega mesta, se ne smemo do pičice primerjati s Trbižem, ker je naša stvarnost precej drugačna.

Reorganizacijo tovrstnega postajališča lahko uresničimo, le če bomo skupno s Slovenijo razmišljali o strukturah, ki jih imamo na razpolago, in bomo na tej podlagi gradili nove. Vzemimo npr. goriško letališče pri Mirnu. Razmišljati, da bi lahko na tem mestu uresničili obsejno industrijsko cono, potem ko je pokrajina celi dve leti delala za to, da bi se struktura spremenila v delniško družbo, je precej žalostno. Žalostno je tudi dejstvo, da se je pobudi pridružil senator Volčič. Razmišljati v tej luči pomeni odpovedati se možnosti, da bi

se na omenjenem letališču zgradila skupna struktura, ki bi jo potrebovali obe mesti. Če se bo o industrijski coni na letališču še naprej resno govorilo, bo Nova Gorica primorana uresničiti podobno letališko strukturo na svojem teritoriju, kar pomeni, da bomo imeli v peščici kilometrov dva enaka objekta.

Na tak način se gotovo ne pripravljamo na vstop Slovenije v EZ. Pripravljati se na omenjeno epohalno spremembo v našem primeru pomeni posodobiti mirenško letališče na tak način, da bo lahko nudilo potrebne strukture za Gorico, Novo Gorico, Vipavsko in Soško dolino. Ko bomo razmišljali o teh geografskih razsežnostih, bomo pripravljeni na vstop Slovenije v EZ.

S 1. STRANI

RECIPROČNOST

In res je tudi na tem posvetu strokovnjak za ustavno pravo s tržaške univerze zelo suvereno ponavljal, kar sem pravkar navedel, in bil dejansko gluha za nasprotno razloge. Ko je kasneje o tem bil govor v pristojnih komisijah poslanske zbornice, se je ta pesem ponavljala, tako da zaščitni zakon, ki ga je odobrila poslanska zbornica, to za vsako narodno manjšino izredno pomembno vprašanje le bežno in mimogrede omenja. Mi pa trdimo, da manjšina, ki ne more s svojimi izvoljenimi predstavniki sodelovati pri oblikovanju norm, katere urejajo njeno življenje, v političnem pogledu ni sub-

jekt, temveč predmet, ki je prepuščen na milost in nemilost večine. Druga velika hiba zaščitnega zakona, ki se nam ponuja, je, da v njem ni natančno označeno ozemlje, na katerem se bo zaščitni zakon izvajal. V tej zvezi je predviden zelo zapleten mehanizem, zaradi česar smemo popolnoma upravičeno trditi, kako obstaja resna nevarnost, da bodo o tako pomembni zadevi sklepali ljudje, o katerih je znano, da so odločno proti katerikoli zaščiti naše slovenske manjšine.

Italijanska manjšina v Sloveniji je, kot priznajo vsi nepristranski opazovalci, naravnost zgledno zaščiten, kar dokazuje tudi zadnji ukrep slovenskega parlamenta, da ostalega varstva na dvojezi-

čnem ozemlju niti ne omenjamo. S tem se seveda kot pripadniki manjšine in zlasti kot demokrati popolnoma strinjamo in podpiramo vse, kar pomaga obstoju in vsestranskemu razvoju italijanske narodnostne skupnosti na ozemlju sosedne Slovenije. Odločno pa smo proti uveljavljanju dvojnih mer, saj si med drugim težko predstavljamo, da bo v Evropski zvezi, katere članica bo tudi Slovenija, raven zaščite naše manjšine v Italiji bistveno nižja od zaščite Italijanov v Sloveniji. Če je kje potrebno uveljaviti tako imenovano pozitivno recipročnost, je to prav primer naše manjšine v Italiji, ki ji v narodnostnem pogledu zares grozi smrtna nevarnost.

NOVA SLOVENIJA-KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA

USTANOVLJENA NOVA POLITIČNA STRANKA

MARJAN DROBEŽ

Samo nekaj dni je minilo od napovedi pa do ustanovitve nove (štiriinidesete) politične stranke, Nova Slovenija-Krščanska ljudska stranka. Ustanovitveni zbor je bil v petek, 4. avgusta, v Ljubljani; udeležilo se ga je okoli 500 simpatizerjev nove stranke. Zato so brez težav v zelo kratkem času zbrali 200 podpisov, kar je potrebno v postopku za vpis stranke v register ministrstva za notranje zadeve.

Za predsednika stranke je bil soglasno izvoljen njen pobudnik in iniciator dr. Andrej Bajuk. Med njenimi tvorci bo očitno pomembno mesto prevzel Lojze Peterle, ki je skupaj z Bajukom izstopil iz SLS+SKD Slovenske ljudske stranke, v kateri sta oba bila podpredsednika.

Dr. Andrej Bajuk je na ustanovitvenem zboru napovedal, da bo nova stranka sodelovala na bližnjih državnoborskih volitvah, in sicer se bo s svojimi kandidati predstavila v vseh osemindesetih volilnih okrajih. Potem pa je razložil in utemeljil strankin program in načela, ki jih bo upoštevala in uveljavljala v svojem delovanju. Poudaril je, "da stranka v slovenski politični prostor vstopa brez dolgov in hipotek, tako moralnih kakor tudi finančnih. Nova Slovenija-Krščanska ljudska stranka bo trdna, kolikor bo trden njen temelj, zato naj v njem ne manjka noben kamen. Smo demokratična politična stranka, ki želi povezovati vse državljane Slovenije, ki sprejemajo slovenske in evropske kulturne, demokratične, domovinske, moralne in socialne vrednote. V luči teh vrednot si bomo prizadevali dosegati splošno blaginjo. Med kulturnimi vrednotami stranka posebej poudarja slovensko narodno samobitnost, poglobljeno demokratično vrednoto za nas pa je pravna država."

Med udeleženci na ustanovitvenem zboru so bile tudi nekatere znane osebnosti iz nekdanje stranke Slovenskih krščanskih demokratov. Omenjamo bivšega ministra Janeza Dularja, Ivana Pučnika, brata častnega predsednika SDS dr. Jožeta Pučnika, predsednika združenja ob Lipi sprave Stanislava Klepa, bivšega ljubljanskega župana Jožeta Strgarja, nekdanjega finančnika SLS Francija Feltrina, bivšega ministra za kulturo in slovenskega veleposlanika v Franciji Andreja Capudra, nekdanjega ministra za šolstvo Petra Venclja in koprškega odvetnika Danijela Starmana.

VOLILNI OBETI IN TEŽAVE NOVE STRANKE

Prva moža nove politične stranke Nova Slovenija-Krščanska ljudska stranka, dr. Andrej Bajuk in Lojze Peterle, sta izjavila, da bo stranka na parlamentarnih volitvah 15.

oktobra zagotovo dosegla 4% glasov, kar je po ustavi pogoj za vstop v Državni zbor, morala pa bo t.i. volilni prag tudi presegla. Pričakujejo tudi porast članstva, zlasti vpis tistih privržencev, ki so bili člani bivše SKD. Iz SLS-SKD Slovenske ljudske stranke so v preteklih dneh izstopili in se pridružili novi stranki župani občin Velike Lašče, Vodice, Dol pri Ljubljani, Ig, Lukovica in Majšperk. Nova stranka pa se bo morala že ob začetku delovanja soočiti z nekaj težavami oz. nevšečnostmi. Dolže jo na primer, da so pri zbiranju članstva uporabili odtujeno podatkovno bazo članstva SLS+SKD Slovenske ljudske stranke in posegli v lastnino te prej skupne stranke. V nekdanji stranki

dr. Andreja Bajuka in Lojzeta Peterleta pa bodo po posvetovanju s pravniki sodno oporekali imenu stranke Nova Slovenija-Krščanska ljudska stranka, saj je SLS+SKD Slovenska ljudska stranka pravna naslednica tako nekdanje ljudske stranke kakor tudi krščanskih demokratov.

Medtem je predsednik SLS+SKD Slovenske ljudske stranke Franc Zagožen zahteval čimprejšnji podpis sporazuma o delovanju vlade. Z njim naj bi preprečili preglaševanja in radikalna stališča pri delovanju kabineta. Ob tem je izjavil, da so nekatere kadrovske spremembe, ki jih je vlada sprejela 31. julija, presenetljive tudi njega.

PO MERILIH EZ

NOV ZAKON O POTNIH LISTINAH

V Sloveniji je 5. t.m. pričel veljati nov zakon o potnih listinah, ki vsebuje nekaj pomembnih novosti. Novi potni listi bodo prenovljeni, izboljšani in bolj zaščiteni, pa tudi njihov videz bo drugačen. Sedaj veljavne potne listine bo mogoče uporabljati do izteka njihove veljavnosti, toda naj-

več dve leti po uveljavitvi zakona. Med razlogi za sprejete novega zakona sta usklajevanje področja potovalnih dokumentov z evropsko zakonodajo in odprava slabosti v obstoječem zakonu. Slovenski državljani lahko potujejo brez vizuma po 78 državah na vseh celinah, vključno z vsemi državami EU. Poleg tega pa je Slovenija edina država v vzhodni Evropi, katere državljani lahko brez vizuma potujejo v Združene države Amerike in Kanado. Slovenski potni list je dragocen dokument

NEKDANJI HOTEL VRNjen POTOMCEM

DENACIONALIZACIJSKI POSTOPKI V IDRIJI

Na novinarski konferenci upravne enote v Idriji (organa državne uprave), so predstavili izvajanje zakona o denacionalizaciji. Poudarili so, da sta rešeni že okoli dve tretjini od skupaj 170 vlog za vračilo nepremičnin ali drugega premoženja, ki je bilo odvzeto oz. zaplenjeno lastnikom. Posebej o odmeveni je primer nekdanjega hotela družine Didič v Idriji, ki je v obdobju med obe-

ma vojnama bil zelo znan. Hotel bo vrnjen v naravi potomcem nekdanjih lastnikov. Le-ti pa bodo dobili povrnjeno tudi škodo, ki so jo zgradbi povzročili najemniki oz. upravljalci. Največji del odškodnine bo plačalo trgovsko velepodjetje Mercator iz Ljubljane. V Idriji pričakujejo in si želijo, da bi hotel spet usposobili in odprli, saj bi bilo to potrebno že zaradi okoli 40 tisoč turistov,

V TEDNIKU VIR

KRITIKE IVANA OMANA

Tednik *VIR-Slovenske bra-zde*, ki ga izdaja SLS+SKD Slovenska ljudska stranka, je v številki, ki je izšla 3. t.m., objavil daljši pogovor z Ivanom Omanom, enim najpomembnejših predstavnikov t.i. slovenske pomladi. V časniku je poudarjeno, da je bil Oman med tistimi, ki so že na združitvenem kongresu obeh desnosredinskih strank opozoril na možne zaplete med njima. Spori so se tako zaostriili, da je dr. Andrej Bajuk izstopil iz nove združene stranke ter skupaj z Lojzetom Peterletom ustanovil novo.

Oman je bil v intervjuju do Bajuka in Peterleta zelo kritičen. Menil je, "da je nezaslišano, da dr. Bajuk ne odstopi kot predsednik vlade, kar bi kjerkoli v katerikoli demokratični državi predsednik vlade, ki je obrnil hrbet svoji stranki, vse-kakor naredil. To, da sta Bajuk in Peterle ustanovila novo stranko, pomeni, da je bil pripravljen načrt za rušenje komaj združene ljudske stranke. Pa še to: Peterle je osem let ponujal združitev in zagotavljal, da se je pripravljen umakniti z vodilnega položaja, če je on ovira za združitev. Sedaj pa se je jasno pokazalo, da ta njegova zagotovila niso bila iskrena in da ni bil pripravljen prenesti tega, da ni bil izvoljen za predsednika nove stranke. Mi, ki smo bili manjšinska frakcija v SKD, smo se podrejali večini in nismo rušili stranke ali ustanavljali nove."

ZA NOVE POSLANCE

ZNANI PRIMORSKI KANDIDATI

V političnih strankah ne-uradno omenjajo prve kandidate za poslance državnega zbora, ki jih bodo izbirali na volitvah 15. oktobra. Franc Zagožen, predsednik SLS+SKD Slovenske ljudske stranke, je v intervjuju, ki je bil 5. t.m. objavljen v tedniku *Primorskih novic* Sobota, povedal, da bodo na listah te stranke kandidirali dr. Janez Podobnik, Branko Tomažič, Josip Bajc in Ivan Božič, in sicer v volilnih okrajih na Primorskem.

V Novi Gorici bo na listi LDS za poslanca kandidiral Črtomir Špacapan, sedanji žu-

pan mestne občine, na listi ZSLD pa skoraj gotovo predsednik stranke Borut Pahor. Svoje kandidate bo določila tudi nova politična stranka Nova Slovenija-Krščanska ljudska stranka, ki jo je ustanovil premier dr. Andrej Bajuk. Svojo kandidaturo je v pogovoru za naš časnik najavil tudi nekdanji obrambni minister Alojz Krapež. Kandidirala ga bo stranka Demokrati Slovenije, katere podpredsednik je. Izvolitev bo poskušal doseči v volilnem okraju, ki obsega občini Ajdovščino in Vipavo.

M.

TEKMOVALA TUDI OBČINA NOVA GORICA

PROJEKT O UREJENOSTI EVROPSKIH MEST

Nova Gorica je letos kot predstavnica Slovenije prvič tekmovala pri projektu o urejenosti evropskih mest. Gre za projekt, ki ga je zasnovalo evropsko združenje Entente florale. Urejenost mesta je ocenjevala posebna mednarodna žirija, ki je v ponedeljek, 7. t.m., prispela v Novo Gorico. Svoje delo je s pregledom okolja, to je ulic, parkov in drugih javnih površin, zelenic, splošne ureditve, čistoče in urejenosti in tudi z zbiranjem splošnih vtisov o celostni ureditvi mesta in skrbi prebivalcev za okolje, opravila v torek, 8. t.m. Kot predstavnik Slovenije je v ocenjevalni žiriji sodeloval Anton Schlaus.

V Novi Gorici so za urejanje okolja v zadnjih mesecih porabili okoli 55 milijonov tolarjev. Pri raznih delih je največji delež imelo podjetje Komunala. Župan mestne občine Črtomir Špacapan meni, da bi moralo biti tekmovalje predvsem spodbuda za to, da bi meščani Nove Gorice v prihodnje bolj kot doslej skrbeli za okolje, v katerem živijo.

V tekmovalju za najbolje urejeno evropsko mesto je imela Nova Gorica močno konkurenco, zaradi česar bi bila uvrstitev med prva tri mesta za Novo Gorico velik uspeh. Rezultati tekmovalja bodo objavljeni v kratkem.

M.

IZTERJAVA DAVČNIH ZAVEZANCEV

OBJAVILI SEZNAM 200 NAJVEČJIH DOLŽNIKOV

Slovenska vlada je na nekaj sejah obravnavala stanje državnega proračuna, kjer je zaradi porasta izdatkov nastal občuten primanjkljaj. Ob tem je vlada opozorila na nujnost hitrejše izterjave dolgov davčnih zavezancev. V državi dolguje okoli 52 tisoč davčnih zavezancev davkarji skupaj približno 87 milijard tolarjev.

Medtem je časnik *Slovenske novice*, ki ima največjo naklado v Sloveniji, v četrtek, 3. avgusta, objavil seznam dvesto največjih davčnih dolžnikov med fizičnimi osebami in podjetji v državi. Seznam je vzbudil veliko zanimanje in presenečenje, vendar tudi pri držki in proteste. Kljub pomislekom sta nekoliko okrnjen seznam, dopolnjen s komentarji, objavila 4. avgusta tudi dnevnik *Delo* in *Dnevnik*.

Direktor davčne uprave Slovenije Stojan Grilj meni, "da je pri 84 odstotkih pravnih oseb možnost izterjave majhna ali nična, le pri 16 odstotkih pa je možna." Veliko javnih in zasebnih podjetij, ki dolgujejo večletne zaostanke

davkov, je namreč propadlo ali pa so v tako slabem finančnem stanju, da država od njih ne bo mogla izterjati davkov.

Na omenjenem seznamu dolžnikov je veliko število znanih podjetij in zasebnih zavezancev. Med velikimi podjetji je na prvem mestu metalurška družba na Koroskem, ki dolguje nad 2 milijardi 230 milijonov tolarjev; še večji znesek, kar 2 milijardi 588 milijonov tolarjev, pa dolguje zasebni podjetnik iz Maribora. Med večjimi dolžniki pa je tudi znani televizijski zvezdnik.

Glede primernosti objave podatkov o davčnih dolžnikih je nastal spor med pristojnimi organi. Po mnenju direktorja davčne uprave Slovenije Stojana Grilja bi morali podatki ostati tajni, ker tako določa zakon. Nasprotno pa ministrica za pravostodje Barbara Brezigar in vladna služba za zakonodajo poudarjata, da za objavo podatkov o davčnih dolžnikih ni pravnih ovir oziroma zadržkov.

M.

PODATKI O HRANILNIŠTVU V ITALIJI

TRST NA TRETJEM MESTU MED HRANILNIMI POLOGI

Neka italijanska ustanova je pred kratkim objavila podatke o hranilništvu v državi. Statistični podatki so pač osnovani na golih številkah in razmerjih, vendar lahko marsikaj zanimivega povejo na posreden ali neposreden način. Čeprav se v državi, tako ugotavljajo, veča zanimanje za finančne operacije na borznem tržišču, je za veliko večino državljanov hranilna knjižica najbolj običajen način upravljanja z denarjem. Na osnovi analize hranilnih pologov kažejo statistični podatki, da ima vsak italijanski državljan v povprečju nekaj več kot 17 milijonov prihrankov, močno opazna pa je razlika med severnimi in južnimi italijanskimi deželami. V severnih deželah povprečje znaša 21,5 milijona, v Južni Italiji pa 10,2 milijona. Najmanj bančnih prihrankov imajo prebivalci Kalabrije in Moliseja, največ pa v Lombardiji. Ker so statistike pripravljali na ravni mest, je lestvica naslednja. Na prvem mestu je Milan, kjer naj bi v povprečju vsak občan imel 40 milijonov prihrankov, nato je večja pra-

znina, kar se višine prihrankov tiče, na drugem mestu pa je Rim z 28,7 milijona na prebivalca. Presenetljivo na tretjem mestu pa je Trst, s 25,1 milijona na prebivalca.

Sledijo po vrsti Bologna, Bocen, Trident, Novara, Parma in še vrsta mest iz Severne Italije, zlasti iz Lombardije, Emilie-Romagne in Veneta. Prvo mesto iz Južne Italije je Teramo na 58. mestu s 14,3 milijona prihrankov na prebivalca.

Zanimiv je tudi podatek, da se je v minulem letu za 10,8 % povečalo število novih tekočih računov in da se je zlasti v severnih italijanskih deželah za 7,1 % povečala dinamika poslovov z obveznicami, medtem ko so na jugu obveznice narasle za 4,7 %.

Ob vseh navedenih podatkih je vredno ugotoviti, da navedene podatke ne gre razlagati z večjim ali manjšim smislom za varčevanje, ampak preprosto z ugotovitvijo, da v Srednji in Severni Italiji ljudje več zaslužijo in da si lahko zato privoščijo, da si omislijo hranilno knjižico.

IZZIVALNA POBUDA

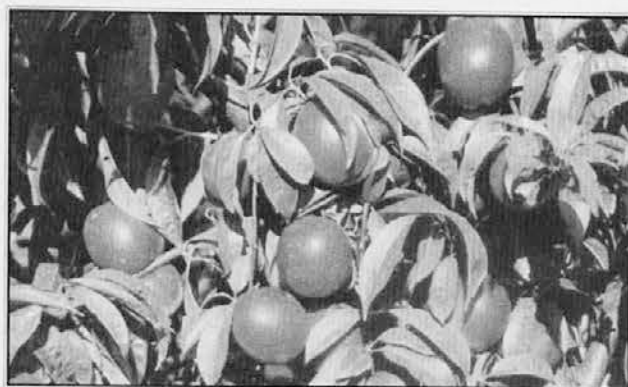
OBČINSKO ZAŠČITENI PRIDELKI

V dobi splošne globalizacije, ko je mogoče na Japonskem dobiti italijansko "pašto", kar pomeni, da se poplavi bogastvo prehranbenih navad in okusov po svetu, je zanimiva pobuda Združenja italijanskih občin, ki je sredi julija širšo javnost v deželi seznanilo s pobudo, da nameravajo predstaviti zakonski osnutek, ki bi uvedel tako imenovane proizvode iz občinskim poreklom. V primeru, da bi predlog prodrl, bi na tržišču lahko dobili živila, ki bi na nalepkah imela tudi posebno oznako, ki bi jamčila krajevni izvor, predvsem pa tipičnost proizvoda in seveda tudi določeno kakovost.

Z uvedbo občinskega zaščitene poretka bi zaščitili in ovrednotili krajevne proizvode in z njimi tudi proizvajalce, ki skrbijo za ohranjanje tradicionalnih oblik predelave in priprave živil ter posredno tudi za ohranjanje različnih okusov hrane, ki so drugače za vselej izgubljeni. Združenje italijanskih občin zbira zato podpise v podporo omenjenega zakonskega osnutka.

OD OSKRBOVANJA DO SKLADIŠČENJA

POLETNA OPRAVILA V SADOVNJAKU

Zaradi vremenskih razmer v spomladanskih mesecih, ko je drevje cvetelo in ko so se oblikovali plodiči, se letošnja letina sadja zelo razlikuje od kraja do kraja. Tako npr. je v južnejših ali bolj obalnih krajih skoraj povsem izpadla letina češenj, slabo so se oplodile tudi jablane in češnje, ostalo sadje pa je kar zadovoljivo dobro ocvetelo in se oplodilo.

Pri breskvah, marelicah, češpljah in slivah je verjetno na oploditev slabo vplivala tudi lanska suša, zaradi katere so se že lani slabo diferencirali cvetni brsti. Seveda to drži za nasade in drevesa, ki so redno oskrbovana in obrezovana, drugače gre za prepogost pojav izmenične rodnosti, ko sadje ne rodi tudi zaradi neustreznega obrezovanja in gnojenja. Spomladanske vremenske razmere, ko smo imeli najprej ob cvetenju vlago in moč, nato pa maja in junija sušo, so ustvarile slabše pogoje tudi za skladiščenje sadja, zlasti jabolk in hrušk. Na kakovostno skladiščenje odločilno vpliva trpežnost plodov, se pravi tudi olupka sadja. Zato je važno, da sadje takoj po oploditvi dobi dovolj kalcija. Analize kažejo, da ga največ asimilira prav v tem prvem obdobju, a seveda, če je vreme sončno in če

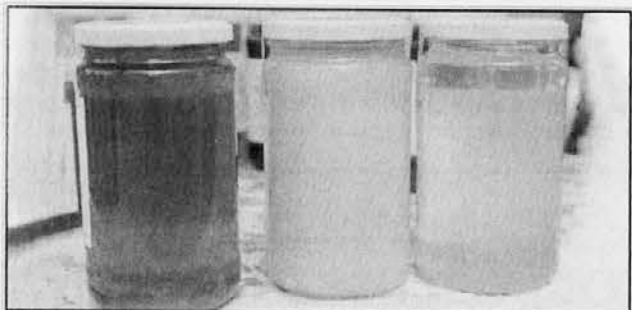
je v zemlji dovolj vlage. Letos je bila v tisti rastni dobi suša, zato je kalcija v sadju precej manj. Da bi omilili težave, priporočajo škropljenje dreves z raztopino kalcijevega gnojila. To velja seveda za zimske sorte sadja, ki ga navadno skladiščimo za ozimnico. Pomanjkanje kalcija bomo omilili tudi tako, da v sedanjem času pohitimo s poletno rezjo. To je važno zlasti pri vseh bujno rastočih sortah. Odrezali bomo vse bohotivke, se pravi tiste poganjke, ki rasejo navpično iz vej, ker črpajo moč drevesu. Pustili bomo in pripognili v zaželeno smer pa tiste, ki jih mislimo uporabiti za nadaljnje oblikovanje krošnje. Navpične poganjke, ki rasejo iz stranskih vej, upognemo, ker bi drugače preveč oslabili celotno vejo, sam poganjek pa ne bi rodil, ker je prebujne rasti. Za oblikovanje cvetnih brstov je namreč važno, da drevo lahko izkoristi hrano, ki ostaja v poganjkih. Če je poganjek navpičen, vsa hranljiva snov, ki nastaja v listih, odteče v koreninski sistem in v les, tako da sam poganjek nima dovolj hrane, da bi oblikoval cvetne brste. V pripognjeni veji pa hrana nima tako prostega pretoka in je dovolj ostane, da se diferenciacija brstov bolje razvije tudi v korist cvetja in

torej večje možnosti oploditve. Pri upogibanju poganjkov bomo pazili, da bomo naredili trden voz, ki pa ne bo pretisnil lubja, ker bi se sicer prekinil pretok hranljivih snovi, kar pomeni, da bi vejica propadla. Zato bomo tudi pregledali vezave, ki smo jih naredili spomladi, ko smo komaj posajene sadike privežali na kol, da jih ne bi veter ali kaka druga sila polomila. V primeru, da je vezava že tesna, jo bomo prevezali, da se ne bo več dotikala lubja.

V sadovnjaku tudi sproti pobiramo gnijoče plodove. Zlasti breskve, hruške, češnje in jabolka, ki gnijejo na drevesu, pobiramo in jih odstranimo iz nasada. Sadno gnilobo povzroča glivica monilije, ki lahko naredi na sadju precej škode. Ogroženo je zlasti sadje, ki ima zaradi toče, vetra, žuželk - zlasti os ali zavijača - poškodovano povrhnjo kožico. Tudi sadje, ki ga je napadel škrlup, je podvrženo gnitju, ker ta glivična bolezen povzroča razpoke v plodovih, skozi te rane pa prodre sadna gniloba. Zato bomo gnijoče sadje z drevesa pobrali. Pobiramo tudi plodove, ki so padli na tla in jih odnesemo iz nasada ali sežgemo. Proti sadni gnilobi se torej najbolj učinkovito borimo tako, da preprečujemo vzroke, ki omogočajo širjenje glivice. Vedeti moramo sicer, da niso vse sorte enako podvržene napadom škrlupa, zato so te manj podvržene tudi sadnemu gnitju. Vsekakor pa bomo poskrbeli, da bomo spomladi pravočasno škropili proti škrolupu. Redno moramo tudi pregledovati sadje, ki smo ga že skladiščili v shrambi, saj se gniloba pojavlja tudi v teh okoliščinah, če smo skladiščili okužene plodove.

LEPI USPEHI TUDI KRAŠKIH ČEBELARJEV

RAZSTAVA MEDU V SACILEJU

V dneh okrog Velikega šmarna se Sacile že stoletja spreminja v živahno sejmsko središče, ki privablja ljudi od blizu in daleč. Tudi letos, ko bo na vrsti 727. "Sagra dei osei", bo tako. Že štirinajsto leto pa je ta zgodovinski sejem tudi priložnost za srečanje čebelarjev, ki ga prireja čebelarški konzorcij iz pordenonske pokrajine v sodelovanju z vsedržavnim združenjem pokusovalcev medu ANAM, saj priredijo nagradno razstavo medu, ki se je radi udeležujejo čebelarji iz vse dežele Furlanije-Juljske krajine.

Med razstavljalci je že vrsto let tudi več čebelarjev s Krasa, ki so doslej na tem natečaju dosegli zelo laskave uspehe in priznanja, saj je med, ki ga čebele proizvajajo na Krasu, zelo bogat in okusen. Med vsemi naj bi omenili le rešeljikov med, ki je gotovo posebnost v širšem italijanskem prostoru. Sama razstava in nagradni natečaj se bosta začela v petek, 18. t.m., končala pa v nedeljo, 20. avgusta. Tega dne dopoldne bo na vrsti tudi nagradovanje čebelarjev, ki so predstavili naj-

boljše vzorce. Istočasno bo na sporedu tudi 6. nagradni natečaj za slaščice, likerje ali druga živila, ki jih lahko pripravimo iz medu. Gre za pobudo, s katero želijo čebelarji seznaniti čim širši krog ljudi z različnimi možnostmi uporabe medu v prehrani.

Srečanje čebelarjev v Sacileju je vsekakor važna priložnost tudi za ovrednotenje kraškega čebelarstva. Za čebelarje pa je pomembno tudi vsedržavno srečanje, ki bo od 8. do 10. septembra v Montalcinu pri Sieni, kjer bodo prisotni čebelarji iz vse Italije. Po uradnih podatkih v državi deluje kakih 75.000 čebelarjev, ki oskrbujejo milijon in dvesto tisoč panjev. Letošnja bera pa je v povprečju zadovoljiva, saj bo znesla kakih sto tisoč stotov medu različnih vrst. Akacija je letos nekoliko slabše medila, bolje je bilo z bera medu na kostanju, ostala paša pa je bila zelo različna in pogojena po krajevnih vremenskih razmerah. Italijanski čebelarji pa so zaskrbljeni zaradi carinske sprotitve za med iz Romunije in Bolgarije in ohranitev le 10% carinske

pristojbine za med iz Madžarske. Iz teh držav naj bi v Italijo prišlo kakih 40.000 stotov medu. Zlasti pa so čebelarji zaskrbljeni, ker Evropska zveza še ni priznala oznake za čisto deviški med oziroma oznake o zajamčenem tradicionalnem proizvodu, ki naj bi jamčila kakovost domače proizvodnje in posledično tudi možnost boljšega trženja pridelka.

RONKE: LEPO NARAŠČA POTNIŠKI PROMET

V primerjavi z lanskim letom je v prvi polovici letošnjega leta potniški promet na deželni letališču v Ronkah narasel za 3%. Letališke oblasti ugotavljajo, da je treba rezultat pripisati povečanemu notranjemu letalskemu prometu za Rim in Milan, ki je v teh prvih šestih mesecih narasel za 6% v primerjavi z istim obdobjem lani. Mednarodni letalski promet z letališča pa je v bistvu ostal v prejšnjih razsežnostih. Zelo pozitivno ocenjujejo zveze z Münchnom, ki jih vzdržuje družba Dolomiti; zelo dobro se utrjujejo tudi nove povezave z Tirano in Timisoaro v Romuniji. Redna in dovolj uspešna je tudi nova povezava z Beogradom. Z novimi zvezami je ronško letališče nadomestilo izgubo, ki jo je utrpelo ob prekinitvi poletov za London. Na področju tovarnega letalskega prometa pa je obseg blaga narasel za 4,76%.

CELOVEC: NA JESENSKEM SEJMU DVAJSET DRŽAV

Od sobote, 12., do 20. avgusta bo v Celovcu potekal jesenski sejem, zelo uveljavljena sejmska prireditve v Avstriji. Svoj prihod je napovedalo 670 razstavljalcev iz 20 držav. Sejmišče obsega 90 tisoč m² razstavne površine in je že vse razprodano. Letos bodo večjo pozornost namenili novostim s področja računalništva. V ospredju bodo novosti s področja sodelovalnih oblik v kmetijstvu, poseben oddelek bo namenjen gradbeništvu, drugače pa so organizatorji poskrbeli tudi za prikaz ljudske dediščine, različnih regij in dežel, ki so prisotne na sejmu, ko bodo nudili tudi koncerte skupin iz teh krajev. Letos bodo posebno razstavo namenili Egiptu in tamkajšnji turistični ter obrtniški ponudbi. Kot je običaj za take prireditve, so organizatorji poskrbeli tudi za nov park z zabavami in bogato gostinsko ponudbo.

GLIVICE, KI ŠKODIJO CVETJU

Glivične bolezni ne napadajo samo trt in sadnega drevja, pojavljajo se tudi na cvetju in nam zagrenijo veselje z rožami.

V sedanjem času npr. napada vrtnice pepelasta plesen. Prepoznamo jo po sivobeli prevleki, ki jo lahko obrišemo s prstom. Napadeni listi, popki in tudi mlajša stebelca se nato posušijo. Najbolj enostavno se proti tej bolezni borimo tako, da napadene liste in ostale dele rastline odrežemo in jih uničimo. Lahko pa tudi uporabimo različne kemične pripravke za boj proti tovrstnim boleznim. Najbolj pogosto uporabljamo škropiva, ki delujejo na osnovi bakra.

Vrtnice v tem času napada tudi pegavost. Imenujemo jo tudi črna listna pegavost; gre za glivico, ki se zelo hitro

razvija ob toplem in vlažnem vremenu. Na gornji strani listov opazimo črne pege z nazobčanim robom. Napadeno listje rumeni in odpada. Tudi proti črni listni pegavosti uporabljamo iste pripravke kot za boj proti sivi plesni oz. peronospori vinske trte. Važno je, da vrtnice poškropimo preventivno, to pomeni, da ukrepamo v 48 urah po kaki večji padavini in ko je temperatura nad 15 stopinj.

Zelo važno preventivno sredstvo, ki nam bo preprečilo marsikatero težavo s tovrstnimi boleznimi, je redno obrezovanje grmičkov vrtnic in tudi bolj skromno gnojenje z dušičnimi gnojili, ki spodbujajo bujno rast in zaradi tega ugodnejše mikroklimatske razmere za razvoj glivičnih bolezni.

SLOVENIJA

PONUDNIKI NA VIPAVSKI
VINSKI CESTI

Razvojna agencija v Ajdovščini je na vinski cesti po Vipavski dolini uvedla seznam t.i. dežurnih ponudnikov vinske kapljice, ki so na voljo turistom, ko potujejo čez to območje. V mesecu avgustu so tako dežurne kmetije z vinskimi kletmi v Šmarjah, Dolenjah, na Erzelju, Gočah, na Slapu in v Brjah. Pri ponudnikih je mogoče dobiti bodisi kakovostna vipavska vina, katerih blagovna znamka ima napis *V burji in soncu porojeno vino*, kot tudi jedila. Na vipavski vinski cesti ponuja vina lastnega pridelka okoli 100 kmečkih gospodarjev.

V KMETIJSTVU ŠKODA
ZARADI SUŠE

Po podatkih, ki jih je objavilo ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, je suša v mesecih juniju in juliju v Sloveniji povzročila za 16,969 milijarde tolarjev škode. Podatke so zbrale komisije po občinah. Največ škode je suša povzročila na Štajerskem in v Prekmurju, po občinah pa v Žalcu in v Ormožu. Pričakujejo, da bo slovenska vlada kmalu sprejela predlog interventnega zakona o ukrepih, ki naj bi ublažili posledice omenjene naravne nesreče. Prizadetim kmetovalcem bodo odpisali del davkov in drugih obveznosti, del škode pa bodo odpravili v denarju. V slovenskem proračunu so za odpravo posledic suše določene približno tri milijarde tolarjev sredstev.

KAKOVOSTNA PŠENICA
V VIPAVSKI DOLINI

V Vipavski dolini je letošnja suša sicer povzročila posledice in škodo v kmetijstvu, toda pšenica ni bila občutneje prizadeta. Pridelek te poljščine je bil sicer nekoliko nižji, zato pa je bila pšenica zelo dobre kakovosti. Kmetijska zadruga v Vipavi jo je od svojih članov odkupila okoli 1.100 ton, pšenico pa je prodala družbi Mlinotest v Ajdovščini za njene potrebe. Kmetom so en kilogram pšenice plačali po 26,50 tolarjev, pridelovalci pa bodo prejeli tudi poseben dodatek za kakovost te poljščine.

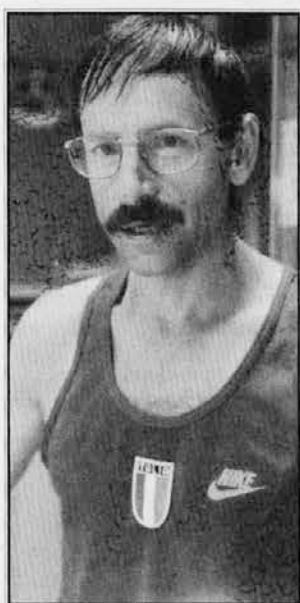
V ZALOŠČAH SIRARNA
ZA KOZJE MLEKO

V Zaloščah pri Dornberku sta zakonca Nevjo in Ana Jarc odprla prvo sirarno v Vipavski dolini, v kateri izdelujejo razne izdelke iz kozjega mleka. Imata čredo 40 koz, njihovo število pa bosta še povečala. Namolžeta okoli 90 litrov mleka na dan, ki daje kakih 8 kg sira. Kupci, ki prihajajo iz okoliških naselij, a tudi iz bližnjih krajev v Italiji, lahko v podjetju zakoncev Jarc nabavijo razne vrste sirov, namaze in tudi sveže kozje mleko. Prodajata pa tudi mlade kozličke, ki so po zatrevanju ljubiteljev velika kulinarčna specialiteta. Za gojenje koz imata Nevjo in Ana Jarc v svojem gospodarstvu oz. družinskem podjetju skoraj 3 ha pašnikov in drugih površin. Mestna občina Nova Gorica je njuno pobudo podprla s prispevkom 800 tisoč tolarjev iz sklada t.i. nepovratnih sredstev.

ATLETIKA

FABIO RUZZIER NADVSE
USPEŠEN

Tržaški hitrohodca Fabio Ruzzier je konec prejšnjega tedna ponovno želel pomembna uspeha, in to kljub temu da je star že 47 let. V Montheyu v Švici je namreč zmagal na tamkajšnjem odprtem prvenstvu v hoji navkreber (Švica je še edina država, v kateri poteka tako prvenstvo). Ruzzier, ki je zastopal klub Atletica Gorizia, je kljub desetim odstotkom vzpona na 11,8 km dolgi progi in poletni vročini za sabo pustil ostalih 41 tekmovalcev, ki so prihajali iz Švice, Francije in Italije, nekateri izmed njih pa so bili skoraj 30 let mlajši od našega hitrohodca. Drugo in tretje mesto sta zasedla švicarska tekmovalca Raymond

Buffet in Oliviero Bianchi. To je bila Ruzzierjeva druga zmagica na švicarskem prvenstvu, saj je prvič zmagal pred štirimi leti v Sionu.

Fabio Ruzzier pa je bil uspešen tudi na mednarodnem mitingu, ki je potekal v nedeljo, 6. t.m., na Trbižu. V hoji na 3.000 metrov je zasedel končno drugo mesto s časom 13 minut, 29 sekund in sedem stotink. Prehitel ga je le Francesco Driussi, ki je tekmoval za videmski klub Malignani. Na trbiškem mitingu je tekmoval tudi slovenski tržaški skakalec v daljino Igor Sedmak, ki zaradi fizičnih težav ni skočil dlje od razdalje 6,22 m in bil na koncu osmi.

ROLKANJE

BOGATČEVA IN SULLINI
STA SE IZKAZALA

Konec prejšnjega tedna je v Valoisu v Franciji potekalo četrto tekmovalje, veljavno za svetovni pokal v rolkanju. Tudi tokrat so se tekmovalci udeležili mladi člani Športnega društva Mladina, in sicer Mateja Bogatec, Mateja Paulina in Eros Sullini, ki so ponovno želi lep uspeh.

V petek, 4. t.m., je bil na sporedu tek v reber na 10 kilometrov dolgi progi s 600 metri višinske razlike. V kategoriji mladink je Mateja Bogatec osvojila peto mesto s časom 44 minut, Mateja Paulina je bila sedma s časom 46 minut, Eros Sullini pa je v kategoriji mlajših mladincev zasedel deveto mesto.

V soboto, 5. t.m., pa je potekalo tekmovalje v sprintu na 200 metrov. Mateja Boga-

tec je osvojila absolutno tretje mesto, za Nizozemko Stroblovo in Poljakinjo Djakovicevo. Tudi Eros Sullini je v svoji kategoriji osvojil prav tako tretje mesto, medtem ko se Mateja Paulina ni uspela uvrstiti v finalni del tekmovalja.

Vsekakor so uspehi kriških mladih športnikov izjemnega pomena za ves naš zamejski šport, saj ponovno dokazujejo, da se z vztrajnim delom, odrekanjem, močno voljo in dobro telesno pripravljenostjo lahko tudi mladi iz naših vrst uveljavijo na mednarodnem področju. Še posebno je to hvalevredno, ker gre za športno panogo, ki ne spada med zvoneče športne zvrsti, in zato našim mladim športnikom iz srca čestitamo.

ZA OŽIVITEV KANINSKE ŽIČNICE

SPODBUDA ZA SOVLAGATELJE

MIRAN MIHELIC

Nova slovenska vlada se je takoj po nastopu zavzela za posoški turizem, saj je že kazalo, da bo vse pobral stečaj. Ob zagotovljenih državnih sredstvih so lahko konec julija demontirali dele žičnice, ki jim je potekel rok. Do 4. avgusta so jih s helikopterjem (na sliki) prepeljali v dolino in sedaj so na servisiranju v Franciji. Sredstva, ki so jih zagotovili vlada in solastniki žičnic, bodo zadostovala za zadošitev predpisom in žičnica bo lahko to zimo obratovala.

Sredstva so v zadnjem trenutku in le z minimalno zamudo omogočila začetek demontaže delov kaninskih žičnic in transport v Francijo. Od tam jih bodo do jeseni na podoben način pripeljali spet do stebrov. Računajo, da bo menjava delov, ki jim je potekel rok, z novimi stekla že septembra. V primeru normalnega vremena bo smuka na Kaninu tudi letos možna ob Božiču. Po zagotovilih pristojnih bodo sredstva dobili iz več virov. Vlada je v zvezi s tem svojo obljubo izpolnila, saj je

sprejela več sklepov, ki se nanašajo na žičnice Kanina in Vogla. Zamenjali bodo tudi 55 kabin, tako da ostane za zamenjavo v naslednjem letu le še 105 kabin.

Zaenkrat je v tukajšnjem turizmu še negotov iztržek. Kampi so bili pretekli teden zasedeni 85-90%. Pomemben korak in poizkus so naredili v hotelu Alp, kjer je sedaj penziona za skoraj 50% cenejši od bližnjega hotela Kanin in obisk se je povečal. Večinoma imajo tuje goste in so z zasedenostjo ta trenutek zadovoljni.

Kot sta povedala sedanj in bivši župan, ki še vedno deluje v skupini za pomoč razvoju kaninskim žičnicam, so z naglim ukrepanjem nove vlade v zadnjem trenutku rešili žičnice stečaja in tukajšnji turizem najnevarnejšega razpleta. Dosedanje kredite je namreč spremenila v svoj la-

stniški delež. S tem postaja tukaj država večinski lastnik v celotnih žičnicah. To je vsekakor spodbudno in solastniki jemljejo kot znamenje garancije za nadaljnje naložbe, saj pričakujejo, da bo podpirala tudi v bodoče. Letos so zaradi demontaže delov žičnice onemogočeni transporti. Drugo leto to ne bo problem, saj bodo lahko po žičnici preva-

žali material in ljudi. Glede na te dogodke postajajo lahko v tukajšnjem turizmu realnejši optimisti. Tukaj so že obupavali nad gluhostjo LDS-ove vlade. Pravzaprav si skoraj ni mogoče zamisliti, čemu je bilo to podobno, da se prejšnja vlada ni zganila ob dejstvu, da tudi na italijanski strani Kanina nadaljujejo z izdelavo projektov v smeri povezave obeh

sistemov, ker se v tem primeru obetajo mednarodna sredstva za obmejni razvoj.

Leta 2004 bo v Kanalski dolini športna univerziada in smotno bi bilo, da bi bila povezava smučišč že urejena. S tem ciljem je delegacija bovške občine pripravila sestanek s solastniki. Ponudila je nadaljnjo dokapitalizacijo v žičnice z občinske strani. S to potezo želi spodbuditi lastnike k enakemu pristopu sovlaganja. Z bistveno drugačnim pristopom države postaja posoški turizem bolj vabljen za nadaljnja vlaganja in nove poslovne navezave.

Domači turistični dejavniki so izčrpani od vlaganja v sanacijo, vendar se zavedajo, da je nadaljnji razvoj žičnic in tukajšnjega turizma močno odvisen tudi od tega, kako se bodo v razvojne projekte vključili tudi sami; zlasti kako bosta organizacijsko sposobna Lokalna turistična organizacija in Posoški razvojni center obuditi projekte iz načrtov v življenje.

MLADI MLADIM

ŠE IZ PRIROČNIKA POLETNIH ZAPELJEVALCEV

SONCE IN ŠPORT ZAVEZNIKA
SEX-APPEALA

Poletje je idealen čas za rekreacijo, gibanje, šport. Radi zahajamo na morje, kjer plavamo, surfamo, igramo beach volley, tenis ali kak drug šport, ki je tipičen za plaže in kampje. Drugi imajo raje gore z očarljivimi sprehodi v naravi ali pa z zahtevnejšimi pohodi in plezanjem.

Če je po eni strani vsem jasno, da take vrste dejavnosti koristijo našemu zdravju, marsikdo po drugi strani ne ve, da je fizična aktivnost zelo pomemben adut, ko gre za iskanje partnerja ali partnerice. Vsak izmed nas ima namreč v sebi skrit nekakšen ostanek primordialnega instinkta, ki je

prisoten tudi pri drugih živalskih vrstah in ki nam v podzavest vriva prepričanje, da je za nas najboljši partner tisti, ki bo sposoben skrbeti za nas in za našo družino. Dekleta bo torej instinktivno privlačil močan in zdrav moški, fante pa bo privlačilo čilo, materinsko dekle. Tu ne gre za lepoto, pač pa za sposobnost skrbeti za nadaljevanje lastne vrste.

Antropologi ugotavljajo, da je značilnost fizične moči oziroma zdravja kriterij za privlačnost med spoloma in da je ta kriterij zelo prisoten v vseh tipih družbe. Seveda se v času in prostoru podreja raznim modam. Pomislimo na primer

na zagorelost in obline pri ženski. Zagorelo in lepo telesno razvito dekle bi na začetku stoletja zamenjali za kako ubogo kmetico, ki cel dan dela na polju, danes pa za zdravo, bogato in športno dekle.

Primitivni model vsiljuje idealnega moškega, ki je fizično močan, in idealno žensko, ki je suha in gibčna. To pa zato, ker je v naših genih ostala sled iz prazgodovine, ko je imel moški nalogo, da je svojo ženo - in celo otroke - prevažal na ramenih. Pri ženskah pa tudi obline ne škodijo, saj moškega spominjajo na materinskost. Presenetljivo je, kako ti modeli še vedno delujejo na

našo podzavest tudi v moderni družbi. Pomislimo samo na to, koliko parov poznamo, pri katerih si je visok in močan moški izbral majhno in suho dekle.

Katere so torej značilnosti, ki instinktivno privlačijo moške oziroma ženske: pri ženskah so to poudarjeni boki in prsi, fizična agilnost, potreba po tem, da jo nekdo zaščiti, vloga plena. Pri moških pa mišičavost in širok prsni koš, fizična moč, sposobnost nuditi zaščito in varnost, vloga lovca. Pri obeh spolih pa je privlačen vtis zdrave in mlado- stne osebe, gladka in mehka koža, osebni vonj. Če iz vsega tega potegnemo nek zaključek, si velja zapomniti, da je poletje idealen čas za to, da si nabere energijo, da se razgibamo, da se (zmerno) iz-

postavimo sončnim žarkom. Lepa barva kože, lepo oblikovane mišice, spočitost in sproščenost bodo namreč predstavnikom drugega spola dale vtis, da ima pred seboj zdravo, čilo osebo in torej tudi privlačno.

Toda ne smemo si predstavljati, da je podoba o tem, kdo je seksi oz. privlačen, odvisna samo od instinkta in od pradačne podobe o ženski in moški vlogi v družbi. Na to podobo vpliva še veliko drugih elementov, ki so povezani tako z našimi instinkti kot tudi z rituali, ki jih le delno najdemo tudi pri živalskih vrstah, in pa s kulturo, ki je izključno človeška. Toda o tem kaj več prihodnjič. Do takrat vam prijetno razgibanje in sončenje želi

VAŠA BIBA

STRES NAJ NAS NE SPREMLJA MED ODDIHO

MED VERSKIM PRAZNIKOM IN POČITNIŠKO MRZLICO

JANEZ POVŠE

Kot da se je celoletni delovni ritem, ki človeku komaj pušči do sape, polastil tudi počitnikovanju. Milijoni turistov v milijonih avtomobilov se odpravljajo z domov v bližnje ali daljne kraje. Niti podvojene avtoceste ne bi mogle odpravljati neznosnih prometnih zastojev. Turizem je v zadnjih letih vsaj v razvitem svetu naravnost eksplozivno narasel, v vsem tem množičnem premikanju ljudi pa je čutiti hlastnost delovnih mesecev. Hlastnost, ker je počitniške dneve nujno dobro izkoristiti, ker

se je treba spočiti za vsako ceno, od prejšnje jeseni smo čakali na to priložnost in se je veselili, mnogokrat nam je dajala moč in spodbudo sredi sivih zimskih tednov. Skrajni ritem časa nam torej vlada, kadar delamo, pa tudi kadar ne delamo. Pred nekaj leti so izvedenci pričeli opozarjati na stres, ki ga človek doživi, ko se spet vrne na delo, po novem opozarjajo na stres, ki ga človek doživi, ko preneha delati in prične z dopustom. Velika sprememba je tista, ki je obremenjujoča, zato je še kako priporočljivo biti previden do

zaslužnega brezdelja.

Toda v vsem tem množičnem turističnem izbruhu je nekaj, česar nikakor ne bi smeli pozabiti omeniti. Čudovito je namreč, da si lahko toliko ljudi privoščijo oddih, da se je torej število počitnikovalcev tako strašno povečalo. Čudovito je, da je vse več tistih, ki si počitnice lahko privoščijo, in vse manj onih, ki jim to ni omogočeno. Nema je prav v tej dostopnosti počitnikovanja najlepši pomen in smisel množičnega dopustništva.

In prav zaradi neprijaznega ritma časa, ki nas hoče pre-

ganjati tudi tedaj, kadar ne delamo, je verjetno nujna tako imenovana kultura prostega časa. Kultura oddiha, ki je dobrotna in nam želi pomagati. Predlaga nam, naj se zaslužnim prostim dnevom prepuščimo z razsodnostjo. Priporoča nam, da se tudi v prostih dneh vgnezdimo tisti nemir, ki nas spremlja in preganja skozi vse leto. Celo več, dopoveduje nam, da se nas bo ta zlohotni ritem polastil še na počitnicah, v kolikor se mu ne bomo odločno izmaknili. In namesto da bi bili srečni in sproščeni, bomo nemirni in vzkipljivi ali celo nestrpni do bližnjega, z eno besedo, se ne bomo mogli umiriti, v tolikšni meri se je v nas vtisnilo delovno leto, da se njegovih posledic ne moremo otresti. S pomočjo kulture prostega časa pa se bomo mogli hitreje razbremeniti, toliko bolj nam je lahko verski praznik v odločilno oporo in sprostitev notranjo spodbudo. Če ne drugače, z njegovo pomočjo spet najdemo mir v samem sebi in s tem z vsemi, ki so okrog nas. In ob tem dragocenem doživetju se več kot verjetno spomnimo odgovora na večno vprašanje, kaj je namreč najvažnejše, kaj je najbolj bistveno. Najvažnejši je iskren stik z bližnjim, za katerega med dolgim delovnim letom nismo imeli dovolj časa.

ZNAMENITOSTI TRNOVSKEGA GOZDA

MRAZIŠČE SMREČJE

HARJET DORNIK

Z zadnjim zapisom pred poletnim oddihom vas želimo opozoriti še na eno manj obiskano trnovsko zanimivost, ki pa je prava oaza za biotsko raznolikost. To je Smrečje, eden od osmih gozdnih rezervatov Trnovskega gozda, ki leži na nadmorski višini 1017 do 1069 m prav v osrčju domačega naravnega spomenika. Razteza se na površini 96 ha in je poraščen z združbo mraziščne smrekovega gozda, ki je v Sloveniji prav redka.

Smrečje je tipično mrazišče z lepo izraženim temperaturnim in rastlinskim obratom. V jasnih, hladnih, predvsem zimskih, spomladanskih in jesenskih nočeh se hladni zrak s pobočij steka v globel in ustvarja več deset metrov debelo plast. Posledica nižjih temperatur na dnu je rastlinski obrat, ko okoliški jelobukov gozd (*Abies-Fagetum* *dinaricum*) prehaja proti dnu v mraziščni smrekov gozd (*Luzulo albidae-Piceetum*), in sicer kar v treh podvrstnih oblikah. Prva podvrsta je s šotnim mahom (*Luzulo-Piceetum sphagnetosum*) in se nahaja v vrtačah in drugih globelih z več talne vlage; druga z dvolistno senčnico (*Luzulo albidae-Piceetum* *maianthemetosum*) se razvija na sončnem dnu doline; tretja z

bukvijo (*Luzulo albidae-Piceetum fagetosum*) pa v višjih manj mraziščnih in bolj karbonatnih tleh. V tem gozdu močno prevladuje smreka (87%), delež ostalih drevesnih vrst je majhen (bukev 6%, jelka 4%, gorski javor 2% in jerebika 1%). Lesna zaloga je 192 m³/ha, letni prirastek pa 43 m³/ha. Povprečna višina dreves je med 25 in 35 m. Stabilnost in zdravstveno stanje tega gozda pogosto ogrožajo močni vetrovi, ki so zlasti v letih 1988 in 1993 pustili vidne posledice na 30 ha površine. Po katastrofalnih vetrovih, ki poleg tega področja pošteno opustošijo tudi Nagnovec in Mrzlo drago, pa se samodejno sprožijo naravni mehanizmi, ki počasi, a vztrajno vračajo gozd na prizadete ogolele površine.

Gozdni rezervat je načrtno prepuščen naravnemu razvoju brez gospodarskih posegov človeka. V rezervatu ni dovoljeno nabiranje gob, zelišč in plodov, postavljanje panjev za čebele, izvajanje lova in gradnja lovskih prež. Namenjen je le spoznavanju delovanja gozda v ostrih klimatskih razmerah v mrazišču, in ohranjanju pestre naravne skupnosti, pa tudi ljubiteljem narave, ki poleg gozdnega miru znajo občudovati in ceniti tudi take naravne posebnosti.

GLOSA

O letovanju

JURIJ PALJK

O letovanju predvsem zato, da ne bomo ponovno pisali o počitnicah, sredi katerih smo tudi mi, saj s to številko zapiramo naše uredništvo za dva tedna in se bomo spet srečali na teh straneh v četrtek, 31. t.m.

Skorajda ni dneva, da ne bi srečali znanca ali prijatelja, ki se odpravlja na letovanje ali pa se je s počitnic že vrnil. Tudi letos so na vrhu najbolj priljubljenih krajev za počitnikovanje lepe obale Jadrana, kjer da se te dni kar tre sonca in morja željnih turistov. Tudi hrvaška Istra je polna tujih gostov kot že dolgo ne, prav tako pravijo, da je letos veliko tujih gostov v Dalmaciji kot tudi na slovenski obali. Televizija vsak dan vdira v naše domove s posnetki več kilometrov dolgih vrst avtomobilov, v katerih se v peklenski vročini ali pa v hudem dežju začenejo radostni trenutki sodobnih počitnic...

Morda je neverjetno že dejstvo, da "moramo" na počitnice domala vsi takrat, ko je to nekako določeno, se pravi: poleti večina zato, ker da je morje zdravo, sonce pa da koristi, če ga le ni preveč, pozimi pa predvsem tisti, ki to zmorejo, saj je znano, da je smučanje drag šport, in mimogrede nam povedo še to, da je smučarja slovenski narodni šport. Tisti, ki se z njim ne ukvarjajo, pa nerodno molčimo, ko poslušamo kranjske prijatelje, ki hodijo "v Madonno smučat", ali pa goriške znan-

ce, ki vedo povedati, "da je gotovo najbolj prestižni smučarski kraj Moso". Če ne veste, kje sta ta dva letovišarska kraja, vam ne preostane drugega, kot da se postavite v našo vrsto, vrsto tistih, ki molčimo.

Tako se sodobni človek odpravlja na pot takrat, ko grede na pot tudi drugi; ne hote in tudi hote pride v dolge kolone vozil, v katerih čaka, da bo končno prispel v kraj, kjer naj bi se na počitnicah oddahnil od vsakdanjega utrujajočega dela in hitrega ritma današnjega življenja. Največkrat pa ni tako, saj se nemalokrat sliši, kako se ljudje po počitnicah pritožujejo/mo, češ: "Če bi vedel, da bo tako, bi raje ostal doma!" Nezačuden je, da med nami vedno več in vprašanje je, ali bi jih nas bilo manj, če bi vsi po vrsti ostajali doma in ne bi "šli iskat nesreče po svetu", kot pravi ob pogledu na dolge vrste avtomobilov dobri znanec, ki je med dopustom najraje doma. Sam tudi pove, da je rad doma predvsem zato, ker ne ve, kje bi se bolje počutil; "in tudi množic ne mara, kaj šele dolgih zastojev na avtocestah."

Že slavni Pascal je zapisal, da skoraj vse težave človeka doletijo zato, ker ne zna biti lep doma, v svoji sobi, ampak lazi gor in dol po svetu. Sedaj zelo znani britanski svetovni popotnik in iskri pisec Bruce Chatwin je celo napisal

knjigo o nemiru, ki žene sodobnega človeka, da nima občutka na domu, ampak si nenehno želi potovati, podobno kot so to nekoč počeli njegovi nomadski predniki.

Časi latinskega pojmovanja koristnega počitka, "otium", so torej mimo in zares si danes skorajda že bela vrana, če sedu poveš, da boš za dopust kar doma, ker boš prebelil stanovanje, prebral nekaj knjig, morda kaj okrog hiše postoril ali pa si samo vzel nekaj časa zase in za bližnje, morda bolehnne starše ali sorodnike, ki jih čez leto ne vidiš, ali pa boš šel večkrat na sprehod v naravo, ne da bi za to moral najprej sedeti v avtomobilu več ur.

Kakšnega koristnega navsveta vam seveda ne dajemo, morda samo to, kar nam je pred časom rekel znanec iz Turina, ki je prvič prišel v naše kraje in smo ga napotili v bližnjo Slovenijo, ki je ni poznal. Ves navdušen se je po dveh dnevih izletu vrnil in povedal: "Zares ne razumem ljudi tu pri vas, ki odhajajo na počitnice daleč proč, ko pa imajo Slovenijo tako blizu! Toliko miru in zelenja, dreves, čiste in neokrnjene narave, rek, jezer, gora in potočkov, lepih krajev in prijaznih ljudi, kot jih je v Sloveniji, še nisem srečal. Kam hodijo od tod ljudje letovat? V Sloveniji ni nobene gneče in niti kričanja; takih gozdov v svojem življenju še nisem videl." Potem je pomolčal in dejal: "Ja, najbrž je res, da vsega tega ne ceni in ne vidi, kdor ima ves ta Božji dar pred nosom!"

Tukaj so zares nebesa bližja!

Svete Višarje.

Odkrijte čarobni svet, kjer se narava in duh stapljata v čudovito doživetje. Spoznajte, kako enostavno e priti semkaj, dovolj je stopiti v kabino žičnice.

ŽIČNICA V OVČJI VASI (VALBRUNA)

2 minuti od avtocestne postaje na Trbižu

Vsak dan od 17. junija do 10. septembra

Urniki:

Delavniki 9.00 - 17.15 • Prazniki 8.30 - 18.15

Sobote in nedelje 3., 4., 10., 11. junij

16., 17., 23., 24. september

30. september, 1. oktober

Cena za organizirane skupine, najmanj 25 oseb

14.000 ITL

JUBILEJNA CERKEV ROMARSKO SVETIŠČE SVETE VIŠARJE

Urniki Svetih Maš:

Delavniki 11.00 - 12.00

Nedelje in prazniki 10.00 - 11.00 - 12.00 - 15.00

PROMOTUR

telecobina

MONTE

SANTO

LUSSARI

ZA INFORMACIJE POKLIČITE: TEL. 0428 2967 • 64982 • FAX 0428 40455